Ազգ
Azg
19 ԱՊՐԻԼ 2008 ՇԱԲԱԹ 75 (3969)

Ցեղասպանության թեմայով գիտաժողով Վրաստանում

Վրաստանում ապրիլի 19-ին կանցկացվի միջազգային գիտաժողով «Հայոց ցեղասպանություն 1915-1923. հայացք Թբիլիսիից, Սամբուլից եւ Երեւանից» թեմայով: Ինչպես հաղորդում են Վրաստանի Հայկական համագործակցության կենտրոնի մամուլի կենտրոնից, գիտաժողովը կազմակերպել է համագործակցության կենտրոնը ՀՀ ԳԱԱ Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի աջակցությամբ: Միջոցառմանը ելույթ կունենան Վրաստանի, Թուրքիայի եւ Հայաստանի պատմաբաններն ու խաղաղագետները, կմասնակցեն Վրաստանի կառավարության եւ գիտական շրջանակների ներկայացուցիչներ, անկախ փորձագետներ, հոգեւորականներ ու մտավորականներ: Վրաստանում Հայոց ցեղասպանության հարցը նման ծավալով բարձրացվում է առաջին անգամ:

Օղակաձեւ զբոսայգու վերջին տարածքի՞ն են ձեռք երկարել

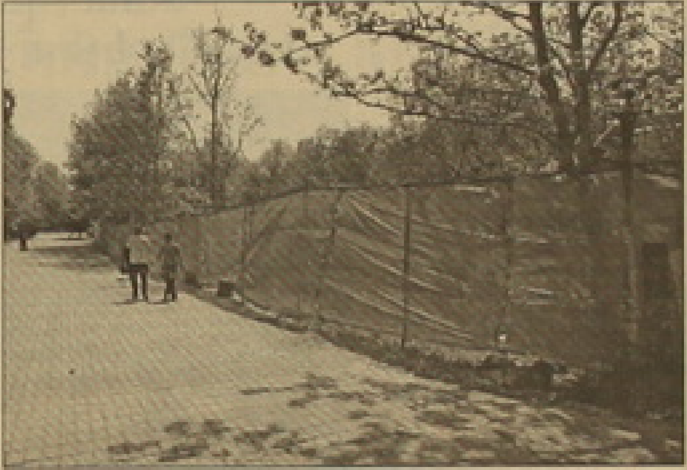

Լուսանկարում կարմրյս պոլիէթիլեններով շրջապատված տարածքը Օղակաձեւ զբոսայգու «Շայթ» եւ «Լիդո» սրճարանների արանքում ընկած հատվածն է՝ Թեիֆյան կենտրոնի հարեւանությամբ ու երկարությամբ: Սրճարանային արեւից մի կերպ խուսափած այս տարածքը Օղակաձեւ զբոսայգու քերեւս այն եզակի հատվածն է, որը դեռ սրճարան չի դարձել, եւ հուսում է, որ համաշարած ժամանցի վայրերով ողողված տարածքը զբոսայգի է եղել:

Մոտ 1000 ք/մ տարածքում շուրջ 30 ծառեր եւ թփեր կան: Տարածքը շրջապատվել է կարմրյս պոլիէթիլենով՝ անցորդներին հասկացնելով, որ պատրաստվում է շինարարություն: Ընդ որում, շինարարության պատրաստությունն արվել է օրենքի կողմից խախտումներով, որովհետեւ շինարարական տարածքները վաղուց արդեն մետաղյա ցանկապատերով են եզրագծում եւ ոչ թե կարմրյս պոլիէթիլեններով: Բացի սրանից, շինարարությանը պատրաստվող տարածքում չկա որեւէ ցուցանակ, ինչպես օրենքն է պահանջում, որը կտեղեկացներ, թե տարածքում ով եւ ինչ է նախատեսում կառուցել, ում նախագծով, ում թույլտվությամբ եւ ով է կատարողը:

Օղակաձեւ զբոսայգու հիշյալ տարածքը պղծկահատուց պատմություններ շատ է ունեցել: Դեռ մի քանի տարի առաջ, երբ կառուցվում էր «Լիդո» սրճարանը, Կենտրոն համայնքի քաղաքապետը հավաստիացրել էր, որ դա վերջին տարածքն է զբոսայգում, որ վերածվելու է սրճարանի: Իսկ հիմա, պարզվում է, ինչ-որ մեկի համար այդ հավաստիացումը խանգարող հանգամանք չի եղել եւ որոշել է «սրճարանացնել» զբոսայգու տարածքը: Փաստորեն, հարակից շենքերի բնակչությունը դեռ չի նկատել, թե ինչ են պատրաստում անել իրենց զբոսայգում, հակառակ դեպքում բողոքի ձայն կբարձրացնեին: Կասկած չկա, որ նախատեսված շինարարությունը կխաթարի նաեւ Թեիֆյան կենտրոնի շենքի պատմական կառույցների ոճը, որոնց գեղեցիկ մասը, ի դեպ, միջազգային կազմակերպությունների են եւ հայտնի սփյուռքահայ բարերարներ:

Ո՞վ է թույլատրել շինարարությունը, ո՞ւմ է տրվել տարածքը, դեռեւս հայտնի չէ: «Ազգը» առաջիկայում կփորձի պարզել, թե ո՞ւմ է տրվել տարածքը, ո՞ւմ թույլտվությամբ եւ ինչ է նախատեսվում կառուցել հանրային զբոսայգում:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՄԻՋԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԼՍՈՒՄ ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏՈՒՄ

Կարգավորման հարցում կա միասնական գնահատական

Երեկ Ստեփանակերտում տեղի ունեցավ Արցախ-Հայաստան միջխորհրդարանական հանձնաժողովի հերթական նիստը: Օրակարգում ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացի ներկա միտումներն էին, եվրոպական ինտեգրացիայի հետ կապված ծրագրերի հեռանկարները եւ երկխաղախացիության օրենսդրական սկզբունքները:

Ինչպես փակ նիստից հետո տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսում նշեցին երկու երկրների խորհրդարանների ղեկավարները, այս մի նիստը նախորդների համեմատ ավելի արդյունավետ էր: ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահ **Տիգրան Թորոսյանի** խոսքով, Հայաստանի խորհրդարանում անցկացված՝ կարգավորման թեմայով քննարկումների առթիվ հայտարարություն ընդունելուց առաջ կարիք կար, որ լսեին նաեւ Արցախի գործընկերների կարծիքները:

Արդյոք այս նիստից հետո փոփոխություններ կլինե՞ն ընդունվելիք փաստաթղթում: Հարցին ի պատասխան ՀՀ ԱԺ նախագահը շեշտեց՝ ամենակարեւորն այն է, որ կա մեկ միասնական գնահատական:

Դրան համամիտ էր ԼՂՀ ԱԺ նախագահ **Աշոտ Ղուլյանը**: Նրա մասնագծմամբ՝ հանձնաժողովը կարողացել է գտնել այն խնդիրները, որոնք ուղեցույց կլինեն հետագա համագործակցության ընթացքում: Նա նաեւ հավելեց, որ քննարկումների ժամանակ իրենց կողմից հնչել են առաջարկներ միջազգային նոր կոնվենցիաներին Ղարաբաղի միանալու մասին:

Ըստ Տիգրան Թորոսյանի՝ ԼՂՀ սահմանադրությունը լիովին համապատասխանում է եվրոպական չափանիշներին, եւ եվրոինտեգրման գործում այն նույնպես պետք է հիմք լինի:

Քննարկումներում երկխաղախացիության խնդրի լուծում գտնվել է, թե՞ ոչ: Տ. Թորոսյանն ասաց, որ օրենքների հետ կապված հարցերն այդքան արագ չեն լուծվում, քննարկումներում հնչած առաջարկությունները կօգտագործվեն նախագծում, իսկ երբ օրինագիծը վերջնականապես պատրաստ լինի՝ կուղարկեն նաեւ արցախցի գործընկերների քննարկմանը:

Կոսովոյի ու Ղարաբաղի հիմնախնդիրների համեմատության հարցը մեկնաբանելով, ՀՀ ԱԺ նախագահը նշեց, որ Կոսովոյի համեմատ ԼՂՀ-ն բացահայտ առավելություն ունի. եթե Կոսովոյի դեպքում առկա են խոցելի պահեր, ապա Ղարաբաղի պարագայում դրանք բացակայում են:

Կարելի՞ է համաժողովի նիստում ընդունված եզրակացությունը համարել ՀՀ-ԼՂՀ առաջագա պայմանագրի հիմք: Այս հարցին Տիգրան Թորոսյանը դրական պատասխան տվեց:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Երկրաշարժ Հայաստանում

Ապրիլի 18-ին, տեղական ժամանակով 08.13-ին, Հայաստանի տարածքում՝ Գառնի գյուղից 14 կմ արեւելք, տեղի է ունեցել 3,3 մագնիտուդով երկրաշարժ, որի ուժգնությունն էպիկենտրոնային գոտում կազմել է 4 բալ: Ինչպես «Ն.Տ»-ին հայտնեցին ՀՀ սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունից, էպիկենտրոնը գտնվել է Խոսրովի արգելանոցի տարածքում: Երեւանում երկրաշարժը թույլ է զգացվել:

Մոսկվայում ձերբակալվել են նաեւ հայազգի միգրանտներ

Միգրացիայի դաշնային ծառայության Մոսկվա քաղաքի վարչության աշխատակիցները Մոսկվայի կենտրոնում ձերբակալել են առանց փաստաթղթերի մոտ 100 անօրինական միգրանտների Հայաստանից, Տաջիկստանից, Ուզբեկստանից, Ղազախստանից եւ Մոլդովայից, հաղորդում է «Վզգլյադ» թերթը: Ձերբակալված բոլոր օտարերկրացիները տեղափոխվել են միգրացիոն ծառայության մոտակա բաժանմունք:

Աչչամի «Ամոթալի արարք» գիրքը Աթենքում

Աթենքում տեղի է ունեցել Թաներ Աքչամի «Ամոթալի արարք. Հայոց ցեղասպանությունը եւ թուրքական պատասխանատվության խնդիրը» վերնագրով եւ ցեղասպանության մասին թուրքական փաստեր պարունակող գրքի ներկայացում-շնորհանդեսը: Ըստ ԱԳՆ մամուլի կենտրոնի, գրքի հունարեն թարգմանությունն ու տպագրությունն իրականացվել է Հունաստանի Հայ դատի հանձնախմբի եւ «Փափազիսիս» հրատարակչության համագործակցությամբ: Ներածական խոսքով հանդես են եկել հեղինակ Թաներ Աքչամը, Հունաստանի խորհրդարանի պատգամավոր Էվանգելոս Վենիզելոսը եւ Պանդիո համալսարանի դասախոս Մարիոս Էվրիվիադեսը: Շնորհանդեսին ներկա էին նաեւ ՀՀ դեսպան Վահրամ Կազհոյանը, Հունաստանի խորհրդարանի փոխնախագահ Անաստասիոս Ներանձիսը, պատգամավորներ, հունահայ համայնքի ղեկավարներ, հոգեւոր դասի ներկայացուցիչներ եւ այլք:

7 հին նախարարներ պահպանեցին իրենց պաշտոնները

Նախագահ Սերժ Սարգսյանի հրամանագրերով իրենց պաշտոնները պահպանել են Համլետ Գասպարյանը՝ մշակույթի նախարար, Լեւոն Մկրտչյանը՝ կրթության եւ գիտության նախարար (ի դեպ, այս նախարարության մասին Սերժ Սարգսյանը նախընտրական արշավի օրերին հայտարարել էր, որ այն չպետք է կուսակցականի կողմից ղեկավարվի), Վարդան Վարդանյանը՝ քաղաքաշինության նախարար, Արմեն Մովսիսյանը՝ էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարար, Հարություն Քուշկյանը՝ առողջապահության նախարար, Արամ Հարությունյանը՝ բնապահպանության նախարար, Աղվան Վարդանյանը՝ աշխատանքի եւ սոցիալական հարցերի նախարար:

Նախագահ Սերժ Սարգսյանի մեկ այլ հրամանագրով կառավարության կառուցվածքում կատարվել է փոփոխություն՝ էներգետիկայի նախարարությունը վերանվանվել է Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի եւ բնական պաշարների նախարարություն:

Հայկական լսումներ ԱՄՆ-ի Հելսինկյան հանձնաժողովում

Երեկ ԱՄՆ Կոնգրեսի Եվրոպայի հետ անվտանգության եւ համագործակցության (ԱՄՆ-ի Հելսինկյան հանձնաժողով) հանձնաժողովում լսել են Ղարաբաղյան հարցը եւ Ներհայաստանյան իրավիճակը: Ինչպես հաղորդում են Հայ դատի գրասենյակից, քննարկումներին կոնգրեսականների եւ սենատորների հարցերին պատասխանել են ոլորտառությամբ ներկայացուցիչ Մեթյու Բրայզան, Հայաստանի նախագահի օգնական Վիգեն Սարգսյանը եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ներկայացուցիչ Արման Գրիգորյանը: Քննարկման հիմնական թեման եղել է Հայաստանյան ընտրությունների պղծկությունը Լեռնային Ղարաբաղի իրավիճակի եւ հայ-ամերիկյան հարաբերությունների վրա: Ներկա կոնգրեսականներն իրենց անհանգստությունն են հայտնել ղարաբաղյան հարցի շուրջը վերջին շրջանում հայ-ադրբեջանական հարաբերությունների սրմամբ: Կոնգրեսական Նոլենբերգը ղարաբաղա-ադրբեջանական շփման գիծը նույնիսկ անվանել է «Կովկասյան Հերտիվում»: Մեթյու Բրայզան նշել է, որ Ադրբեջանի ռազմատենչ հռետորությունն անհանգստություն է պատճառում, սակայն հնարավոր պատերազմը կործանարար կլինի բոլորի համար: Վերջինս նաեւ հույս է հայտնել, որ մոտ ապագայում երկու կողմերի նախագահները կհանդիպեն: Անդրադառնալով Հայաստանում առկա ներհայաստանյան իրավիճակին, Բրայզան հայտարարել է, որ ԱՄՆ-ը դատապարտում է մարտիմեկյան բռնությունները եւ պահանջում անկողմնակալ հետաքննություն անցկացնել եւ ազատել բոլոր նրանց, ովքեր մեղավոր են այդ բռնություններում: Ելույթ է ունեցել նաեւ Հայաստանի նախագահի օգնական Վիգեն Սարգսյանը, որը նշել է, որ հայերը են կատարվում համերաշխություն հաստատելու համար, իսկ տեղի ունեցած դեպքերի հետաքննության համար մասնագետներ են հրավիրել դրսից: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ներկայացուցիչ Արման Գրիգորյանն իր ելույթում նշել է. «Մենք համոզված ենք, որ սահմանված ենք լինելու բանակցությունների մեջ մտնել ռեժիմի հետ, եթե նույնիսկ չենք ընդունում նրանց օրինականությունը... Նրանք պետք է գան այն գաղափարին, որ ներկա ավտորիտարական համակարգը պետք է հանվի, այսպես թե այնպես, կամ կլինեն բանակցություններ այս նպատակով, կամ այդ բանակցությունները անիմաստ կլինեն»: Բա՛:

«Խցանում հասկացությունը պետք է չլինի»

Երեւանի քաղաքապետ Երվանդ Զախարյանը կանոնավոր երթեւեկության ապահովման պահանջներ դրեց եւ առաջարկներ արեց

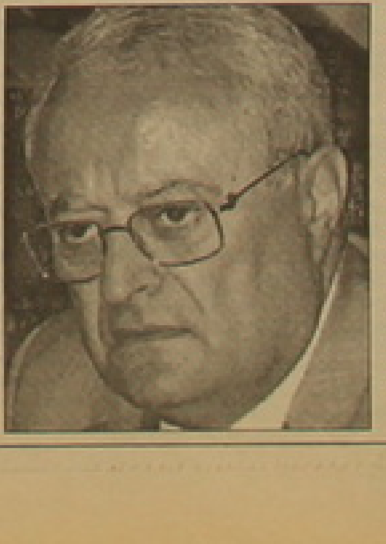

Երեւանի քաղաքապետարանում երեկ կայացած խորհրդակցությունում, որին բացի քաղաքային իշխանություններից մասնակցում էին շինարարական կազմակերպությունների ու ճանապարհային ոստիկանության ղեկավարները, քաղաքապետ **Երվանդ Զախարյանը** հանձնարարականներ տվեց նրանց ձեռնարկել միջոցառումներ խցանումներ մայրաքաղաքում բացառելու համար: Քաղաքապետը ընդգծեց, որ վերջին 10-15 օրերին ավտոտրանսպորտի հետ կապված խնդիրներ են առաջացել, որոնք դժվարություններ են առաջացնում տրանսպորտային միջոցների եւ հետիոտների համար, հարուցում մարդկանց արդարացի դժգոհությունը: Նա հայտնեց, որ այս հարցի կարգավորման վերաբերյալ հանձնարարական է տվել երկրի նախագահը:

Ըստ Երվանդ Զախարյանի, մայրաքաղաքում ստեղծվել է իրավիճակ, երբ իրականացվում են լայնածավալ շինարարական աշխատանքներ մի շարք խոշոր տրանսպորտային հանգույցներում եւ ճանապարհներում: Մյուս կողմից էլ տարեց տարի ավելանում են Հայաստան ներկրվող ավտոմեքենաները: Եթե 2004-ին Հայաստան է ներկրվել 17 հազար ավտոմեքենա, ապա 2007-ին դրանից կրկնակի ավելի. 34 հազար, իսկ այս տարվա միայն առաջին եռամսյակում՝ 9 հազար ավտոմեքենա: Գաղտնիք չէ, որ դրանց գերակշիռ մասը շահագործվում է Երեւանում:

Տես էջ 2

ԱԶԳ

Խմբագրական

«Ես բավարար եմ համարում ԼՂՀ դատախազությունում առկա կադրային ներուժը, եւ այս ելակետով էլ ձգտում եմ, որ յուրաքանչյուրի անհատական ունակությունները առավելագույնս արդյունավետ ծառայեցվեն», այս մասին հայտարարել է ԼՂՀ գլխավոր դատախազ Արտավիր Դավթյանը լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ: Ա. Դավթյանի խոսքով, անցյալ տարվա դեկտեմբերին ստանձնելով գլխավոր դատախազի պաշտոնը, ինքը նախ ձեռնամուխ է եղել կոլեկտիվում բարոյահոգեբանական մթնոլորտի ձեւավորմանը, որը բացակայություն է եղել դրսեւորելու իրենց ունակությունները: Ձեռնարկությունները այս ուղղությամբ կանենք ավելի ուժ: ԼՂՀ դատախազությունը նշանաբան է ընդունել «Արդարությունը իրավական պետության հիմքն է», եւ մենք կգնանք միայն այդ ճանապարհով», ընդգծել է գլխավոր դատախազը:

Անցած ամիսներին մշակվել է դատախազության նոր օրենքի նախագիծը, որը ներկայացվել է դատաիրավական համակարգի բարեփոխումների հայեցակարգը մշակելու եւ անհրաժեշտ օրենսդրական փաթեթը նախապատրաստելու խմբը պարզաբանումներ ներկայացրեց տեւական ժամանակ ըրջապտոնյաներ կատարած եւ բնակչության մեջ տարբեր մեկնաբանությունների առիթ դարձած որոշ քրեական գործերի առնչությամբ: Այդպիսի գործերից են, ըստ գլխավոր դատախազի, «Ալրաղաց», «Արցախկաթ» եւ «Արցախմածուկ» ընկերությունների տնօրենների պաշտոնական չարաշահումների կապակցությամբ հարուցված քրեական գործերը: Հիշյալ ընկերությունների տնօրենները իրենց գործունեության ընթացքում մեծ չափերի հասնող յուրացումներ են կատարել:

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

«Արդարությունը իրավական պետության հիմքն է»

յում էր: Համակարգում ի հայտ էին եկել առաջավոր երեւույթներ, որոնք ոչ միայն տարբեր չէին բերում դատախազության աշխատակիցներին, այլեւ բացասաբար էին ազդում առհասարակ դատախազության հեղինակությանն ու վարկանիշին:

Տեղի են ունեցել կառուցվածքային փոփոխություններ, ըստ էության՝ հաստիքները համապատասխանեցվելով «Դատախազության մասին» ԼՂՀ օրենքի պահանջներին: «Յուրաքանչյուր կոնկրետ հաստիք պետք է պայմանավորված լինի դատախազությունում դրա իրական առանցքության նպատակահարմարությամբ: Սա, իհարկե, չի նշանակում, թե համակարգում զանգվածային կրճատումներ են արվել. կրճատվել են միայն ղեկավարությանը սպասարկող հաստիքները՝ դրանց փոխարեն ստեղծելով դատախազմննչական հաստիքներ: Այս համատեքստում ուզում եմ ընդգծել՝ առանցքային պաշտոններում գտնվող բոլոր աշխատակիցներն էլ հիմնականում մնացել են իրենց պաշտոններում: Նրանց հնարավորություն տալով, ԼՂՀ նախագահի հրամանագրով, ստեղծված աշխատանքային խմբի ինքնավարումը: Խումբը ներկայումս ուսումնասիրում է օրինագիծը եւ վերջնամշակումից հետո համապատասխան խորհրդակցներով կներկայացվի Ազգային ժողովի քննարկմանը, նշեց Ա. Դավթյանը:

Փոխադարձ իրավական օգնություն ցուցաբերելու վերաբերյալ ԼՂՀ եւ ՀՀ դատախազությունների միջեւ ձեռք է բերվել պայմանավորվածություն: Փոխգործակցության համաձայնագիրը փաստորեն պատրաստ է, երկուստեք կստորագրվի առաջիկայում, երբ ՀՀ գլխավոր դատախազը աշխատանքային այցով կժամանի Ստեփանակերտ:

Անդրադառնալով առաջին եռամսյակի տվյալներին, Ա. Դավթյանը տեղեկացրեց, որ հունվար-մարտ ամիսներին ԼՂՀ տարածքում գրանցվել է 147 հանցագործություն՝ անցյալ տարվա 135-ի դիմաց: Ծանր հանցագործությունները մեկով ավելացել են, առանձնապես ծանր հանցագործությունները՝ մեկով նվազել: Գլխավոր դատախազը ավելացրեց, որ սպանությունների երեք դեպքերից երկուսն են բացահայտվել: Նրանց մեղադրանքներ են առաջադրվել ՔՕ համապատասխան հոդվածներով: Մեկ գործ արդեն ուղարկվել է դատարան, մյուս երկուսը, մեղադրական եզրակացությամբ, շուտով նույնպես կուղարկվի դատական ատյան: Կան նաեւ այլ գործեր հարկերից չարամտորեն խուսափելու փաստերով, որոնք եւս խոշոր գումարներ են կազմում:

Պատասխանելով լրագրողների հարցին, թե ինչպիսի պայքար է տարվում, մասնավորապես, հանրապետությունում կեղծ դրամանիշերի շրջանառության փաստերի դեմ, Արտավիր Դավթյանն ասաց, որ համակարգչային տեխնիկայի միջոցով կեղծված դրամանիշերի իրացման փորձեր վերջերս եղել են, բայց դա ոչ թե կազմակերպված հանցախմբի գործողություն, այլ մի քանի պատանիների չարաճճիության հետեւանք էր: Երեւույթն անմիջապես կանխվել է անչափահասների ազդեցության ծավալների աճը կանխելու նպատակով:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

«Խցանում հասկացությունը պետք է չլինի»

1-ին էջից

Ինչ վերաբերում է շինարարական աշխատանքներին, ապա դրանք ընթանում են «Այրարատ» կինոթատրոնից մինչեւ Աբովյան փողոց, ամբողջ Խանջյան փողոցի տարբեր հատվածներում, Աբովյան փողոցից մինչեւ Սայաթ-Նովայի ընկած հատվածում, սկսվել է Խանջյան փողոցի եւ Տիգրանի փողոցի կամրջի վերակառուցումը: Շուտով նախատեսվում է սկսել Սայաթ-Նովայի փողոցի խաչմերուկի կառուցումը: Այս բոլոր աշխատանքները նախատեսվում են ավարտել օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին:

Քաղաքապետը հայտնեց, որ պատրաստվում են ճանապարհային սխեմաներ եւ դրանք շուտով կներկայացվեն, ինչը, սակայն, հարցի վերջնական լուծում չէ: Երթեւեկության կանոնակարգման համար անհրաժեշտ է, որ ճանապարհային ոստիկանությունը շուրջօրյա հերթապահություն սահմանի խցանում առաջացնող ճանապարհների վրա եւ կարգավորի երթեւեկությունը: Երվանդ Զախարյանը հիշատակեց անցյալ տարի հաղորդի տարբեր հատվածներում իրականացվող շինարարության մասին, երբ սկզբնական շրջանում դժվար իրավիճակներ կային, բայց հետո երթեւեկությունը կանոնավորվեց:

Խցանման երկու տեսակ առանձնացրեց Երվանդ Զախարյանը՝ երբ մեքենաների շարժը թեեւ դանդաղ, բայց ընթանում է եւ երբ ընդհանրապես շարժ չկա: Քաղաքապետը բացատրեց երկրորդ տարբերակը, որն առաջանում է ճանապարհային ոստիկանության, քաղաքապետարանի աշխատակիցների եւ շինարարական ընկերությունների անբավարար աշխատանքի, ինչպես նաեւ որոշ վարորդների անպատասխանատվության հետեւանքով: Երվանդ Զախարյանը փաստեց, որ անձամբ ինքը Դավիթ Անհաղթի փողոցից Նոր Նորք է հասել ավելի քան 40 րոպեում եւ այդ խցանման ժամանակ ոչ մի ոստիկան-տեսուչ չի եղել: Նա խնդիր դրեց աշխատանքները կազմակերպել այնպես, որ շարժ չունեցող խցանում չլինի: Կարող է լինել արագության դանդաղում, 30-40 կմ/ժ արագության փոխարեն 5-10 կմ/ժ արագությամբ հոսք:

Ճանապարհային ոստիկանության ներկայացուցիչները, սակայն, երթեւեկության կանոնակարգման իրենց հիմնական պարտականության չկատարման վերաբերյալ պարզաբանումներ տալու եւ այդ իրավիճակը շտկելու մասին խոսելու փոխարեն, մեկ այլ հարց բարձրացրին՝ լուսացույցների ադապտավորվածության եւ վերատեղադրման: Վերջին 1-2 տարում լուսացույցների սպասարկումը ստանձնած կազմակերպությունը Երեւանի կենտրոնի փողոցների մեծ մասում փոխել եւ նոր լուսացույցներ է տեղադրել: Ըստ որում, մինչ այդ տարիներ շարունակ լուսացույցները սպասարկվում էին ճանապարհային ոստիկանության կողմից եւ չէին ադապտավորացվում:

Երվանդ Զախարյանն առաջարկեց, որ ճանապարհային ոստիկանության հիմնական ուժերը պետք է լինեն հաղարի կենտրոնում, այլ ոչ թե ծայրամասերում: Անհրաժեշտ է նաեւ հեռուստատեսությամբ եւ զանգվածային լրատվամիջոցներով տեղեկացնել, թե որ փողոցից է նախընտրելի օգտվել, տեղադրել անհրաժեշտ ճանապարհային նշաններ, անհրաժեշտության դեպքում վերատեղադրել լուսացույցները, շինարարական աշխատանքներն իրականացնել շուրջօրյա եւ սահմանել քաղաքապետարանի աշխատակիցների հերթապահություն, փողոցներում ավտոմեքենաների կանգառումը սահմանափակել, իսկ որոշ դեպքերում ընդհանրապես արգելել ավտոմեքենաների կանգառը հասարակական տրանսպորտի համար նախատեսված կանգառներում եւ հասարակական տրանսպորտի միջոցների կանգ առնելը այդ կանգառներից դուրս: Կարեւորվեց նաեւ ոստիկանության կողմից տեսախցիկների տեղադրումը լուսացույցների մոտ:

Քաղաքապետը հանձնարարեց խիստ հետեւողական լինել ավտոմեքենաների կանգառման առնչությամբ եւ մեկ շաբաթվա ընթացքում համալիր ուսումնասիրություններ անցկացնել այստեղ: Նախատեսվում է նաեւ ավտոտրանսպորտի կարգավորման համապարփակ ծրագիր կազմել, նկատի ունենալով տրանսպորտային միջոցների հոսքերի աճը:

Ամփոփելով խորհրդակցությունը, Երվանդ Զախարյանն այն կարծիքը հայտնեց, որ պետք չէ խցանումների պատճառները փնտրել շինարարության ծավալների եւ ավտոմեքենաների թվի ավելացման մեջ, այլ պետք է ճանապարհային ոստիկանության հետ աշխատանքներ տանել իրավիճակը շտկելու համար:

Ա. Մ.

ԱՊՐԻԼԻ 24

Եղեռնի զոհերի ոգեկոչում Բեռլինում

Ոգեշնչված անցյալ տարվա փառահեղ եւ հասարակական շրջանակների կողմից լավ ընդունված միջոցառումից, Բեռլինի հայ համայնքը այս տարի եւս ապրիլի 24-ին՝ կեսօրից հետո, ժամը 6-ին Բեռլինի ֆրանսիական մայր տաճարում կազմակերպում է հուշ երեկո նվիրված ապրիլյան Եղեռնի անմեղ զոհերին, տեղեկացնում է այդ առթիվ ստացված հաղորդագրությունը:

Ելույթների համար հրավիրված են գերմանական Բունդեսթագի փոխնախագահի դոկտ. Սյուզան Կաստները, Նացիոնալ-սոցիալիզմի պատմության վավերագրական կենտրոնի տնօրեն, ռաբբի Անդրեաս Նախամա եւ Գերմանիայում ՀՀ դեսպան Կարինե Ղազինյանը:

Տեղի է ունենալու նաեւ գեղարվեստական մաս, որին մասնակցելու են Բեռլինի հայ համայնքի հայկական երգի երգչախումբը (ղեկավար՝ Մելինե Պողոսյան-Բուլով) եւ միջազգային ճանաչման արժանացած դաշնակահար Վարդան Մամիկոնյանը:

Հ. Ծ.

Նաեւ Բըրբենկում (Լոս Անջելես, Կալիֆոռնիա)

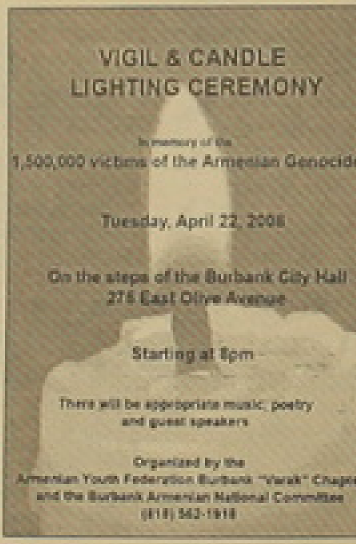

Հայ երիտասարդների դաշնության (ՀԵԴ) Բըրբենքի մասնաճյուղի նախաձեռնությամբ ապրիլի 22-ին, ժամը 6-ին հուշ երեկո է տեղի ունենալու, որի ընթացքում ՀԵԴ-ի նախագահ Շանթ Չարեաֆջյանը ՀԵԴ-ի երկու այլ անդամների՝ Օվսաննա Խողաքախշու եւ Րաֆֆի Բուդյանի ուղեկցությամբ նախ քաղաքապետ Մարեա Ռամոսից ստանձնելու են այդ առթիվ հրապարակված հայտարարությունը, այնուհետեւ քաղաքապետարանի աստիճանների վրա մոմավառության լռելյայն հուշում-ոգեկոչում են կազմակերպելու, տեղեկացնում է մամլո հաղորդագրությունը: Խոսք են առնելու Հայ մշակույթի հիմնադրամից Հովհան Թաշչյանը եւ ՀԵԴ-ի կենտրոնական գործադիր մարմնից Գասպար Ձիվալագյանը: Հրավիրված են նաեւ սկաուտական կազմակերպությունները:

Հ. Ծ.

Հայ-թուրքական հարաբերությունները եւ զարգացման հեռանկարները՝ ըստ ուսանողների

Լրատվամիջոցների կովկասյան ինստիտուտի երկու ուսանողներ՝ Նիկոլայ Թորոսյանն ու Անգելինա Հարությունյանը 3 օրով եղել են Ստամբուլում եւ հանդիպումներ ունեցել տարբեր ինստիտուտների, համալսարանների ուսանողների հետ, այցելել են Բոսֆոր, Գալաթասարայի համալսարան, «Ակօս» թերթի խմբագրություն եւ հանդիպել Հելսինկյան ասամբլեայի ներկայացուցիչների հետ:

«Ի սկզբանե հայերի եւ թուրքերի միջեւ հարաբերությունները եղել են որոշակի լարվածությամբ: Դա պայմանավորված է ցեղասպանությամբ եւ բազմաթիվ խնդիրներով: Այսօր Թուրքիայում երիտասարդները շատ քիչ բան գիտեն Հայաստանի, հայ-թուրքական հարաբերությունների մասին: Հելսինկյան ասամբլեայում մի երիտասարդ, որ եկել էր մեզ հետ հանդիպելու, այնման վատ պատկերացումներ ուներ թեմայի մասին: Երբ ասում էինք Արմենիա, նրանք հասկանում էին Գերմանիա, քանի որ Ալմանիա թուրքերենով Գերմանիան է: Կա բացարձակ անտեղյակություն հայերի մասին: Եվ երեւի պատճառներից մեկը այն է, որ Թուրքիայի համար Հայաստանը կարեւոր չէ», ասում է Նիկոլայ Թորոսյանը:

«Ակօս»-ի թղթակից Թալին Սուջյանն էլ իր հերթին անդրադարձավ այն հարցին, որ Թուրքիայում Հայաստանի մասին տեղեկությունները ավելի շատ իմանում են ոչ թե թուրքական լրատվամիջոցներից, այլ հայկական հեռուստաընկերություններից: ԼԿԻ-ի ուսանողներն առաջնային են համարում ավելի շատ Հայաստանի մասին տեղեկատվության տարածման եւ Թուրքիայում ուսանողության հետ շփվելու եզրեր գտնելու հարցը:

Աշնանը սպասվում է նաեւ Թուրքիայից Հայաստան եկող ուսանողների հյուրընկալություն: Սեմինարը Հարավային Կովկասում Հայնրիխ Բյոլի անվան հիմնադրամի եւ Լրատվամիջոցների կովկասյան ինստիտուտի համատեղ ծրագրի մի մասն է:

ՆԱԻՐԻ ՄՈԽՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ժԸ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
ֆաքս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՒՅՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ / հեռ. 529221
Հաշվապահություն (գովազդ) / հեռ. 582960
Լրագրողների սենյակ / հեռ. 581841
Համակարգչային ծառայություն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրատվական ծառայություն / հեռ. 529353
Համակարգչային ձեւավորումը
«Ազգ» թերթի
Թերթի նյութերի ամբողջական թե մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսությամբ առանց խմբագրության գրավոր համաձայնության խստիվ արգելվում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
Գ տառով հոդվածները գովազդային են, որոնց բովանդակության համար խմբագրությունը պատասխանատվություն չի կրում:
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Էս ի՞նչ ժողովուրդ ենք մենք

Տխուր իրողություններ ամեն քայլափոխի

Այս նախագահական ընտրությունները շատ թանկ նստեցին մեզ վրա: Թանկ ու ծանր ոչ միայն այն պատճառով, որ հետընտրական իրադարձությունների հետեւանքով 10 մարդ զրկվեց կյանքից, այլեւ, որ հենց այս ընտրությունների ժամանակ ծավալված քաղաքական գործընթացները ներթափանցեցին մարդկային հարաբերություններ եւ բեւեռացրին շատերին:

Որ մենք չափազանց շատ դժգոհելու պատճառներ ունենք, որ մեզնից յուրաքանչյուրն ինչ-որ առիթով՝ գուցե եւ շատ հաճախ բախվել է երկրում եղած համատարած անարդարություններին, որ շատ հաճախ են ոտնահարվում մեր իրավունքները, որ ամեն օր արթնանալուց մեզ կարող են սպասել այս կամ այն ապրանքի թանկացման տխուր լուրերը, որ աշխատավարձերը, կենսաթոշակները ու սոցնպաստները ցածր են եւ խնդիրներն այսպես կարելի է երկար թվարկել, անշուշտ, ճշմարտություն է եւ որեւէ մեկին արդարացնելու կամ պաշտպանելու ցանկություն այս առանց այն էլ բեւեռացված երկրում հաստատ չունենք: Բայց որ այս ամենի կողքին անընդհատ կանգնած է ամեն ինչ էլ ավելի վատ գույներով տեսնելու մեր մոտեցումը, սարսափելի է: Զարմանալ կարելի է, թե այս ինչ ժողովուրդ ենք մենք:

Քաղաքական հայացքների տարբերությունն անգամ ընտանիքի անդամների միջեւ բնական եւ նորմալ երեւույթ է: Բայց դժվար է հիշել նախկին ընտրություններից, քաղաքական գործընթացներից այնպիսի մի շրջան, որն այսքան բուռն բեւեռացված լիներ: Նախընտրական շրջանում «սրա, թե նրա կողմից ես» մոտեցումը «երկվեց-երկվեց» եւ ողբերգական տրոփյունում ունեցավ զարգացում հենց առաջին օրերին: Այսօր էլ, երբ նախագահական ընտրություններն ավարտված են, երկրի նախագահի երդմնակալության արարողությունն իրականացված, «սրա կամ նրա» կողմից լինելու մեղադրական հարցադրումը դեռ հնչում է: Եվ թեպետ արտաքուստ մի քիչ խաղաղ է, այդուհանդերձ ոչ մի բան չի փոխվել, եւ հենց այս պահին էլ «սրա» կողմնակիցը պատրաստ է հոշոտել «նրա» կողմնակցին, անգամ եթե դու որեւէ ուժի համակիր ես ոչ շահադիտական նպատակներից ելնելով: Այս ինչ ժողովուրդ ենք մենք:

Խանութում, փողոցում, ծանոթներին, հարեւաններին բարեւելն անգամ «անվնաս» չի անցնում: Բոլորն իրենց պարտքն են համարում նախ եւ առաջ փաստել քաղաքականության մասին իրենց «կարկառուն» մտքերը, հետո էլ քեզնից մի կերպ կարծիք կորզել ու զարմանալ, թե դու ինչու իրենց նման չես մտածում: Չես էլ իմանում ինչպես կարելի է վարվել այդ մարդկանց հետ: Կարելի է, իհարկե, ներկայացնել սեփական տեսակետները եւ հիմնավորել, բայց, միեւնույնն է, ոչինչ չի փոխվելու, եւ դժգոհ մարդը կոկորդդ պատռելու պատրաստակամությամբ սպասում է, թե երբ կարող է իր դժգոհությունը դուրս թափել:

Անասելի ծանր մթնոլորտ է, այսքան բեւեռացած, ընտանիքում որտեղից մեզ: Համենայն երկրի վիճակի չափազանցման ավելի խոր մտումներ ունեցողին «նրա» կողմնակիցները չեն հավանում, մեղադրում են ամեն ինչում, ասում՝ «ուրեմն սրանց կողմից ես էլի, դու էլ սրանցից դարձար»: Եվ սա ասում են մեկին, ով իսկապես ոչ սրանց կողմից է, ոչ նրանց, եւ ընդամենը ընտրել է «չարյաց փոքրագույնը»: Իսկապես, զարմանալի ժողովուրդ ենք:

Ընտրություններից հետո Ազատության հրապարակում տասը օր շարունակ կանգնածներին ես չէի մեղադրի՝ հասկանալով, որ դժգոհությունն ուղղակի շատ է, բայց ես այդպես էլ չկարողացա հասկանալ նրանց, թե ինչպես կարելի է վատ իրականությունից ազատվելու համար ավելի վատի կողմն կանգնել: «Սրա կամ նրա» բեւեռացումն ընկերական հարաբերություններ, աշխատավայր, հարեւանություն է թափանցել եւ սարսափում ես մտքից, թե ինչ է լինելու այս ամենի վերջը:

Զարմանալի ժողովուրդ ենք: Մարտի մեկի դեպքերի օրերին հայտարարվեց, թե 8 զոհ է եղել: Ով ասաց, ով ում վրա էր կրակել, ով ինչի՞ էր արժանի, չենք քննարկում, ուշադրություն ենք հրավիրում մեկ այլ հանգամանքի վրա: Այդ օրերին նույն այդ ծանոթ-հարեւաններս ասում էին, թե 8 զոհ չէ, շատ է, թաքցնում են: Ճշտելու բան է. միթե 8 զոհը քիչ է. այդ լուրը դեռ «չընկալված», նորերին են փնտրում: Եվ զարմանալին այն է, որ նման շիկացած մթնոլորտում ամենաանհեթեթ լուրերն անգամ իրականությանը մոտ ու հավանական էին թվում:

Զարմանալի իրողությունները երկկողմանի են: Ոչ ժողովուրդն այսօր այնքան չարացած է, անշուշտ, դրա հիմքեր ունի, բայց ամեն ինչի գնալու պատրաստ մարդիկ պետք է գոնե մի վերապահում ունենան՝ հանկարծ չխախտվեն պետականության հիմքերը: Բայց այս մասին չարժե խոսել անգամ: «Պետական մեքենան ժաժ է եկել» հայտարարությանը բուռն արձագանքողների հետ նման վերաբերմունքի մասին խոսելն ավելորդ է:

Այո, ժողովրդի դժգոհությունն արդարացի հիմքեր ունի եւ, որ այսօր պետական որեւէ ատյանի նկատմամբ մարդկանց վստահությունը չափազանց քիչ է, հայտնի է բոլորին: Օրերս մի բարձրաստիճան ուսուցիչ ասում էր, թե ուսուցիչներն այնքան լավ բաներ են անում, փողոցում անպաշտպան մարդկանց են օգնում, տարեցներին օգնել-տուն հասցնելու դեպքեր են եղել, բայց այդ մասին մամուլը չի էլ գրում: Դժգոհելով, թե ուսուցիչների մասին միայն վատն է գրվում, բարձրաստիճան ուսուցիչը գոնե ներքուստ երեւի գիտակցում էր, թե ժողովուրդը ուսուցիչների «լավություններ» ուրիշ ինչպիսի օրինակների է ծանոթ: Ներքուստ ուրախացա, երբ ինձն առաջարկեց, թե այս խնդրի մասին պետք է մտածել: Ավելի ուրախացա, երբ ասաց. «Երբ մի ուսուցչի արած լավ բանի մասին գրեն, դուք պատկերացնո՞ւմ եք, թե մյուսն ինչպես կոգեւորվի ու կուզենա ինքն էլ լավ բաներ անել»: Այո, իրոք, լավ օրինակների կարիք բոլորս ունենք: Պետք է օր-օրի շատացնել դրանք: Ավելի լավ կլինի այս մասին մտածենք:

Տարօրինակ ժողովուրդ ենք նաեւ այն պատճառով, որ մեր երկիրը շենացնելու եւ նույն ջերմեռանդությամբ էլ «կազմաքանդելու» «ծիրք» ունենք: Ընտրական եւ հետընտրական այս ամբողջ իրադարձությունների հետեւանքով միջազգային ասպարեզում լրիվ հեղինակազրկվեցինք ու հիմա էլ կարեւոր չէ, թե ինչո՞ւ՝ իշխանություններն իրենց տեղում չէին, թե՞ ընդդիմությունն էր հուսալ գործում: Ստրասբուրգյան ելույթներին ծանոթանալուց հետո, երբ հստակ մեր երկրի առջեւ հարց է դրված «խելքի եկեք, թե չէ...», մեզ բոլորիս՝ իշխանություններին, ընդդիմությանը եւ անգամ չընդդիմությանը պետք է հուշի միայն մեկ բան՝ երկիրը խելքի բերել: Ընդ որում, խելքի բերել ոչ թե «արդեն հայտնի պայքարով», այլ այս անգամ արդեն պետականամետ պայքարի միջոցով:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Սուքիասյանների «Պարես-Արմենիան» դժգոհում է մաքսային մարմինների գործելաոճից

«Ֆիլիփ Մորիս ինթերնեշնըլ» ծխախոտատեսակները, դրանք ներկրող «Պարես-Արմենիա» ընկերությունից ստացված հաղորդագրության համաձայն, արդեն երկար ժամանակ է ՀՀ մաքսային մարմինները չեն թույլատրում մաքսազերծել եւ ներմուծել երկիր: Ապրանքը դեռեւս գտնվում է մաքսային տերմինալում, որի պատճառով ընկերությունը կրում է խոշոր վնասներ:

Հաղորդագրության մեջ նշվում է, որ մաքսային կոմիտեի նախագահի տեղակալ Վ. Մաթեւոսյանը հայտնել է, որ ընկերության կողմից ներմուծվող սիգարետների տուփերի վրա կատարված նշագրումները հակասում են «Գովազդի մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի պահանջներին: Սակայն ըստ ընկերության տնօրեն Ռ. Դեմիրճյանի, «Գովազդի մասին» օրենքը գովազդի կանոնների խախտման պատրվակով ներմուծման սահմանափակումներ չի նախատեսում, իսկ ՀՀ կառավարության 01.10.2001 թ. թիվ 917 որոշման համաձայն՝ գովազդի մասին օրենսդրության պահպանման վերահսկողություն իրականացնող ՀՀ պետական կառավարման լիազորված մարմնի իրավասություններն արտաքին գովազդի մասով վերապահվել են Երեւանում քաղաքապետին, իսկ Հայաստանի Հանրապետության մարզերում՝ մարզպետներին:

«Պարես-Արմենիա» ընկերությունը պատրաստ է իր բոլոր օրինական իրավունքներն ու շահերը տեղական եւ միջազգային ատյաններում՝ պաշտպանելով հանուն շուկայական առողջ մրցակցության եւ հավասար դաշտի ստեղծման»: Միաժամանակ ընկերության տնօրենը նորանշանակ վարչապետին խնդրում է միջամտել ընկերության ներկրած ապրանքի խմբաքանակը բաց թողնելու համար:

Ա. Մ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Կալանավորվածների կանայք շարունակում են բողոքի հավաքները

Գլխավոր դատախազության մոտ ապրիլի 18-ին բողոքի ցույցի էին դուրս եկել ձերբակալվածների կանայք եւ ընկերները: Ցուցարարները պահանջում էին օր առաջ ազատ արձակել, իրենց խոսքերով, զուտ քաղաքական հայացքների համար ձերբակալված հարազատներին: Ակցիայի մասնակիցներին էին միացել ՀԺԿ մամուլի քարտուղար Ռուզան Խաչատրյանը եւ Ազգային ժողովի «Ժառանգություն» խմբակցության քարտուղար Ստեփան Սաֆարյանը: Հաղորդվում է, որ «ազատություն» վանկարկելուց հետո ցուցարարները մտել են դատախազության շենք եւ իրենց պահանջները բովանդակող նամակը հանձնել քաղաքացիների ընդունելության բաժնի պետ Ժաննա Կեշիկյանին: Ցուցարարները հայտարարել են նաեւ, որ պատասխան չստանալու դեպքում յուրաքանչյուր ուրբաթ բողոքի ակցիա են անցկացնելու դատախազության մոտ:

Նախնական կալանքի տակ է 71 անձ

Սահմանադրական կարգի խախտմամբ պետական իշխանությունը յուրացնելու նպատակով Երեւան քաղաքում զանգվածային անկարգություններ հրահրելու եւ կազմակերպելու առթիվ ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության վարույթում քննվող քրեական գործի շրջանակներում, ապրիլի 18-ի դրությամբ, նախնական կալանքի տակ է գտնվում 71 անձ, եւս 20 մեղադրյալի նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել չհեռանալու ստորագրությունը: Ապրիլի 18-ի դրությամբ ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության կողմից դատարան է ուղարկվել 27 քրեական գործ 27 անձի վերաբերյալ:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ

Նախընտրական կրքեր Աշտարակում

Մենք արդեն առիթ ունեցել ենք նշելու, որ մայիսի 4-ին Աշտարակում կայանալիք ընտրությունները բուռն ընթացք են ունենալու: Փաստորեն, չենք սխալվել, քանի որ այդ լարվածությունն իր գագաթնակետին հասավ եւ տգեղ դրսեւորում ստացավ ապրիլի 15-ի ուշ գիշերին: Անհայտ մարդիկ նույն գիշերը՝ ժամը 2.00-ի սահմաններում, այրել էին ԱԺ պատգամավոր Արկադի Համբարձումյանի մերձավորներից մեկի՝ Ալիկ Սարգսյանի 09 OL 900 պետհամարանիշի սպիտակ «Նիվա» ավտոմեքենան: Ի դեպ, հրդեհը մի կերպ կարողացել էին հանգցնել բակ իջած հարեւանները՝ բայց մինչ այդ մեքենային լուրջ վնաս էր հասցվել:

Նշենք, որ նույն ժամին դեպքի վայր էր ժամանել ոստիկանության Աշտարակի բաժնի պետ Սերգո Ավետիսյանը՝ իր աշխատակիցներով, կատարել էին տեղային զննություն՝ համապատասխան փորձագետների օգնությամբ, իսկ բենզինի շշերի վրա հայտնաբերել էին մատնահետքեր: Այժմ հարուցվել է քրեական գործ, նախաքննությունը շարունակվում է:

Աշտարակցիների համար պարզապես մի հարց է անհասկանալի. ինչո՞ւ պետք է այդ ամենը տեղի ունենար ՀՀԿ-ական թեկնածու Գագիկ Սահակյանի կազմակերպած հանրահավաքից հետո, եւ ինչո՞ւ պետք է իրենց քաղաքում ընդհանրապես կիրառվի այս անթույլատրելի գործելաոճը: Եվ հետաքրքրականն այն է, որ հանցագործը մեքենայի վրա բենզին լցնելուց չի «կշտացել», ավելին՝ 30 մ հեռավորության վրա նույնպես բենզին է լցրել եւ անցել իր սեւ գործին:

Թե ինչ կասկածներ ու վարկածներ կան եւ ում ձեռքի գործը կարող էր սա լինել, փորձեցինք ճշտել ՀՀԿ-ական թեկնածու Գ. Սահակյանին սատարող պատգամավոր Ա. Համբարձումյանից, որն էլ կասկածյալի անհայտությամբ նշեց. «Նախ նշեմ, որ այդ նույն օրը Գ. Սահակյանի հետ միասին խաղաղ երթ էինք կազմակերպել՝ միաժամանակ հորդորելով թեկնածուներին անցկացնել խաղաղ, ազատ ու արդար ընտրություններ, այսինքն՝ առանց ֆինանսական եւ ուժային մեթոդների կիրառման, ու եթե ուժայինի հարց լիներ, մենք եւս ի վիճակի ենք այդ տարբերակներին անցնելու: Բայց մենք դրան հակված չենք, մենք կողմ ենք, որ ամեն ինչ հանգիստ հունով ընթանա, որովհետեւ մեր քաղաքն է, մեր ժողովուրդն է, մեր հարազատ օջախն է: Ես վստահ եմ, որ մեր աշտարակցիները խոհեմ կգտնվեն եւ կկատարեն ճիշտ ընտրություն: Իսկ թե ով կարող էր լինել այս գործի կազմակերպիչը, ապա ինձ համար միանշանակ կասկածելի անուններ կան...բայց բացահայտելը իրավապահ մարմինների գործն է եւ ես հույսով եմ, որ իսկական հանցագործը կբացահայտվի եւ կպատժվի օրենքի ամենայն խստությամբ: Այս արարքը ընդամենը թույլ մարդու ձեռքի գործ է»:

Այն հարցին, թե տեղում վերջերս որոշ մարդիկ ինչ-ինչ նպատակներով շահարկում են Ա. Համբարձումյանի աշտարակցի-երեւանցի լինելու հանգամանքը, ԱԺ պատգամավորը նշեց. «Ես ծնունդով Աշտարակից եմ, ծնողներս՝ նույնպես, ինձ համար շատ թանկ ու հարազատ է իմ Աշտարակը, եւ իմ գերխնդիրը մեկն է. քաղաքում ունենալ արժանի ղեկավար, իսկ մենք էլ մեր հերթին ամեն ինչ կանենք քաղաքի զարգացման ու բարօրության համար:

Հ. Գ. Կարծում եմ, շատ ավելի լավ կլիներ, որ մարդիկ մտածեին, թե ով որքան ներդրում եւ արած գործեր ունի այդ քաղաքում, որից հետո էլ ավելի պարզ կդառնար, թե ով է իսկական աշտարակցին: Եվ վերջապես, քաղաքում ստեղծված անկանոն ու անկայուն մթնոլորտին, կարծում ենք, ժամանակն է վերջ դնելու»:

ԳԱՅԱՆԵ ՕՀԱՆՋԱՆՅԱՆ

ՕՐԱԿԱՐԳ

Այսօր

- ժամը 12.00-ին «Ազդակ» ակումբի հյուրն է Արամ Գ. Սարգսյանը:
- ժամը 11.00-ին Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի նիստերի դահլիճում տեղի կունենա Փաստաբանների պալատի տարեկան ընդհանուր ժողովը:
- ժամը 11.00-ին Թբիլիսիի Ա. Դյումայի անվան ֆրանսիական մշակույթի կենտրոնում առաջին անգամ Վրաստանում կանցկացվի միջազգային գիտաժողով «Հայոց ցեղասպանություն 1915-1923՝ հայացք Թբիլիսիից, Ստամբուլից եւ Երեւանից» թեմայով:

Երկուշաբթի

- ժամը 12.00-ին «Հայացք» ակումբի հյուրերն են «Նահատակ ազգերի միջազգային դաշինքի» համանախագահ Ալեքսիս Քալաջյանը, Ասորական կազմակերպությունների նախագահ Իրինա Կասպարյանը, Երեւանի «Պոնտոս» հունական կազմակերպության նախագահ Յունցիկ Նիկոլայիդին եւ աշխարհի եզդիների նախագահ Ազիզ Թամոյանը:
- ժամը 12.00-ին «Ուրբաթ» ակումբի հյուրն է ԱԺ ԲՀԿ խմբակցության քարտուղար Արամ Սաֆարյանը:
- ժամը 12.00-ին Ցեղասպանության թանգարանի Կոմիտասի սրահում տեղի կունենա մամուլի ասուլիս:

ԱԶԳ

Տնտեսություն

«Նախագահական ընտրության օրերին և դրան հաջորդող գործընթացների ժամանակ «Լինսի» հիմնադրամը ֆինանսական հատկացումներ է կասեցրել ծրագրին», ասաց «Լինսի» հիմնադրամի «Ճանապարհաշինություն» ԾԻԳ-ի տնօրեն Էդուարդ Բեգոյանը:

«Լինսի» հիմնադրամի «Ճանապարհաշինություն» ծրագրով անցած տարի շահագործման հանձնվեց Տիգրան Մեծի պողոտայի ճանապարհահատվածը, ինչի ընդհանուր արժեքը կազմում է 970 մլն դրամ: Կասյան փողոցից Բաղրամյանի հրապարակ, մինչև Տիգրանյան փողոց իրականացվող շինարարական աշխատանքների արժեքը մոտ 1,5 մլրդ դրամ է: Ըստ «Լինսի» հիմնադրամի ճանապարհաշինության ԾԻԳ-ի՝ Կոմիտասի փողոցի շինարարությունը կավարտեն մինչև 2008-ի հուլիս ամիսը: Հիշեցնենք, որ «Լինսի» և ՀՀ կառավարության միջև ստորագրված փոխըմբռնման հուշագրով ծրագրին ավարտված է այս տարվա սեպտեմբերին: Այս ծրագրի քերևս ամենամեծ շինարարությունը քաղիրն է հատվում «Սարալանջ» մայրուղում: Որևէն գնահատ է ծախսվել մինչ օրս, ինչ աշխատանքներ են իրականացվել: Այս հարցերի շուրջը զրուցեցինք Էդուարդ Բեգոյանի հետ:

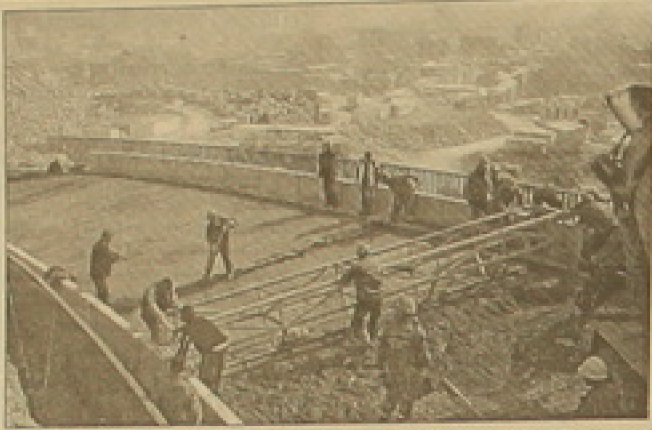

մոտ 2,8 մլրդ դրամ է: Թունելային անցման արժեքը կազմում է մոտ 1 մլրդ դրամ: Մայրուղու շինարարության հիմնական ծավալային աշխատանքները՝ հողային, արդեն ավարտման փուլում են գտնվում: Թունելը սկիզբ է առնում «Բելաջիո» ռեստորանային համալիրից, փակ հատվածը կազմում է 166 գծամետր: Մեզ մնացել է 24 գծամետրի վրա իրականացնել աշխատանքները (ապրիլի 4-ի դրությամբ - Ժ.Վ.), որտեղ թունելային անցումները միացվեն իրար:

- Պարոն Բեգոյան, ըստ էության, Երևան-Արարկիր կայան հատվածի անցման շինարարություն, սակայն ոչ այս ճանապարհով: Այն պետք է իրականացվեր Կողոսի փողոցով՝ ընդունելությունների տան տակով զուգահեռ միանալով Աճեիկյան համալսարանի հետնամասին: Բայց նախագծի մշակման ժամանակ որոշվեց, որ թունելային անցումն այդ հատվածում չկառուցվի, այլ իրականացվի ներկայիս տարբերակով: Դրանից ելնելով՝ համաձայնություն է «Երևանքաղնախագիծ» ինստիտուտին իրականացնել նախագծային աշխատանքները: Նախկին գլխավոր հատակագծով նախատեսված թունելային

Ֆինանսավորումը չի դադարել

«Սարալանջ» մայրուղին կհանձնվե՞ն ժամանակին ավարտել

- Սարալանջի առաջընթաց մայրուղին ճանապարհաշինական հզոր նախագիծ է, որի ընդհանուր արժեքը մոտ 6 մլրդ դրամ է: Այն ունի երեք տրանսպորտային հանգույց և մեկ թունել: Շինարարական աշխատանքներն այստեղ սկսվել են 2006-ի սեպտեմբերից: Առաջին տեղամասը մոտ 1100 գծամետր է, սկիզբ է առնում Աբովյանի փողոցից: Մեկ տրանսպորտային հանգույց ունեցող այս հատվածում մայրուղին միանում է Ռիզայի փողոցին: Երկրորդ հատվածը մայրուղու և Ազատության պողոտայի հատման խաչմերուկի մեծ տրանսպորտային հանգույցն է, որի առաջին ուղեանցը շահագործման հանձնվել 2007-ի սեպտեմբերին: Բոլոր հողային աշխատանքներն ավարտված են, երկրորդ էստակադայի աշխատանքներ՝ նույնպես: Երրորդ հանգույցը «Բելաջիո» ռեստորանային համալիրի տեղամասում է: Այն բավական բարդ է, ունի երկու ուղեանց կամուրջ և մեկ թունելային ցիրկի կամուրջ, որի երկարությունը 60 մետր է: Իսկ ընդհանուր էստակադայի երկարությունը

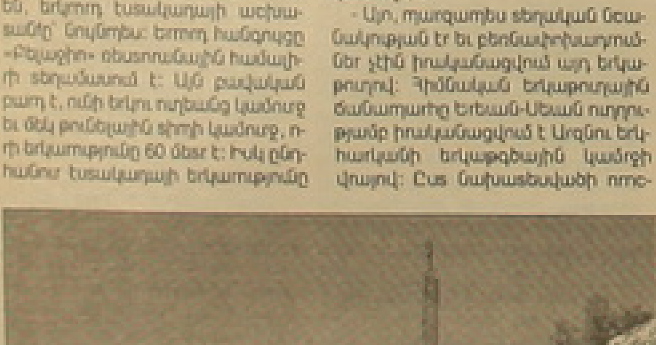

145 մետր է: Հրազդան փողոցը մայրուղում միացնելու տեղամասում ևս թունելային անցում է, որի երկարությունը 180 գծամետր է:

Այսօրվա դրությամբ 780 մլն դրամ ներդրվել է 1,1 կմ առաջին ճանապարհահատվածի կառուցապատման համար, երկրորդ հատվածի արժեքը մոտ 1 մլրդ 350 մլն դրամ (չնախատեսված աշխատանքները ներառյալ), և երրորդ հատվածի՝ Հրազդ-Մյասնիկյան տրանսպորտային հանգույցի արժեքը

ծի երկաթուղին, որի միջոցով իրականացվում էր Երևան-Սևան երկաթուղին, արդյունավետ չեր: Այս դեպքում ինչպե՞ս է լուծվել այդ երկաթուղու խնդիրը:

- Դեռևս խորհրդային ժամանակաշրջանի գլխավոր հատակագծով Երևան-Սևան երկաթուղին իրականացվել է Մասիս-Նուռնուս երկաթգծով, որը շրջանցում էր մայրաքաղաքը: Ընդհանուր, խորհրդային համար ես նպատակ էր, որ երկաթգիծը հնարավորինս շրջանցի մայրաքաղաքը:

- Սակայն մինչև «Լինսի» հիմնադրամով իրականացվող այս շինարարությունը Երևան-Սևան երկաթուղին իրականացվում էր հենց այդ երկաթգծով, այսինքն՝ գործող էր:

- Այո, որպես տեղական նշանակության էր և բեռնափոխադրումներ չէին իրականացվում այդ երկաթուղով: Հիմնական երկաթուղային ճանապարհը Երևան-Սևան ուղղությամբ իրականացվում է Արզնու երկ- [illegible]

ված է, որ հուլիսի վերջին-օգոստոսի սկզբին Սարալանջի ճանապարհը շահագործման պետք է հանձնվի:

- Ո՞վ է Սարալանջի ճանապարհի նախագծի ճարտարապետը: Ըստ մեր ունեցած տվյալների, թունելային անցման այդ նախագիծը գոյություն ուներ դեռևս խորհրդային ժամանակաշրջանում՝ 60-70-ականներին:

- Նախկին գլխավոր հատակագծով նախատեսված էր թունելային անցումը հնարավոր չէր իրականացնել նաև այն պատճառով, որ այդ հատվածներում բնակեցվածությունը մեծ է: Ընդհանուր առմամբ, մայրուղին Երևանում պետք է ունենա օղակաձև ճանապարհներ, որոնք կարող են շրջանցել փոքր կենտրոնը մեծ շրջանցիկ ճանապարհներով:

- Վերջին ժամանակահատվածում մայրաքաղաքում շինարարական ծրագրերը մեծ թափով են իրականացվում, սակայն մի տեսակ անտեսված է դրանց գեղագիտական նշանակությունը: Մի կողմից, ճանապարհներն արագորեն վերակառուցվում են երթևեկությունը հնարավորինս բեռնաթափելու նպատակով, սակայն, մյուս կողմից, այդ շինությունները ճարտարապետագեղագիտական արժեք չունեն: Այժմ Սարալանջի ճանապարհի թունելային անցումներն են կառուցվում, արդյոք դրանք կունենա՞ն ճարտարապետագեղագիտական լուծումներ, որոնք մեր մայրաքաղաքի անքակտելի մաս կարող են կազմել:

- Անկեղծ ասած, լավ հարց է: Հուսով եմ, որ թե՛ նախագծողները և թե՛ շինարարները փորձել են այդ կառույցն իրականացնել գեղագիտական լուծումներով և երկար ճարտարապետական լուրջ շինությունները նաև դիտարկել: Մայրուղու վերջին հատվածը կառուցված է գեղեցիկ ճարտարապետական ձևավորմամբ: Երկրորդ հատվածում նույնպես որոշակի լուծումներ են գտնված: Մասնավորապես, «Բելաջիո» ռեստորանային համալիրի կողքին գտնվող հարթ կամրջակը (կառուցված 1933-ին) մնում է որպես ճարտարապետական հուշարձան, և նոր կամուրջը կառուցվում է դրա վրայով, այսինքն՝ ստացվում է կամուրջ կամրջի մեջ: Ազատության պողոտայի հատման տեղամասում երկու ուղեանց կամուրջներ են կառուցվում, որոնք ոչ միայն գեղեցիկ են, այլև համապատասխանեցված են տեղանքին, և աշխատել ենք չխախտել լանդշաֆտը:

- Սարալանջի ճանապարհի կառուցման համար (հատկապես «Մոնումենտի» հատվածում) որևէ ծառ է հատվե՞լ:

- Շինարարության ընթացքում որևէ ծառ չի կտրվել:

ԺԱՍՄԵՆ ՎԱՐՅԱՆ

«Խորհրդային» ամփոփագիր,

հատուկ՝ «Ազգի»

ԱԴՐԲԵՋԱՆԸ «ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅՑԵՐԸ»

Քոչվորությունը որպես ժողովրդավարության տարածման նոր ձևաչափ

Վերջին օրերին ադրբեջանական մամուլում պարբերաբար հայտնվում են հոդվածներ այն մասին, որ Ադրբեջանը տարածաշրջանի ամենաժողովրդավարական երկիրն է և նույնիսկ կարող է այն արտահանել այլ երկրներ, օրինակ՝ Հայաստան կամ Ռուսաստան: Ժողովրդավարություն արտահանող Ադրբեջանը, պարզվում է, նաև մտահոգ է հայաստանյան ընտրություններով, նման «մտահոգությամբ» լի է Ստրասբուրգում այս օրերին տեղի ունեցող եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովում ադրբեջանական պատվիրակության ղեկավար Սեիդովի ելույթը: Վերջինս այնպիսի լկտիություն է ունեցել, որ նախ քննադատության է ենթարկել Ջոն Պրեսկոտի ելույթը, որը ներկայացրել էր նախագահական ընտրությունները Հայաստանում և դրանք գնահատել «եվրոպական ստանդարտներին հիմնականում համապատասխան»: Ըստ Սեիդովի, պարզվում է, որ ինքը ավելի լավ գիտի, թե ինչ է կատարվել Հայաստանում և նույնիսկ համարձակվել է դրա գնահատակա-

երկրի ներքին համախառն արդյունքի 80 % ապահովող Ադրբեջանի օտարերկրյա միջազգային ընկերությունը (AIOC), որը վերահսկում է նավթի հիմնական հոսքերը, պատկանում է «Բրիտիշ փեթրոլիումին» և միջազգային այլ նավթային ընկերությունների: Ադրբեջանի նավթի առևտրից ստացված եկամուտի առյուծի բաժինը արտասահմանյան ընկերությունները դնում են իրենց գրպանը: Ադրբեջանին չեն պատկանում նաև Բաքու-Ջեյհան, Բաքու-Սուփսա նավթամուղները և Բաքու-Էրզրում գազամուղը: Սակայն Ալիևին հաջողվել է գլխավորը. նա իր երկիրը դարձրել է Արևմուտքի հումքային կցորդը, ինչը երաշխավորում է իր՝ Ալիևների կլանի հավերժ թագավորումը Ադրբեջանում: Ձեռք բերված նավթից ստացվող հսկայական եկամուտներին և միջազգային ընկերությունների օգնությամբ, որի ծավալը վերջին մի քանի տարիներին կազմել է մոտ 650 մլն դոլար, ադրբեջանցի փախստականները շարունակում են ապրել վրաններում: Հավանաբար խաբեբայությունը

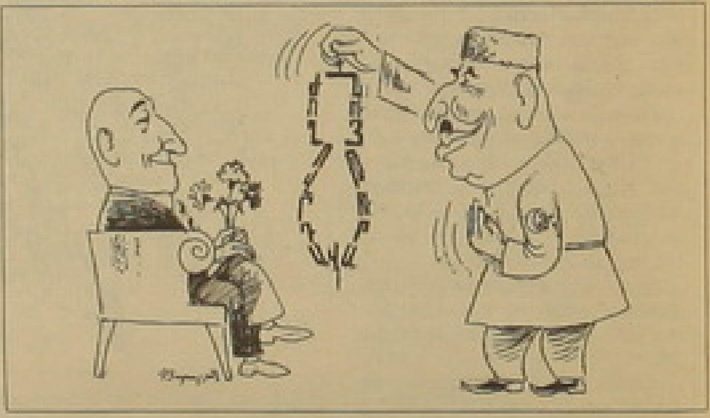

նը սալ ու հայտարարել, որ իբր թե մարտի 1-ի դեպքերի ժամանակ զոհվել է 28 մարդ և ադրբեջանցիները դրա մասին նույնիսկ ապացույցներ ունեն: Թե ինչ ընտրություններ են տեղի ունեցել Հայաստանում և ինչչափով էին դրանք համապատասխանում եվրոպական ստանդարտներին, մենք շատ լավ գիտենք: «Ազգը» բազմիցս է անդրադարձել ընտրությունների թե՛ մինչընտրական և թե՛ հետընտրական շրջանում, ցույց տալով իրական պատկերը, ընտրությունների թույլ և ուժեղ կողմերը, տեղի ունեցած կեղծիքները և ընդդիմադիր ու իշխանամետ ուժերի կատարած քայլերը: Սակայն, երբ հայաստանյան ընտրություններով մտահոգվում ու կեղծ տեղեկություններ է սկսում տարածել ադրբեջանական կողմը, սա, ինչպես ասում են, արդեն երևակայությունից դուրս է: Հայաստանին ժողովրդավարության բացակայության մեջ մեղադրում է խաբեբայություն ցեղերի մի ներկայացուցիչ, որի երկրում իշխանությունը ժառանգաբար փոխանցվում է հորից որդուն, իսկ այդ երկրի բանտերը լի են քաղբանտարկյալներով: Ադրբեջանը ԵԽԽՎ-ի անդամ միակ երկիրն է, որտեղ կան քաղբանտարկյալներ և այդ փաստը պաշտոնապես ընդունել է եվրախորհուրդը: Հենց այսօր մոտ մեկ տասնյակ ադրբեջանցի լրագրողներ նույնպես գտնվում են բանտերում իրենց լրագրողական գործունեության ու կարծիք արտահայտելու համարձակության համար: Ադրբեջանում շարունակվում են ճնշվել ազգային փոքրամասնությունները, այնտեղ ապրող թալիշները, թաթերը, ուդիները, լեզգիները, ավարները և այլք, չեն կարող լիարժեք կերպով իրականացնել ազգային-մշակութային գործունեությունը, քանի որ այն հետապնդվում է իշխանությունների կողմից:

Ադրբեջան կոչվող արհեստածին պետության ստեղծումից անմիջապես հետո և մինչ այժմ այդ երկիրն ազգային փոքրամասնությունների նկատմամբ վարում է ուծացման քաղաքականություն: Ադրբեջանական կողմը պարբերաբար նշում է, որ Հայաստանի տնտեսության մի զգալի հատվածը գտնվում է ռուսների հսկողության տակ, այն դեպքում, երբ այդ

այնքան խորն է նստած այդ մարդկանց մեջ, որ նույնիսկ չեն փորձում ընդվզել դրա դեմ: Իսկ վրանային այդ ճամբարները Բաքվի իշխանությունների համար դարձել են զբոսանքի վայրեր, ուր տանում են արտասահմանից եկած բարձրաստիճան հյուրերին հերթական անգամ հայերից բողոքելու և փողի հերթական մասնաբաժինը պոկելու համար: Կան միջազգային կազմակերպությունների տասնյակ զեկույցներ, որ փախստականների համար տրամադրված գումարները թալանվում են, իսկ վերջիններիս վիճակը չի բարելավվում:

Ադրբեջանը համարվում է նաև աշխարհի ամենակոռումպացված երկրներից մեկը: Կոռուպցիոն մակարդակը հատկապես բարձր է բանակում, որի ղեկավար, պաշտպանության նախարար Սաֆար Աբիեվը հետխորհրդային երկրների միակ նախարարն է, որը 13 տարի շարունակ զբաղեցնում է այդ պաշտոնը: Իսկ ադրբեջանական բանակի վիճակն այնքան ողբալի է, որ ամեն շաբաթ ադրբեջանցի որևէ զինվոր է անցնում սահմանային գիծը և ապաստան խնդրում Հայաստանում: Հարևան Ադրբեջանում մինչ օրս ազգային ինքնաճանաչման խնդիր կա, այդ ժողովուրդը դեռ համոզված չէ, արդյոք ադրբեջանցի կոչվող ազգ գոյություն ունի՞, թե ոչ, սակայն համարձակվում են խորհուրդներ տալ ուրիշներին և իրենց երևակայում որպես ժողովրդավարության կենտրոն տարածաշրջանում: Նկատենք, որ Արցախյան պատերազմում ադրբեջանական կողմի պարտությունը պայմանավորված էր նաև սեփական ուժերի գերագնահատմամբ և հակառակորդին թերագնահատելու փորձերով, այնպես որ, չնայած պարտությանը, այդպես էլ ոչինչ չհասկացան և ոչինչ չսովորեցին:

Իսկ ինչ վերաբերում է Հայաստանում առկա խնդիրներին, ապա դրա լուծման համար մենք պետք է ինքներս փորձենք ճանապարհ գտնել, առանց դիմելու միջազգային կառույցներին, առավել ևս կարիք չունենք քոչվոր «ժողովրդավարների» խորհուրդների:

ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ԱԶԳ
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ՍՓՅՈՒՌՔ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՆԱՅՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ՀԱՅՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԱՄՐԱՊՆԴՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆԻՑ

Նոր մոտեցումներ

ՆԻԿՈԼԱՅ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, Հայաստանի գիտության վաստակավոր գործիչ

Արդեն ակնհայտ է դառնում, որ օրեցօր ավելի մեծ չափեր են ընդունում Ադրբեջանի սպառնալիքները Հայաստանին: Սովորություն էին Ադրբեջանի պրեզիդենտ Իլհամ Ալիևի և նրան ուղեկցող ադրբեջանական քաղաքական և զինվորական էլիտայի ռազմատենչ հայտարարությունները ղարաբաղյան խնդիրը ռազմական ուղիով՝ պատերազմի միջոցով լուծելու վերաբերյալ, փորձել բացասել բացառապես նորին սպառման տրամադրություններում: Կարծում ենք, որ Ադրբեջանում դրա դարն արդեն անցել է, ժամանակին Ադրբեջանի կողմից Հայաստանին հասցեագրված սպառնալիքներն ավելի ու ավելի նյութականանում և առարկայական բնույթ են ստանում:

Այդ մասին են վկայում հետևյալ փաստերն ու հանգամանքները.

Ադրբեջանի ֆինանսատնտեսական հատկացումներն այսօր կազմում են մոտ 1 մլրդ ԱՄՆ դոլար, որը հավասար է Հայաստանի 2007թ. ամբողջ պետական բյուջեին և նշանակալիորեն գերազանցում է նրա ռազմական բյուջեն (ամերիկյան Stratfor վերլուծական կենտրոնի տվյալներով): Դա փոքր գումար չէ մի այնպիսի ոչ մեծ պետության ռազմական ծախսերը հոգալու համար, ինչպիսին Ադրբեջանն է: Պարզ է նկատի ունենալ, որ դրանք հրապարակավ ցույց տրվող ֆինանսական հատկացումներ են և չպետք է բացառել նաև այսպես կոչված գաղտնի կամ թաքնված հատկացումները: Մյուս կողմից պետք է նկատի առնել, որ Ադրբեջանի պետական բյուջեով կատարվող ռազմական հատկացումները արագացած մեծանալու միտում ունեն և 1 մլրդ ԱՄՆ դոլարը բնավ էլ վերջին սահմանագիծը չէ: Իսկ նավթից ստացվող եկամուտները Ադրբեջանին արդեն այսօր թույլ են տալիս իրականացնելու այդ հնարավորությունը՝ առանց որևէ լարվածության: Stratfor վերլուծական կենտրոնի տվյալներով Ադրբեջանը սկսել է ջանքեր կատարել իր պաշտպանական բյուջեն հնգապատկելու և մինչև 5 մլրդ դոլարի հասցնելու համար:

Ադրբեջանի ղեկավարությունը մեծ հետևողականությամբ կիրառում է ադրբեջանական բանակը արդիական զենքով վերազինելու քաղաքականություն: Բանակի համար Ադրբեջանը տարբեր աղբյուրներից, զանազան երկրներից գնում է մեծաքանակ արդիական առաջնակարգ զենք: Եվ որպեսզի իրեն կաշկանդված չզգա այդ հարցում և թույլ չտա որևէ սահմանափակում ու օտարերկրյա տարբեր համաձայնագրերի վերահսկողություն կամ միջամտություն, Ադրբեջանը վերջերս պաշտոնապես հայտարարեց Եվրոպայում զենքի սովորական տեսակների վերաբերյալ պայմանագրից միակողմանիորեն դուրս գալու իր մտադրության մասին, որը նրան գործողությունների լայն ազատություն կտա իր բանակը վերազինելու հարցում:

Ադրբեջանն իր թիկունքում ունի մի այնպիսի հուսալի և հավատարիմ դաշնակից, ինչպիսին Թուրքիան է: Թուրքիան առաջնակարգ դեր է խաղում ադրբեջանական երբեմնի թույլ, անկազմակերպ և քայքայված բանակը ժամանակակից բանակի վերածելու խնդրում: Դա իրականացվում է առաջին հերթին սպայական համապատասխան կորպուս ստեղծելու միջոցով: Թուրքիայի ռազմական դպրոցներն իրենց դռները լայնորեն բացել են ադրբեջանական կիսագրագետ ավագների առջև՝ նրանցից ժամանակակից գրագետ սպա ստեղծելու համար: Եվ նրանք վերադառնալով Ադրբեջան արդեն զբաղեցնում են համապատասխան զինվորական պաշտոններ բանակում: Միամիտ կլիներ այդ հանգամանքը հաշվի չառնել կամ թերագնահատել, որովհետև նոր պատերազմի դեպքում հայկական բանակն ամենայն հավանականությամբ իր դեմ կունենա նոր և ավելի պատրաստված ադրբեջանական բանակ:

Թուրքիան Ադրբեջանի համար համապատասխան սպայական կորպուս պատրաստելու հետ մեկտեղ, մեծ դեր է խաղում նաև ադրբեջանական բանակը նոր զենքով համալրելու, և որ ամենագլխավորն է, մեծապես օգնում է, որ ադրբեջանցի զինվորը կարողանա տիրապետել այդ զենքին: Իսկ դա կարող է բոլորովին նոր որակ հաղորդել ադրբեջանական զինված ուժերին:

Թուրքիան Ադրբեջանի համար քաղաքական պատվարը լինելու հետ մեկտեղ, պատերազմի դեպքում կարող է կատարել նաև մեկ ֆունկցիա: Կարծում ենք, որ Ադրբեջանի կողմից պատերազմ սանձազերծելու դեպքում չպետք է բացառել Թուրքիայի անմիջական մասնակցության հնարավորությունը պատերազմին Հայաստանի դեմ ուղղակի ներխուժման ձևով: Ժամանակակից միջազգային հարաբերություններում տիրապետող բարոյական, ավելի ճիշտ՝ անբարոյական նորմերի ու սկզբունքների տիրապետության պայմաններում նման առաջադրանք ռազմական գործողություն միանգամայն հնարավոր է: Ավելորդ(?) կլինի այդ բոլորը, մի խումբ նորից կդատապարտի, կանեն զանազան դատապարտող հայտարարություններ, կընդունեն բանաձևեր և վերջ:

Այդ տեսակետի և տարբերակի հաստատումն են թուրքական սպառնալիքները Իրաքին՝ պարբերաբար իրագործել այնտեղ ապաստան գտած քրդական բանվորական կուսակցության մարտիկների դեմ: Այդ նպատակով Թուրքիան Իրաքի սահմանների մոտ կենտրոնացրել է ստվարաթիվ զինված ուժեր՝ ժամանակակից համապատասխան ռազմական տեխնիկայով հանդերձ, պատրաստ ներխուժելու Իրաք, որին ընդդիմանում է [illegible] ԱՄՆ-ը: Եվ, իրոք, թուրքական ռազմական ուժերը 2007թ. դեկտեմբերի 1-ին ներխուժեցին Հյուսիսային Իրաք և ռազմական գործողություններ սկսեցին քրդական բանվորական կուսակցության մարտիկների դեմ: Ինչպես պաշտոնապես հայտարարել է թուրքական կառավարությունը, Թուրքիան իր ռազմական ուժերի ներխուժումը սուվերեն Իրաքի սահմանները համարում է քրդերի դեմ ուղղված ռազմական գործողությունների իր ծրագրի էական մասը: Իսկ աշխարհն ըստ էության լռելյայն հանդուրժում է թուրքական ագրեսիան ընդդեմ ՄԱԿ-ի անդամ, անկախ Իրաքի պետության դեմ: Եվ ոգևորված դրանից, Թուրքիան 2008թ. փետրվար-մարտ ամիսներին կրկին իր զորքերը մտցրեց Իրաք՝ ծավալելով խոշոր ռազմական գործողություններ քրդերի դեմ: Ընդ որում հարկ է նկատել, որ սա Սադդամ Հուսեյնի Իրաքը չէ, այլ այն Իրաքը, որտեղ ԱՄՆ-ի օգնությամբ հաստատվել է բոլորովին նոր վարչակարգ:

Երբ այս տեսանկյունից ենք մոտենում խնդրին, ապա տեսնում ենք, որ ինչ իրավիճակում և ինչ հարցերում Հայաստանը գտնվում է համեմատաբար անբարենպաստ վիճակում:

Մանրամասնորեն նկատի պետք է առնել հետևյալ հանգամանքները.

Առաջին՝ Հայաստանի ռազմական բյուջեն զիջում է ադրբեջանականին: Իսկ դա նշանակում է, որ սպառազինությունների մրցավազքում հայկական բանակը հաստատուն արդիական զենքի տեսակներով զինելու և վերազինելու հարցում Հայաստանը կարող է ունենալ լուրջ դժվարություններ:

Երկրորդ՝ Հայաստանի համար անբարենպաստ իրավիճակ է ստեղծվում հայկական բանակը համալրելու հարցում, որն արդյունք է հիմնականում երկու գործոնի: Առաջին՝ շարունակվող, թեև ավելի դանդաղ տեմպերով, արտագաղթը, և, երկրորդ՝ ծնելիության անկումն ու մահացության համեմատաբար բարձր տոկոսը:

Երրորդ՝ Հայաստանը, ի տարբերություն Ադրբեջանի, իր թիկունքում չունի կանգնած մի այնպիսի երկիր, որը հուսալի հենարան և դաշնակից լիներ, ինչպես Թուրքիան Ադրբեջանի համար է: Այս տեսանկյունից ապավինելի չէր լինի գերագնահատել Ռուսաստանի և ՀԱՊԿ-ի նշանակությունը, առավել ևս նրանց պատրաստակամությունն ու վճռականությունը պաշտպանելու Հայաստանին՝ Թուրքիայի փաստացի աջակցությունը վայելող Ադրբեջանի կողմից Հայաստանի դեմ պատերազմ սկսելու պարագայում: Նրանց հուսալիությունը՝ որպես ռազմական դաշնակից, խիստ կասկածելի է:

Համոզված ենք, որ այդ բոլորը լավ հայտնի է նաև Բաքվին, որտեղ կատարվում է համապատասխան վերլուծական աշխատանք: Ամենայն հավանականությամբ հենց այդ վերլուծության հիման վրա ադրբեջանական ղեկավարությունը հաստատ համոզված է, որ ժամանակն աշխատում է Ադրբեջանի օգտին, և ելնելով դրանից Ադրբեջանը սպառազինվելու հետ միասին փորձում է նաև կոնֆլիկտի լուծումը ձգձգելու քաղաքականություն՝ այն հույսով, որ դա ուժասպառ կանի Հայաստանին:

Չորրորդ՝ Հայաստանը պետք է ելնի այն իրողությունից, որ առաջիկա պատերազմի ժամանակ մենք գործ ենք ունենալու այլ տիպի ադրբեջանական բանակի հետ և ամեն բան չէ, որ կընթանա նախկին սցենարով, ինչպես 1990-1994 թթ. պատերազմի ժամանակ:

Ահա այսպիսի պայմաններում Հայաստանի համար սուր բնույթ է ընդունում և կենսական անհրաժեշտություն դառնում հավելյալ ֆինանսական, նյութական և մարդկային ռեսուրսներ գտնելու հարցը: Դրա լուծման համար Հայաստանի հնարավորություններն այնքան էլ մեծ չեն և իրականում նրա ընտրությունը խիստ սահմանափակ է:

Այդ ոչ դյուրին խնդիրը լուծելու գործում իր որոշակի դերակատարումը կարող է ունենալ հայ սփյուռքը, եթե մեզանից համապատասխան իրատեսական քաղաքականություն և ձեռնարկվեն երկուստեք վճռական քայլեր հայության գոյության համար կենսականորեն անհրաժեշտ և իրատեսական ծրագրեր մշակելու ուղղությամբ:

Սակայն նախքան այդ հարցը լուսաբանելը անհրաժեշտ ենք համարում անդրադառնալ այն հարցին, թե սփյուռքն ընդհանրապես ի վիճակի՞ է լուծել նման բարդ խնդիրներ: Դրան դրական պատասխան է տալիս հրեական սփյուռքը, որի պատմական փորձը կարելի է համարել դասական: Կարծում ենք, որ հրեական փորձի համեմատական՝ կոմպարատիվ, ուսումնասիրությունը, որոշ վերապահումներով, կարող է օգտակար լինել նաև հայ սփյուռքի՝ որպես գործոնի կարողություններն օգտագործելու համար՝ հայության ազգային անվտանգության ապահովման տեսանկյունից:

Հրեական սփյուռքը որպես կառույց սկսել է ձևավորվել XVIII վերջերին-XIX դարի սկզբներին, երբ 1789 թ. ֆրանսիական հեղափոխության ազատական և ժողովրդավարական գաղափարները հաղթանակեցին ու տարածում գտան ոչ միայն Ֆրանսիայում, այլև եվրոպական մի շարք երկրներում: Դա հնարավորություն ընձեռեց վերացնելու հրեաների նկատմամբ կիրառվող բազմաթիվ սահմանափակումները և ավելի բարենպաստ պայմաններ ստեղծեց նրանց քաղաքական, տնտեսական և մշակութային գործունեության համար: Տեղի ունեցավ հրեաների ազգային ինքնագիտակցության արթնացման, կազմավորման և զարգացման աննախադեպ թռիչք: XIX դարի երկրորդ կեսին հրեական առանձին, ցանուցիր համայնքներն արդեն սերտ կապերի մեջ էին միմյանց հետ և կարելի է խոսել հրեական սփյուռքի ձևավորման մասին, որի կենտրոնը գտնվում էր Եվրոպայում: Նրանց միջև կապերն այն աստիճան էին ամրապնդվել, որ հրեաների առջև արդեն ծառացել էր մեկ համահրեական կենտրոն, կառույց ստեղծելու հարցը: Մեկ միասնական համահրեական կազմակերպություն ստեղծելու գաղափարը և նրա իրագործումը կարելի է համարել հրեաների շարժման առաջին խոշոր պատմական նվաճումը:

Համահրեական կազմակերպության ստեղծման խնդիրը հրեաները, չնայած տարաձայնություններին և նրանց շարքերում գոյություն ունեցող տարբեր հոսանքների, լուծեցին փայլուն կերպով, հավատալով, որ նրանց ուժը միասնության և համախմբված լինելու մեջ է: 1897 թ. Բազելում հավաքված հրեական առանձին կենտրոնների ներկայացուցիչների կոնգրեսը հռչակեց Սիոնիզմի համաշխարհային կազմակերպության (ՍՀԿ) ստեղծումը, որի ակունքների մոտ կանգնած էր հրեա լրագրող Թեոդոր Հերցլը: Նրա հեղինակած Հրեական պետությունը դարձավ սիոնիստական շարժման Բիբլիան, որը հաջորդ տասնամյակների ընթացքում ուղենիշ դարձավ աշխարհի բոլոր հրեաների համար:

ՍՀԿ-ն լավ կառույց էր, ուներ իր գերագույն մարմինները, քաղաքական, տնտեսական, ֆինանսական, [illegible], ապա նաև ռազմական, այդ թվում և տեղեկատվական բաժինները, տեղական բաժանմունքները և այլն:

Հրեական սփյուռքի կազմավորումը և ՍՀԿ-ի ստեղծումը նախորդել է հրեական պետության ստեղծմանը: Դա հանդիսանում է հրեական սփյուռքի կարևոր առանձնահատկություններից մեկը: Ուստի հրեական սփյուռքի և ՍՀԿ-ի գլխավոր խնդիրը դարձավ հրեական պետության ստեղծումը և այնտեղ հրեաներին հավաքելը, որը նույնպես մեծ հաջողությամբ իրագործվեց: Նրանց հավաքավայր ընտրվեց Պաղեստինը: ՍՀԿ-ի գլխավորությամբ հրեական սփյուռքը կարողացավ իրագործել «Հող չունեցող ժողովրդին տալ հող՝ առանց ժողովրդի» ծրագիրը: Դա նշանակում էր հրեաներին, որոնք հող կամ տարածք չունեին, տալ հող (տարածք)՝ նրանում բնակվող պաղեստինցի արաբներին դուրս մղելով իրենց երկրից: Հրեական սփյուռքը և նրա ղեկավարող մարմինը ՍՀԿ-ն մոտ 50 տարվա ընթացքում կարողացան հասնել իրենց նպատակին և 1948թ. մայիսի 15-ին հռչակվեց Իսրայել պետությունը: Դրանով ավարտվեց հրեական սփյուռքի պատմական առաքելության առաջին փուլը:

Իսրայել պետության հռչակումից հետո հրեական սփյուռքը, սակայն, ձեռքը չկախեց և չքաշվեց մի կողմ և չբռնեց կողմնակի դիտորդի, որը նայում էր, թե ինչպես է Իսրայելը միայնակ մաքառում իր գոյության համար: Ընդհակառակը, դրան հաջորդեց հրեական սփյուռքի պատմական առաքելության երկրորդ փուլը, որի հիմնական նպատակն է քաղաքական, ֆինանսական, նյութական և ռազմական ամենայն աջակցությամբ օգնել Իսրայելին պահպանելու իր գոյությունը, հաղթահարել բազմաթիվ դժվարություններ, ոտքի կանգնել և դառնալ ամուր և զարգացած պետություն: Հրեական սփյուռքի այդ առաքելությունը մինչ օրս շարունակվում է:

Ինչպես առաջին փուլում՝ մինչև հրեական պետության ստեղծումը, այնպես էլ երկրորդ փուլում, ՍՀԿ-ի կարևոր խնդիրն է համարվում զանազան թույլատրելի և անթույլատրելի միջոցներով հրեաներին տեղափոխել, հավաքել և կենտրոնացնել Իսրայելում: Հրեական սփյուռքը և նրա զանազան կազմակերպությունները երբեք չեն խրախուսում հրեաների արտագաղթը Իսրայելից: Ընդհակառակը, ՍՀԿ-ի և նրա շուրջը համախմբված հրեական ուժերը իրենց գլխավոր նպատակը շարունակում են համարել կանխել արտագաղթը և ավելի լայն թափ հաղորդել Իսրայելում հրեահավաք գործունեությանը:

Իսրայել պետության ստեղծումից հետո փոխվեցին փոխհարաբերությունները Իսրայել պետության և ՍՀԿ-ի միջև: Եթե մինչև Իսրայել պետության ստեղծումը հրեական սփյուռքի ղեկավար մարմինը ՍՀԿ-ն էր, որի որոշումները պարտադիր էին բոլորի, այդ թվում և արդեն Պաղեստինում կենտրոնացված հրեաների համար, ապա հրեական պետության ստեղծումից հետո ՍՀԿ-ն այլևս չի հանդիսանում հրեաների առաջատար և գերագույն կառավարող մարմինը: Պետության կազմավորումից հետո նա այլևս նման դեր չէր կարող կատարել և առաջնությունը զիջեց պետությանը: Համահրեական կառավարման կենտրոնը տեղափոխվեց Իսրայել: Այդ պահից սկսած վճռական

Շարունակությունը՝ էջ Բ

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

Նոր մոտեցումներ

Ա էջից

խումբը ապավինում է իր հողն ունեցող եւ այդ հողի վրա բնակվող ժողովրդին ու նրա շահերն արտահայտող պետությանը:

Դա, իհարկե, չի նշանակում, թե հրեա սփյուռքը կամ ԱՄՆ-ն կորցրել են իրենց դերն ու նշանակությունը եւ այլեւս պետք չեն Իսրայելին: Սխալ կլիներ նաեւ եզրակացության հանգել: Խոսքն այստեղ այն մասին է, որ հրեական սփյուռքն այժմ կատարում է օժանդակ դեր եւ իր գործունեությունը համաձայնեցնում է Իսրայելի ղեկավարության հետ՝ ելնելով պետականություն ունեցող հրեաների ազգային, քաղաքական, տնտեսական եւ միջազգային շահերից:

Հրեական փորձը ցույց է տալիս, որ սկզբունքորեն հնարավոր է աշխարհի տարբեր երկրներում ցրված, տարբեր պետական կառուցվածք ունեցող երկրներում, տարբեր ռեժիմների պայմաններում եւ տարբեր կրոնական միջավայրերում բնակվող էթնիկական խմբերին, որոնք կազմում են տվյալ սփյուռքը, հավաքել մի ամբողջի շուրջ, անգամ անհամաձայնական թվացող խնդիր, ինչպես սեփական պետություն ստեղծելը կամ արդեն գոյություն ունեցող իրենց պետությունը պահպանելը եւ հզորացնելը:

Սակայն յուրաքանչյուր սփյուռք ունի իր յուրահատկությունները, առանձնահատկությունները, սեփական ուրույն խնդիրները, գործելու եղանակները, մեթոդները, ավանդույթները եւ այլն, որոնք անխուսափելիորեն իրենց կնիքն են դնում տվյալ սփյուռքի գործելակերպի եւ դերակատարման վրա:

Դա վերաբերում է նաեւ հայ սփյուռքին:

Հայ եւ հրեա սփյուռքների առաքելության կոմպլեքսային վերլուծությունը ցույց է տալիս թե նմանությունների, եւ թե տարբերությունների առկայությունը նրանց միջեւ: Այդ համեմատությունից պարզ է դառնում հետեւյալը.

Առաջին՝ հայ սփյուռքը՝ ի տարբերություն հրեականի, երբեք իր առջեւ խնդիր չի դրել ու չէր էլ կարող ստեղծել հայկական պետություն: Նա երբեք չի ունեցել եւ չէր էլ կարող ունենալ հրեաների համար կիրառելի այնպիսի մի նախադիծ, ինչպես «Հող չունեցող ժողովրդին (այսինքն հրեաներին-Ն. Հ.) տալ հող՝ առանց ժողովրդի», մի նախադիծ, որը բոլորովին էլ պիտանի չէր հայերի համար: Դա բացատրվում է այն պարզ պատճառով, որ հայերը ազգային, քաղաքական եւ տերիտորիալ առումներով՝ համեմատած հրեաների հետ, գտնվում էին բացարձակապես տարբեր եւ անհամեմատելի պայմաններում՝ ունեին եւ հետապնդում էին միանգամայն տարբեր նպատակներ:

Երկրորդ՝ հայերի մեծ մեծամասնությունը դարեր շարունակ գտնվել է, այսինքն՝ ծնվել, ապրել, աշխատել, ստեղծագործել եւ բազմացել է իր սեփական հողի վրա, իր սեփական երկրում՝ Հայաստանում, որը նրա բնօրրանի անվանումն է: Անգամ բաժանված լինելով Արեւելյան եւ Արեւմտյան Հայաստանի ու գտնվելով համապատասխանաբար Ռուսական եւ Օսմանյան կայսրությունների կազմում, միեւնույն է, նա գտնվել է իր սեփական հողի վրա: Իսկ այդ ընթացքում արտասահմանյան որոշ երկրներում գոյություն ունեցած ոչ մեծաթիվ հայկական առանձին համայնքները լոկ կղզյակներ էին, առանձին եւ միմյանցից անջատ գոյություն ունեցող փոքր խմբեր, որի համար նույնպես անհնար էր իր առջեւ դնել մի այնպիսի խնդիր, ինչպես հող չունեցող հայերին հող տալն էր, որը միանգամայն հասկանալի էր հրեաների պարագայում, բայց ոչ հայերի:

Այս իրավիճակը հայերի արեւմտյան հատվածի համար իր հիմնական գծերով պահպանվել է ընդհուպ 1915թ. ցեղասպանությունը եւ նրան հաջորդած մի քանի տարիները:

Երրորդ՝ ժամանակակից հայ սփյուռքը ձեւավորվել է 1915-1920թթ., երբ Արեւմտյան Հայաստանը դատարկվեց երիտթուրքական ջարդարարների ցեղասպան քաղաքականության արդյունքում: Նրա բեկորները հաստատվեցին Առաջավոր Արեւելքում, որտեղից այնուհետեւ տարածվեցին ի սփյուռս աշխարհի:

Ժամանակագրական առումով դա համարյա համընկավ Արեւելյան Հայաստանում հայոց պետականության վերականգնման հետ՝ ի դեմս Հայաստանի Առաջին Հանրապետության, որը գոյատեւեց 1918թ. մայիսից մինչեւ 1920թ. դեկտեմբերը: Հետեւաբար, իր առաջին դողդոջուն քայլերը կատարող հայ սփյուռքը, որին նույնիսկ չի կարելի համարել ձեւավորված սփյուռք, չէր կարող առաջադրել հայկական պետություն ստեղծելու հարցը, քանի որ այդ պետությունն արդեն կար, որը կերտել էր նրա տարածքում բնակվող հայությունը, եւ սփյուռքը՝ ի տարբերություն հրեական գաղթաշխարհի, նրանում ոչ մի մասնակցություն չի ունեցել:

Դա հայ սփյուռքի տարբերակիչ գծերից մեկն է:

Չորրորդ՝ շնորհիվ այդ հանգամանքի՝ Հայ-Սփյուռք-Հայոց Պետություն շղթայում հայոց պետությունը հենց սկզբից իր վրա վերցրեց առաջատարի դերակատարումը՝ ի տարբերություն հրեական սփյուռքի, որին պատկանում է առաջատար դերակատարում հրեական պետության ստեղծման գործում:

Այդ պատճառով էլ Հայոց պետությունն սփյուռքի հետ իր հարաբերություններում ավելի անկախ է եւ կարող է գործել ավելի անկաշկանդ ու ազատ: Դրան նպաստում է նաեւ այն ընդունված տեսակետը, որ իրավունքը հողի վրա ապրողինն է:

Հինգերորդ՝ հայ սփյուռքի ձեւավորման ընթացքը եղել է տանջալից ուղիով: Սկզբնական շրջանում նա առաջին հերթին մտահոգ էր իր գոյությունը եւ ինքնությունը պահպանելու խնդրով: Նրա համար այդ շրջանում մնացած բոլոր հարցերը, այդ թվում եւ Մայր Հայրենիքին օգնելու խնդիրը մղված էր երկրորդական պլան: Եվ դա ոչ թե այն պատճառով, որ նա դա չէր ցանկանում, այլ պարզապես նա դրա հնարավորությունը չուներ: Բայց աստիճանաբար, հաղթահարելով բազում քաղաքական, տնտեսական, լեզվամշակութային խնդիրներ, Հայ սփյուռքը կարողացավ ոտքի կանգնել, ետ բերել իր մեջը եւ առօրյա հոգսերից բացի հետաքրքրվել նաեւ համահայկական հարցերով: Այդ փուլը նա անցավ 1920-1945թթ., որին հաջորդեց նրա զարգացման, ամրապնդման, հյուրընկալ երկրներում նրա դիրքերի ամրապնդման փուլը: Նոր հեռանկարներ էին բացվում նաեւ Հայաստան-Սփյուռք հարաբերություններում: Հայ Սփյուռքն ավելի ու ավելի էր իր հայացքն ուղղում դեպի Մայր հայրենիք, որի ամենացայտուն արտահայտությունը եղավ հայերի 1946-1948թթ. զանգվածային ներգաղթը Հայաստան:

Սակայն այդ ներգաղթը չպետք է դիտել բացառապես սփյուռքի գործունեության արդյունք: Դա ավելի շատ խորհրդային Հայաստանի՝ Հայկական Երկրորդ Հանրապետության պետական գործունեության արդյունք էր, որը նշանակում էր, որ նոր փուլ էին մտնում Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունները: Այդ պահից սկսվում է Մայր հայրենիքի կողմից սփյուռքահայության նկատմամբ հոգատարություն ցուցաբերելու քաղաքականությունը, որն ավելի է ընդգծում Հայաստան-Սփյուռք շղթայում Հայաստանի առաջնայնության հանգամանքը: Սակայն դա հետագայում չունեցավ իր ամբողջական զարգացումը, որն ունի իր դրդապատճառները:

Հայ սփյուռքին այդպես էլ չհաջողվեց՝ ի տարբերություն հրեական սփյուռքի, վերածվել համախմբված կուռ կառույցի՝ իր համայնքային ինստիտուտներով: Նրան չհաջողվեց ստեղծել, ինչպես հրեաներին, իրենց Համահայկական համաշխարհային կազմակերպությունը՝ ՍՀԿ, որպես սփյուռքը ղեկավարող, նրա աշխատանքները համակարգող կառույց՝ իր քաղաքական, տնտեսական, մշակութային եւ այլ ենթակառույցներով: Սիոնիստական համաշխարհային կազմակերպության եւ նրա թիկունքում կանգնած հրեության ուժը նախ եւ առաջ նրանց կազմակերպվածության եւ նրանց պայքարին համապատասխան համազգային բնույթ հաղորդելու մեջ է: Այդ տեսակետից համարյա որեւէ հրեա դուրս չմնաց: Մինչդեռ հայերի պարագայում իրադրությունն այլ կերպ ձեւավորվեց:

Հայ սփյուռքի ներսում, հարկավ, հասկանում են միասնության անհրաժեշտությունը: Այդ մասին ինչ չի գրվել սփյուռքահայ մամուլում եւ ինչքան չի ասվել սփյուռքահայ զանազան գործիչների կողմից: Այնուհանդերձ, հայ սփյուռքն ընթացավ այլ ուղիով: Սփյուռքում իրենց գործունեությունը ծավալեցին ավանդական քաղաքական կուսակցությունները՝ Հայ հեղափոխական դաշնակցությունը, Ռամկավար ազատական կուսակցությունը, Հնչակյան սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը, ապա ասպարեզում հայտնվեցին նաեւ հայ համայնքայինները: Նրանցից յուրաքանչյուրը հետամտում էր իր նեղ կուսակցական շահերն ու նպատակները եւ հենց դրանով իսկ բաժանվածության սկզբունքը ներմուծում սփյուռքահայ իրականության մեջ ու խոչընդոտում սփյուռքը մեկը ամբողջական կուռ կառույցի վերածվելուն, թեեւ հայերն իրենց առջեւ ունեին հրեաների օրինակը: Այդ իրավիճակն ըստ էության պահպանվում է մինչեւ օրս:

Սփյուռքի պառակտվածությունն ավելի խորացավ, երբ այդ կուսակցությունները եւ նրանց հարող քաղաքական ուժերը ստեղծեցին իրենց համապատասխան կրթական, դպրոցական, մշակութային, անգամ մարզական մարմինները, որոնց նպատակը նրանցում ներգրավված հայությանը տվյալ կուսակցության ղեկավարման ներքո նախանձախնդրության ոգով սնելը ու կրթելն էր, որն ինքնաբերաբար հանգեցնում էր հակառակ կուսակցության արժեքների մերժմանը:

Սփյուռքի միասնականությանը եւ համախմբման զարգացմանը ու գործին ծանր հարված հասցրեց Հայ Առաքելական եկեղեցու պառակտումը, որն իրագործվեց 1956թ. ՀՅ Դաշնակցության այն ժամանակվա ղեկավարության անմիջական մասնակցությամբ: Դա իր հերթին եկավ ավելի խորացնելու սփյուռքի պառակտումը:

Վերոնշյալ հանգամանքների բերումով՝

ա) Հայ սփյուռքն իր մեջ ուժ չգտավ վեր կանգնելու կուսակցական, անձնական եւ հատվածային նեղ շահերից,

բ) ստեղծել համասփյուռքյան ամբողջական, համապարփակ եւ հեղինակավոր կազմակերպություն,

գ) զրկվեց իր քաղաքական, տնտեսական եւ ֆինանսական ներուժն ամբողջությամբ դրսեւորելու, իսկ անհրաժեշտության դեպքում այն պաշտպանական-դիմադրողական ուժի վերածելու հնարավորությունից:

Այդ բոլորի արդյունքում Հայաստանը զրկվեց ի դեմս սփյուռքի կազմակերպված, համախմբված եւ գործող գործընկերոջից, որը կարող էր զգալիորեն բարձրացնել ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ սփյուռքի միջազգային կարգավիճակը եւ բարձրացնել հայկական քաղաքական եւ ռազմական գործոնի արժեքները միջազգային՝ հատկապես տարածաշրջանային հարաբերությունների քաղաքական բովում:

Այդ նույն պատճառներով չձեւավորվեց Հայ Սփյուռքը ներկայացնող մեկ համահայկական մարմին, որը դառնար Հայաստանի գործընկերը, որի հետ նա կարողանար քննարկել Հայաստանին եւ սփյուռքին, համայն հայությանը հետաքրքրող հարցերը, ընդունել համապատասխան որոշումներ, ապահովել նրանց կենսագործումը, եւ՝ ի հարկին սփյուռքահայությանը եւ նրա խնդիրները ներկայացնել միջազգային ատյաններում: Այդ ֆունկցիան չեն կարող կատարել ոչ «Հայաստան» հիմնադրամը, եւ ոչ էլ Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը, քանի որ նրանց խնդիրներն այլ են եւ նրանք բոլորովին այլ նպատակներ են հետամտում:

Հայաստանի եւ Սփյուռքի միջեւ կապերի ամրապնդման ու նրանց համագործակցության ճանապարհին լուրջ խոչընդոտ հանդիսացան նաեւ սառը պատերազմը եւ նրա պայմաններում առանձնահատուկ նշանակություն ձեռք բերած գաղափարական հակամարտությունը: Սառը պատերազմի հետեւանքով խորհրդային Միության մաս կազմող խորհրդային Հայաստանը եւ սփյուռքահայ մի շարք կուսակցություններ, քաղաքական, հասարակական եւ մշակութային կազմակերպություններ հայտնվեցին բարիկադների տարբեր կողմերում: Այդպիսի պայմաններում խոսել Հայաստան-Սփյուռք համակարգված հարաբերությունների, առավել եւս՝ համագործակցության մասին, կարծում եմ ավելորդ է: Մինչդեռ հրեական սփյուռքի եւ Իսրայել պետության պարագայում սառը պատերազմի դարաշրջանում նման երկփեղկվածություն չառաջացավ, քանի որ նրանք պատկանում են արեւմտյան ճամբարին:

Այս հարցում Հայաստան-հայ սփյուռք շղթան ակնհայտորեն զիջում է Իսրայել-հրեական սփյուռք շղթային:

Երկար ժամանակ կապերը Հայաստանի եւ սփյուռքի միջեւ իրագործվել են գլխավորապես կրթական եւ մշակութային համագործակցության ձեւով, որը թեեւ արժանի է բարձր գնահատականի, սակայն բավարար չի կարելի համարել:

Հայաստանի եւ սփյուռքի միջեւ կապերը զարգացնելու եւ ամրապնդելու մեծ հեռանկարներ ու հնարավորություններ բացվեցին 1991թ. Հայաստանի անկախության նվաճումից հետո: Ստեղծվեցին նոր պայմաններ եւ առաջացան նոր խնդիրներ, որոնք պահանջում են նոր մոտեցումներ: Ահա այստեղ է, որ կարող է օգտակար լինել հրեաների պատմական փորձը՝ ի մասնավորի հրեական սփյուռքի դերակատարումը Իսրայել պետության ստեղծումից հետո, երբ հրեական սփյուռքը գերագույն ճիգերով օգնեց եւ սատար կանգնեց Իսրայել պետությանը պահպանելու եւ պաշտպանելու իր անկախությունն ու անվտանգությունը, թիկունք կանգնեց դիմակայելու հինգ անգամ արաբների հետ պատերազմի մեջ հայտնված Իսրայելին, զարգացնելու երկրի տնտեսությունը, գիտությունը, մշակույթը եւ ընդհանրապես ամրապնդելու Իսրայելի միջազգային դիրքերը՝ Իսրայելի որպես համայն հրեության պետության դիրքերը:

Հանուն արդարության պետք է արձանագրել, որ սառը պատերազմի դարաշրջանի ավարտից եւ Հայաստանի անկախության հռչակումից հետո զգալի տեղաշարժեր կատարվեցին Հայաստան-Սփյուռք հարաբերություններում: Ակտիվացավ սփյուռքի առանձին համայնքների լոբբիստական գործունեությունը՝ առաջին հերթին ԱՄՆ-ում եւ Ֆրանսիայում՝ հօգուտ նորանկախ հայկական պետության: Դա ընդհանրապես նորություն էր սփյուռքի որոշ համայնքների համար, քանի որ մինչ այդ անկախ Հայաստան պետություն չկար, որի համար նրանք պայքարեին: Այդ բնագավառում բոլորի համար դասական օրինակ կարող է ծառայել հրեական սփյուռքը, որը որոշ երկրներում՝ առաջին հերթին ԱՄՆ-ում, դարձել է պետություն պետության ներսում:

Ակտիվություն է նկատվում Հայաստանում սփյուռքահայ կապիտալի ներդրման գործում, թեեւ դա դեռեւս շատ հեռու է բավարար համարվելուց:

Սփյուռքն իր լիակատար քաղաքական եւ բարոյական համերաշխությունը դրսեւորեց Ղարաբաղյան հակամարտության ընթացքում, եւ, թեկուզ չափավոր սահմաններում, այդուհանդերձ, մասնակցեց այդ հակամարտությանը, եւ այլն:

Սակայն այդ բոլորը շատ հեռու է բավարար համարվելուց՝ հաշվի առնելով սփյուռքի ներուժը: Բացի այդ, ինչ որ կատարվում է, դա համակարգված աշխատանքի արդյունք չէ, այլ շատ հաճախ անհատական ձեռներեցության, ցանկության, կամեցողության եւ պատահականության դրսեւորում:

Նոր սպառնալիքները եւ մարտահրավերները եւ Հայաստանի Հանրապետության առջեւ ներկա փուլում կանգնած քաղաքական, տնտեսական, ֆինանսական ու ռազմական խնդիրները պահանջում են նոր մոտեցումներ Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունների հարցում՝ նրա ներուժը լիակատար կերպով օգտագործելու համար, որից զգալիորեն կախված է հայության, այդ թվում եւ սփյուռքահայության անվտանգությունն ու ապագան:

Սակայն դրա համար առաջին հերթին անհրաժեշտ է գտնել համապատասխան կազմակերպչական նոր ձեւեր:

1. Մենք հեռու ենք այն մտքից, թե մոտ ապագայում, անգամ հեռանկարում, հնարավոր է սփյուռքում ստեղծել մեկ միասնական համահայկական կառույց, ինչպես հրեաները ժամանակին ստեղծեցին ՍՀԿ-ը, մի կազմակերպություն կամ մարմին, որն իրավազոր լիներ հանդես գալու համայն սփյուռքահայության անունից, նրա անունից որոշումներ ընդուներ, որոնք պարտադիր լինեին ամբողջ սփյուռքահայության համար եւ իրագործվեին նրա կողմից, եւ որի հետ կարողանար համագործակցել Հայաստանի ղեկավարությունը:

2. Մենք թերահավատությամբ ենք վերաբերվում նաեւ վերջերս Հայաստանում (բայց ոչ սփյուռքում) ներգաղթի վերաբերյալ ավելի ու ավելի հաճախ եւ բարձրաձայն հնչող կոչերին: Կարծում ենք, որ դրանք ավելի շատ ռոմանտիկական մոտեցումներ են, քանի որ ներգաղթի իրական հնարավորություն չկա: Դրան պատրաստ չէ ոչ սփյուռքը, եւ ոչ էլ Հայաստանը: Պետք է հաշվի առնել 1946-1948թթ. ներգաղթի դառը փորձը, որը հիմնովին վարկաբեկեց ներգաղթի սկզբունքորեն ընդունելի գաղափարը: Դրա հետ միասին պետք է նշել, որ նոր ներգաղթը չի կարող լուծել մեր առջեւ կանգնած խնդիրները:

Ահա այդպիսի պայմաններում առաջին պլան են մղվում կազմակերպչական հարցերը, որոնց ճիշտ լուծումը շատ բան է տալիս Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունները բարձրացնելու նոր մակարդակի վրա եւ այդ հարաբերությունները դարձնել գործնական:

Ելնելով վերոնշյալից, նպատակահարմար ենք գտնում՝

Առաջին՝ Հայաստանը հայտարարել Ամենայն հայոց պետություն՝ համապատասխան փոփոխություն մտցնելով Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրության մեջ:

Երկրորդ՝ ստեղծել Հայաստան-Սփյուռք համատեղ մարմին, որը, պայմանականորեն կարելի է կոչել «Հայաստանի եւ Սփյուռքի հարաբերությունները համակարգող համատեղ մարմին» (ՀՍՀՀՄ) կամ «Հայաստան-Սփյուռք խորհրդատու մարմին» (ՀՍԽՄ), որի նախագահը Հայաստանի Հանրապետության պրեզիդենտն է: Դա կարելի է դիտել որպես անցումային շրջանին համապատասխանող մարմին, մինչեւ որ համապատասխան նախադրյալներ ստեղծվեն Հայաստան-Սփյուռք համահայկական համապարփակ մարմնի (կազմակերպության) լույս աշխարհ գալու համար:

ՀՍՀՀՄ-ն իր կազմում որպես ենթակառույցներ, կարող է ունենալ քաղաքական, ռազմական, տնտեսական, ֆինանսական, գիտական, մշակութային եւ այլ հանձնաժողովներ:

2. ՀՍՀՀՄ-ն համալրվում է (ընտրվում կամ նշանակվում) Հայաստանի եւ Սփյուռքի ականավոր պետական, քաղաքական, հասարակական, կրոնական, մշակութային գործիչներից, գործարարներից՝ պարիտետի՝ հավասար ներկայացուցչության սկզբունքի հիման վրա:

Երրորդ՝ ՀՍՀՀՄ-ն որոշումներն ընդունում է համաձայնության (կոնսենսուսի) սկզբունքով եւ բացառվում է պարտադրանքը:

Չորրորդ՝ ՀՍՀՀՄ-ն քննարկում եւ համապատասխան որոշումներ է ընդունում հայությանը վերաբերող բոլոր առանցքային հարցերի վերաբերյալ, որոնք պետք է նպատակաուղղված լինեն Հայաստանի անկախության ամրապնդմանը, հայության ազգային անվտանգության ապահովմանը, տնտեսական բարգավաճմանը,

Շարունակությունը՝ էջ Դ

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

«Հոկտեմբեր 27-ի» գործ

ՄԵԿ ՀՈԳՈՒ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՈՎ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ Է ԱՆԳԱՄ ԱՅՆ ԴԵՊՔՈՒՄ, ԵԹԵ ՁԵՐԲԱԿԱԼՎՈՂԸ ՔՈ ԶԻՆԱԿԻՑԸ ՉԷ

ՆԱԻՐԻ ԲԱԴԱԼՅԱՆ
Քաղաքական վտարանդի

Հանրապետության առաջին նախագահի հոկտեմբերի 26-ի ելույթում տարընկալումների ու տարընթերցումների տեղիք կարող է տալ «Հոկտեմբերի 27-ի» ոճրագործության հետ կապված նրա որոշ դիտարկումները:

Մասնավորապես, նախկին նախագահն անթույլատրելի է համարում մեկ հոգու ցուցմունքով կատարվող ձերբակալությունները: Միանգամից ասեմ, որ հրաշալի միտք է, երբ միայն նախկին նախագահը «ճառը» ասելով չի սահմանափակվում միայն իր զինակիցներով, այլ այդ միտքը տարածում է Հայաստանի բոլոր քաղաքացիների վրա: Այդ դեպքում միանգամայն համամիտ եմ նրա այդ մոտեցմանը: Ավելին, ինձ շատ լավ գիտեմ, թե ինչ է նշանակում մեկ հոգու ցուցմունքի հիման վրա ճաղը ձերբակալվել: Առավել եւս՝ անմեղ մարդու: Ով մոռացել է, կարող եմ հիշեցնել, որ 8 տարի առաջ այս օրերին զինդատախազությունն ինձ ձերբակալության որոշում է կայացրել՝ մեղսագրելով լրագրողների դուրսբերումը նիստերի դահլիճից կազմակերպելու անհեթեթ մեղադրանք՝ հիմք ունենալով մեկ մարդու՝ բացառապես Վիկտորյա Աբրահամյանի մեկ-մի հատիկ՝ այդ պահին արդեն ակնհայտ սխալ ցուցմունքը, թե իբր երբ ոճրագործները մտել են դահլիճ կատարել իրենց ոճրագործությունը, ես իբր կազմակերպել եմ լրագրողների դուրս բերումն այդ դահլիճից՝ ասելով. «Երեխեք, դուրս եկեք»: Եվ դա այն դեպքում, երբ արդեն իմ ձերբակալության պահին քննությունը վարող զինդատախազության տրամադրության տակ կար.

ա) դահլիճում կատարվածի եւ մասնավորապես՝ դահլիճից լրագրողների դուրսբերումը պատկերող պահերի տեսաձայնագրությունը, որտեղ հստակ երեւում էր, որ դահլիճից լրագրողներին դուրս է բերել հանցախմբի ղեկավար Հունանյանը,

բ) դահլիճից դուրսբերված լրագրողների եւ աշխատակազմի անդամների 28 վկայություն, որտեղ հստակ արձանագրվում է, թե ինչպես է ավագ Հունանյանն իրենց հանել դահլիճից ու ովքեր են եղել դահլիճից հանվողների խմբում, որոնց մեջ նույնպես իմ անունը որեւէ մեկի կողմից նշված չէ, քանի որ ես դահլիճ այդ օրը ոչ դեպքերից առաջ, ոչ ընթացքում եւ ոչ էլ հետո երբեւէ չեմ մտել,

գ) դահլիճից Հունանյանի կողմից հանված լրագրողները այդ օրվա դրությամբ արդեն ճանաչում եւ հեռուստատեսային իրենց ռեպորտաժներում մանրամասն նկարագրել էին, թե հանցախմբի ղեկավար Հունանյանն ինչպես է իրենց հանել դահլիճից եւ ովքեր են եղել հանվողների խմբում,

դ) հանցագործության պահին դահլիճում գտնվել են 100-ից ավելի մարդիկ եւ նրանցից ոչ մեկը նույնպես իմ անունը ոչ այդ պահի դրությամբ, ոչ էլ հետագա 8 տարիներին չի հիշատակել այնտեղ գտնվողների թվում: Դե, իսկ որպես լրագրողների դուրսբերումը կազմակերպողի մասին խոսք գնալ անգամ չէր կարող,

ե) ավելին, որ շատ կարեւոր է ու ինչի մասին այսօր ես 8 տարվա մեջ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ եմ խոսելու՝ նույն ինքը՝ Վիկտորյա Աբրահամյանը դեռ նախաքննության ընթացքում՝ 1999թ դեկտեմբերի 22-ին ինձ հետ առերեսման ժամանակ հիմնականում եւ 2000 թ հունվարի 14-ին տված լրացուցիչ հարցաքննության ժամանակ արդեն ամբողջովին հրաժարվել է իմ դեմ 1999թ հոկտեմբերի 30-ին տված եւ իմ ձերբակալության պատճառ դարձած զրպարտչական ցուցմունքից: Մասնավորապես դեկտեմբերի 22-ին նա արդեն ասել է, թե ոչ թե ես կազմակերպել եմ լրագրողների դուրսբերումը նիստերի դահլիճից, այլ պարզապես ինձ տեսել է դահլիճում, բայց ես ոչինչ չեմ ասել կամ արել, եւ իր մոտ ոչ մի տպավորություն չի եղել, թե ես կարող էի հանցագործների հետ կապ ունենալ (Քրգործ հատոր 33 էջ 56-59): Դրանից ընդամենը 22 օր հետո Վիկտորյա Աբրահամյանն էլ ավելի հեռուն է գնացել եւ փաստացիորեն լիովին հրաժարվել է իմ հանդեպ տված ցուցմունքից: Արդեն 2000 թ հունվարի 14-ին իր տված լրացուցիչ ցուցմունքում, անդրադառնալով Հոկտեմբերի 27-ին իմ եւ իր միակ հանդիպմանը, Վիկտորյա Աբրահամյանը սեփական սխալի վրա արդեն արձանագրել է խոստովանությունը: Ճիշտ այն, ինչ ես 8 տարի շարունակ ասում եմ: Նրա ցուցմունքից մեջբերում եմ բառացի. «Հոկտեմբերի 27-ի դեպքերից հետո, երբ լրագրողների շրջանում քննարկումներ էին տեղի ունենում լրագրողներից մեկն ինձ ասաց, որ նիստերի դահլիճ մտնելուց առաջ ես բարեւել եմ Նաիրի Բադալյանին: Նա նստած է եղել բազկաթոռին: Բայց ես չեմ հիշում նման բան: Երեւի պատճառն այն է, որ 27-ի դեպքերն ավելի տպավորիչ էին, քան նախկին նիստերի դահլիճ մտնելուց առաջ մեկին բարեւելը»-մեջբերման ավարտը (Քրգործ, հատոր 13, էջ 124): ԵՎ ՍԱ ՀԵՆՑ ԱՅՆ Է, ԻՆՉ ՏԵՂԻ Է ՈՒՆԵՑԵԼ ԻՐԱԿԱՆՈՒՄ:

Եվ այս ցուցմունքները, նկատի ունեցեք, տրվել են 1999 դեկտեմբեր-2000թ հունվարին, երբ այսօրվա նախագահի ընդդիմադիրները չեն կալանվել եւ այսօր էլ չեն կալանվում այդ ժամանակահատվածում քննության կատարած գործողություններին, իսկ Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից էլ նախաքննության ընթացքին միջամտելու մասին խոսք անգամ լինել չէր կարող: Եվ որ ոչ պակաս կարեւոր է՝ այդ ցուցմունքները տրվել են մի մարդու վերաբերյալ, ով հոկտեմբերի 27-ի նման ահռելի հանցագործությանը օժանդակության մեղադրանքով այդ պահին գտնվում էր կալանքի տակ: Այսինքն՝ նման գործով մեղադրյալի վերաբերյալ վերջինիս օգտին ցուցմունք տալու համար վկան պետք է այդ ցուցմունքի ճշտության մեջ համոզված լինի ոչ թե 100, այլ հարյուր անգամ հարյուր տոկոսով: Առավել եւս, երբ այդ ցուցմունքով նա հակասելու է իր իսկ նախկինում տված ցուցմունքին: Սա արդեն կրիմինալիստիկայի հոգեբանության ոլորտի ամփոփում է:

Եվ այսքանից հետո ինչքան պետք է զինդատախազությունը՝ ինչ-ինչ նկատառումներից ելնելով շահագրգռված լիներ ինձ ձերբակալության տակ պահելու, որ նույնիսկ Վիկտորյա Աբրահամյանի՝ այդ շրջանում բարեխիղճ մոլորության (ինչը չէի ասի արդեն իմ ազատվելուց հետո մամուլով նրա հետագա անթույլատրելի պահվածքի մասին) պատճառով իմ հանդեպ նախկինում տված զրպարտչական ցուցմունքից հրաժարումից հետո շարունակեր ինձ մեղադրել լրագրողներին նիստերի դահլիճից դուրս հանումը կազմակերպելու մեղադրանքով, որը ամեն 2 ամիսը մեկ արտագրվելով կալանքիս ժամկետը նորացնելու մասին հերթական որոշման մեջ, հասներ ու արձանագրվեր ընդհուպ քրեական գործիս կարճման որոշման տեքստում:

Ի դեպ, ավելորդ չի լինի ասել, որ զինդատախազությունն ինքն էլ երբեք լուրջ չի վերաբերվել Նաիրիին Դիլբարյանի եւ Մարգարիս Ստեփանյանի՝ իմ դեմ տրված ցուցմունքներին՝ քաջ նաեւ իմանալով, թե ինչու, ինչ հանգամանքներում եւ ում դրդմամբ են այդ ցուցմունքները տրվել: Դրանց վերաբերյալ միայն մի բան կասեմ՝ դրանք տրվել են ԱՄԵՆ կալանքի տակ 27-ին աջակցության հրեշավոր մեղադրանքով գտնվողի նկատմամբ՝ այսպես կոչված «մեղադրանքի ծավալ» ստեղծելու համար: Ինչ վերաբերում է այդ ցուցմունքների բովանդակությանը, ապա նրանցից մեկը ցուցմունք էր տվել, թե իբր ինձ տեսել է դեպքի օրը Ազգային ժողովի շենքում Ն. Հունանյանի հետ զրուցելիս հանցագործության պահից 2 ժամ առաջ, իսկ մյուսը՝ իբր անմիջապես 20 րոպե առաջ: Ի դեպ, վերջինի վերաբերյալ Քրգործում առկա է կապի նախկին նախարար Է. Մարգարյանի ստորագրությամբ գրություն, որով նշվում է, որ Արմենտելի համակարգիչը ճիշտ այդ պահի համար հեռախոսազանգ է արձանագրել Հունանյանի՝ ԶՎ թաղամասում գտնվող բնակարանից բջջայինի մի բաժանորդի հեռախոսին եւ այդ հեռախոսազանգի թե փաստը եւ թե ժամանակը իրենց ցուցմունքներում հաստատել են թե Նաիրի Հունանյանը եւ թե այն անձը, ում նա զանգել էր իրենց տնից: Բացի այդ, քրեական գործում հարյուրավոր՝ ընդգծում եմ՝ հարյուրավոր ապացույցներով ապացուցված փաստ է, որ ինչպես հանցախմբի մյուս անդամները, այնպես էլ նրանց պարագլուխ ավագ Հունանյանը այդ օրը առաջին ու միակ անգամ ԱԺ շենք են եկել հանցագործության պահից առավելագույնը 5 րոպե առաջ եւ երբ որեւէ մեկը ապացուցի, որ նա այդ օրը կարող էր ԱԺ շենքում լինել դեպքից առնվազն 20 րոպե առաջ (էլ չեմ ասում 2 ժամ առաջ) ապա ես պատրաստ եմ իմ վրա վերցնել ոչ միայն այդ օրը այդ ժամերին նրա հետ հանդիպած լինելու, ինչպես իրենց ցուցմունքներում տվել էին այդ 2 անձինք, այլ նաեւ Քենեդու ու Կեսարի սպանությունների ու Նապոլեոնի թունավորման պատասխանատվությունը:

Նախկին նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը իր հոկտեմբերի 26-ի հանրահավաքային ելույթում նաեւ կասկածի է ենթարկել Հունանյանի կողմից իր նախորդ շրջանի ցուցմունքներից հրաժարման իրավական հիմքերը:

Մյուսների մասին խոսելու ցանկություն չունեմ: Բայց ինչ մնում է իմ դեմ տված նրա միակ ցուցմունքին, վերջինիս տրման գուցե ժամանակագրական պահի դիտարկումն արդեն ինքնին շատ հետաքրքրական եւ ակնհայտ պատկեր է ստեղծում: Ընդ որում՝ այդ ցուցմունքը տրված է եղել ոչ այնքան իմ, որքան մեկ ուրիշ մարդու վերաբերյալ: Ավելի ճիշտ՝ այն ուղղված է եղել մեկ այլ մարդու համար «մեղադրանքի ծավալ» ապահովելու խնդրի լուծմանը եւ ինձ այդ պահին պարզապես ներգրավել են այդ հանգույցի մեջ, ասվածին, այսպես կոչված «ավելի համոզչականություն» հաղորդելու նպատակով: Խոսեմ փաստերով: Մինչ այդ՝ իմ ձերբակալության պահից սկսած հետեւողականորեն իմ անմեղությունը պնդած եւ անգամ այդ մասին ՀՀ գլխավոր դատախազին 1999 թ. նոյեմբերի 16-ին իմ անմեղության վերաբերյալ հատուկ դիմում-հայտարարություն գրած (Քրգործ հատոր 20 էջ 97) Նաիրի Հունանյանից 2000 թ. հունվարի 8-ին իմ դեմ ստացված ու ինձ Ալեքսան Հարությունյանի հետ կապող զրպարտչական ցուցմունքի համար նրան հենց նույն օրը եւեթ Նուբարաշենի մեկուսարանի խոշտանգման օբյեկտից ազատեցին ու տեղափոխեցին հայաստանյան մեկուսարանային կյանքում կուրորտ համարվող Ազգային անվտանգության մեկուսարան: Այս առումով ասելիք շատ կա, բայց խուսափելով խնդրի քննարկման քաղաքականացումից, առայժմ ձեռնպահ կմնամ դրանց հրապարակումից: Ուղղակի մի բան միայն կասեմ՝ 1999 թ դեկտեմբերի վերջին արդեն նախաքննական մարմինն էր հանգել եզրակացության, որ իմ վերաբերյալ կասկածները փարատված են (Վ. Աբրահամյանը ինձ հետ դեկտեմբերի 22-ին առերեսման ժամանակ փաստորեն հրաժարվել էր իմ վերաբերյալ ցուցմունքի՝ ինձ մեղադրող մասից, իսկ մյուս երկուսի ցուցմունքների՝ սարքովի կեղծիք լինելը նախաքննության համար ակնհայտ էր դեռ տրման պահից իսկ) եւ ինձ պետք է ազատ արձակեին եւ հատուկ պահ ու եղանակ էին դրա համար մտածում: Այն, որ ինձ շուտով պետք է ազատ արձակեն, ոչ միայն անձամբ ինձ, այլ նաեւ մի քանի այլ անձանց, այդ թվում՝ նաեւ դեկտեմբերի՝ կարծեմ 29-ին նախագահի աշխատակազմում կայացած տարեվերջյան հավաքի ժամանակ պատասխանելով իր շուրջը խմբված լրագրողներից մեկի՝ իմ մասին տրված հարցին, չթաքցնելու պայմանով ասել է զինդատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանը: Ավելին, Նուբարաշենի մեկուսարանում, որ ահավոր անմարդկային օբյեկտ էր սահմանված այդ գործով պահվող մեղադրյալների նկատմամբ, դեկտեմբերի 27-ից սկսած իմ վրայից զինդատախազության ցուցումով (ռեժիմային վարչության պետ Արսակ Հարությունյանի զանգով) հանվել էր այդ ռեժիմը: Եվ այդ պայմաններում, երբ հունվարի 4-ին ընդունելով իր կաբինետում, զինդատախազ Ջհանգիրյանն ինձ անձամբ է ասում, որ իմ գործը առաջիկա օրերին կկարճվի, հունվարի 5-ին արձակվելով ձերբակալվում են Հարություն Հարությունյանին եւ ... հենց նույն օրն էլ պարզում, որ վերջինս ոչ միայն ազգական չէ Ալեքսան Հարությունյանին, այլ նույնիսկ ծանոթ չէ: Մի խոսքով «սխալ ընտրություն» են կատարել: Ու հիմա նրան բաց թողնել, մեկ ուրիշին ձերբակալելն էլ ավելի մեծ աղմուկի պատճառ կդառնա: Մինչդեռ ես ոչ միայն դեռ ազատված չեմ, այլ նաեւ, ի դժբախտություն ինձ, Ալեքսան Հարությունյանի հետ ծանոթ էի: Ու դեռ ավելին, նրան հանդիպել էի սեպտեմբերի 3-ին: Ու ... «անհրաժեշտ» օղակը գտնված է եւ մինչ այդ արդեն ճշգրտված սխեմայում արհեստականորեն նոր «դետալ» է ավելացվում եւ շրջանակը փակվում է: Եվ իմ ձերբակալության պահից սկսած իր բոլոր ցուցմունքներում հետեւողականորեն իմ անմեղությունը պնդող ու այդ մասին նույնիսկ ՀՀ գլխավոր դատախազին նոյեմբերի 16-ին դիմում-հայտարարություն ուղարկած (Ք. գործ հատոր 20 էջ 97) Նաիրի Հունանյանը հանկարծ հունվարի 8-ին ցուցմունք է տալիս, թե ես իբր գիտեի իր ծրագրերի մասին ու մեր հանդիպումը ոչ թե պատահականորեն է այդ օրը ստացվել, այլ ես Ալեքսան Հարությունյանի ցուցումով եմ իրեն տեսել: Եվ դա՝ զինդատախազության քննիչների հետ գործարքի արդյունքում՝ անմիջապես այն օրը, երբ նրան՝ որպես նման ցուցմունք տալու համար առաջարկված դատախազական երախտագիտության քաղցրիկ դրսեւորում, այդ երեկոյան գործով ձերբակալվածների համար մղձավանջ հանդիսացող Նուբարաշենի մեկուսարանից արդեն տեղափոխել էին (կամ էլ առնվազն նախորդ օրը զինդատախազ Ջհանգիրյանի կողմից ստորագրված տեղափոխման որոշումն էին ցույց տվել (գործ հատոր 18, գործ թերթ 37)) Ազգային անվտանգության մեկուսարան: Ավելորդ չի լինի ասել, որ սա «երախտագիտության» ու «խրախուսման» այն առավելագույն միջոցն էր, որ անգամ տեսականորեն նախաքննական մարմնի լիազորության սահմաններում էր եւ զինդատախազությունը չհապաղեց այն ցուցաբերել հանցախմբի պարագլխի նկատմամբ: Դրանից այն կողմ՝ մնում էր, որ կալանքից ազատ արձակեին: Եվ դա՝ իմ դեմ ցուցմունք տալու համար եւ նույն օրը:

Ի դեպ, ես մի հանգամանքի մասին էլ եմ ուզում նշել: Ով եւ ինչպես է որոշել, թե Հունանյանի առաջին շրջանում (Արամ Սարգսյանի վարչապետության) տված ցուցմունքները ճիշտ են, իսկ մայիսից հետո տվածները սխալ, ինչպես արդեն 8 տարի շարունակ պնդում են որոշ շրջանակներ: Այդ դեպքում էլ այդպես ասողներին կհիշեցնեի, որ Հունանյանը իմ ձերբակալությունից սկսած եւ առ հունվարի 8-ը 2 ու կես ամիս մշտապես պնդել է իմ անմեղությունը եւ ինչպես արդեն ասվել է, նույնիսկ գլխավոր դատախազին է հատուկ հայտարարություն գրել այդ մասին: Դա էլ էր, ի դեպ, նախաքննության առաջին՝ «օբյեկտիվ ցուցմունքների» գնահատականն ստացած շրջանում: Ու դա էլ, կարծես թե 8 տարում երբեք որեւէ մեկը չնկատեց: Իսկ հունվարին, երբ զինդատախազության քննիչների հետ գործարքի արդյունքում իմ դեմ միակ ցուցմունքը տվեց ու տեղափոխվեց Ազգային անվտանգության մեկուսարան, գտնվում էր խոշտանգման այն օբյեկտում, որի մեջ ինձ արդեն հունվարի երկրորդ կեսից էին մտցնելու՝ նրա այդ «ցուցմունքի» «շարունակականությունը» ստանալու համար:

Իմ հանդեպ կատարված այս ու նման բազմաթիվ այլ ապօրինությունները, որոնք Հայաստանում շատերը քաղաքական կոնյունկտուրայի պատճառով չեն ուզում նկատած լինել դեպքերի ու իրադարձությունների՝ իրենց ոչ այնքան ցանկալի պատկեր ստանալուց խուսափելու համար, այդպիսի մասնավոր շահեր չունեցող այլ երկրի օբյեկտիվ բարձր դատական ատյանների համար հիմք են դառնում, որ արձանագրվի, որ ես Հայաստանում ձերբակալվել եմ «կեղծ» մեղադրանքով, որ ապացուցված փաստ է Հայաստանում իմ խոշտանգված լինելու հանգամանքը, որ Հայաստանում իմ կյանքին «խիստ հիմնավորված» (իրենց ձեւակերպումն է) վտանգ է սպառնում եւ այդ բոլորը՝ ընդգծված քաղաքական պատճառներով ու ինձ քաղաքական ապաստան են տրամադրում (այդ դատարանի կողմից քննված հայկական ազգանուններով բոլոր գործերի ցուցակը՝ ստորեւ): Ավելին ասեմ. այդ որոշումն ընդունած Միացյալ Նահանգների բարձրագույն էմիգրացիոն ֆեդերալ դատական մարմինը (որի մոտիվացիոնալիզմին կամ օբյեկտիվությանը կասկածելու համար առնվազն հոգեկան հիվանդ պետք է լինել՝) դատավորների կոլեգիայի միաձայն որոշմամբ ինձ ԱՄՆ-ում ապաստանի միանգամից 3 տարբեր տեսակներ տրամադրելու հատուկ որոշման առանձին մի կետով ԱՄՆ շուրջ 20 հատուկ ծառայություններին մի տանիքի տակ միավորող Ազգային Անվտանգության նախարարությանը հանձնարարել է ստուգել իմ ինքնությունը եւ նախկինում կատարած գործողությունների համապատասխանությունն

Շարունակությունը՝ էջ Դ

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

«Հոկտեմբերի 27-ի» գործ

Գ էջից

օրենքներին եւ որի արդյունքում շուրջ 6 ամիս հետո ԱՄՆ-ի ազգային անվտանգության նախարարությունը դատարանին զեկուցել է, որ իմ կենսագրության ստուգումն ավարտված է ու նրանում չկա ոչինչ, որը կխանգարեր Միացյալ Նահանգներում ստացած քաղաքական ապաստանի իմ իրավունքի կիրառմանը: Սա հատկապես ուշագրավ է այն առումով, որ ԱՄՆ օրենսդրությունն ուղղակիորեն արգելում է երկրում քաղաքական ապաստան տրամադրել որեւէ անձի, ում վերաբերյալ «հիմնավոր կասկածներ» (օրենքի ձեւակերպումն է) կան աշխարհի որեւէ երկրում որեւէ հանցագործության մասնակցած լինելու մեջ: Էլ չասեմ, որ տեռորիզմը, ինչի մեջ կասկածելով իմ վարկաբեկել ու հետապնդում են Հայաստանում, Միացյալ Նահանգներում ոչ թե պարզապես հանցագործություն է, այլ պաշտոնապես հայտարարված է որպես այդ երկրի ազգային անվտանգության թիվ 1-ին ու ՄԻԱԿ սպառնալիք: Ու նաեւ այդ պատճառով, կարծում եմ բոլորի համար հասկանալի կլինի, թե ունենալով բարձրագույն ֆեդերալ դատական ատյանի հատուկ որոշում-համաձայնությունը, ԱՄՆ ազգային անվտանգության նախարարությունը իր 6 ամսյա հետաքննության ընթացքում ինչ բծախնդրությամբ երևան կհաներ իմ կենսագրությունը: Եվ հենց նաեւ այդ պատճառով էլ ավելի նշանակալից է նրանց տված պաշտոնական գրավոր եզրակացությունը, թե իմ կենսագրության մեջ չկա ոչինչ, որը կարող էր խանգարել Միացյալ Նահանգներում քաղաքական ապաստանի իմ ստացած իրավունքի կիրառմանը: Եվ այս փաստաթուղթն էլ դատարանն իր հերթին վերահաստատել եւ ինձ է ուղարկել, արդեն որպես իմ վերաբերյալ կայացված 2-րդ պաշտոնական որոշում:

Ինչեւէ, այս հանգամանքների մասին (որոնցից որոշների վերաբերյալ՝ 8 տարում առաջին անգամ) ես այսօր նպատակահարմար համարեցի խոսել, որպեսզի գոնե փորձ անեմ կանխելու իմ վերաբերյալ օճառային օպերաների մոլեռանդ համառությամբ շրջանառության մեջ նետվող փաստագրույկ եւ հայհոյախառն հիմարությունների նոր խմբաքանակը, որ նախընտրական այս շրջանում նախընտրական նկատառումներով, տարակույս չունեմ, կրկին նետվելու է հրապարակ:

Հիմարությունը հանցագործություն չի համարվում աշխարհի եւ ոչ մի երկրում: Ավելին, բանական մարդկանց մոտ այն կարեկցանքի ու խղճահարության զգացում կարող է միայն առաջացնել: Բայց միայն երբ այն պարզապես հիմարություն է, այլ ոչ թե տրամաբանական մի շղթայի մեջ տեղավորվող ու սեփական՝ սեւեռուն դարձած գաղափարը շրջանառության մեջ դնելու կոչված քաղաքական միջոցառումների կամակցված շար: Պրոպագանդայի տեսության մեջ դա լավ հայտնի «բունկերի շրջանառություն» մեխանիզմն է: Այնպես որ այսպիսի դեպքերում այսօրինակ խնդիրը քաղաքակիրթ երկրում դուրս է գալիս պարզապես ինքնաբուխ հիմարության ոլորտի շրջանակից, դառնում լինելով բժշկական հանրագիտարանի դիտարկման թեմա ու սահուն տեղափոխվում է քրեական օրենսգրքի կանոնակարգման դաշտ:

ՄԵԿ ՀՈԳՈՒ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՈՎ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ Է...

Դ.Գ. Ի դեպ, շատ բան կտայի, որ առաջիկա ընտրություններում Հայաստանում իշխանափոխություն կատարվեր: Եվ դա ոչ թե այն պատճառով, որ կարծում եմ, թե Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ավելի լավ կկառավարի երկիրը կամ կբարեփոխի քաղաքական համակարգը: Բնավ ոչ: Պարզապես շատ վաղուց արդեն ժամանակն է, որ «Հոկտեմբերի 27-ը» դադարի Հայաստանում այլեւս ընկալվել որպես քաղաքական սպեկուլյացիաների բացառիկ հնարավորություն եւ ընտրական սեւ տեխնոլոգիա, մեր նորանկախ պետության պատմության այդ սեւ էջը փակվի ու երկիրն ու քաղաքական ուժերը իրենց ուշադրությունը կենտրոնացնեն այլ, հասարակության կենսական ու ոչ պակաս կարեւոր խնդիրների լուծմանը: Իսկ դրա միակ հնարավորությունն այսօր այն է, որ այդ նպատակին զոհաբերվի եւս մեկ ընտրական շրջան (որն ընտրությունների ցանկացած ելքի դեպքում այնպես թե այնպես՝ միեւնույնն է, զոհաբերվելու է): Իսկ դրա միակ տարբերակն այն է, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը վերադառնար իշխանության եւ, որպես առաջին նախագահ, շարունակեր հավատարիմ մնալ «Հոկտեմբերի 27-ի» գործի «բացահայտումը» առաջին նախագահի գործունեության առաջնահերթություններից մեկը հռչակած լինելու նախընտրական իր նպատակին եւ հասարակության համար հնարավորինս թափանցիկ հետեւողականությամբ ու դատաքննությամբ (այդ գործի համար այս անգամ արդեն 3-րդ քաղաքական ղեկավարությամբ)՝ փորձեր պայմաններ ստեղծել գոնե մասամբ հստակություններ մտցնելու այդ ոճրագործության հետ կապված հանգամանքներում: Եվ այդ կերպ այլեւս այդ թեման հաներ քաղաքական քանսարկությունների գործիք լինելու այսօրվա վիճակից: Այդ են պահանջում թե 27-ի զոհերի հիշատակը, եւ թե Հայաստանում իրենց լուծմանն սպասող հազարավոր ոչ պակաս լրջագույն հիմնախնդիրները: Վաղուց ժամանակն է, որ հայաստանյան քաղաքական ուժերը գոնե 2008-ին հաջորդող ընտրություններում փորձեն հասարակությանը հուզող հիմնախնդիրների մասին ծրագրեր կազմել, այլ ոչ թե դեռ մի ութ անգամ ութ տարի էլ շարունակեն իրենց ընտրարշավները մեկնել՝ հիմք ունենալով բացառապես «27»-ի շուրջ սպեկուլյացիաների կառուցումը:

Պարզաբանումներ Միացյալ Նահանգներում իմ կարգավիճակի վերաբերյալ

ԱՄՆ էմիգրացիոն բարձրագույն ֆեդերալ դատական մարմինը ինձ իրավաչափ (eligible) է համարել միանգամից մի քանի տեսակի ապաստանի պաշտպանվածություն Մ. Նահանգներում տրամադրելու համար: Որոնց թվում՝ ապաստանի բարձրագույն տեսակը՝ քաղաքական ապաստան, այն էլ նրա 5 տարատեսակներից ամենախոսուն քաղաքականի՝ «քաղաքական կարծիքի» կատեգորիայով: Ավելորդ չի լինի ասել, որ որքան ինձ հայտնի է այդ դատարանի վճիռների հրապարակված ոչ ամբողջական ցանկից (դատարանի ոչ բոլոր որոշումներն են հրապարակվում), ես ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետության միակ քաղաքացին եմ, այլ նաեւ միակ հայը, որն այդ պատվին արժանացել է՝ Միացյալ Նահանգներում ապաստան ստանալով ոչ թե տեղական (քաղաքի կամ կոմսության), եւ կամ էլ նույնիսկ նահանգային էմիգրացիոն մարմինների, այլ հենց ֆեդերալ մակարդակում:

Ու էլ ավելի նշանակալից եմ համարում, որ ես այդ պատվին արժանացել եմ՝ ԱՄՆ ֆեդերալ դատական մարմնի դատարանի հատուկ որոշմամբ նշանակված իմ ինքնության եւ կենսագրության մանրամասն ու տեւական հետաքննությունը ԱՄՆ ազգային անվտանգության նախարարության կողմից իրականացվելուց հետո ու դրա արդյունքում: Առավել եւս, որ ֆեդերալ դատարանը 3 դատավորների միաձայն եզրակացությամբ ինձ մի քանի տեսակի ապաստան տրամադրելու որոշումն ընդունել է՝ իմ իրավունքների համար Հայաստանում իմ մղած պայքարը գնահատելով որպես հստակ քաղաքական տեսակետ եւ իրավապաշտպան գործունեություն, որն, ըստ դատարանի գնահատման, ուղղված է ոչ միայն եւ ոչ այնքան իմ, որքան Հայաստանում ընդհանրապես մարդու իրավունքների պաշտպանության համակարգի բարելավմանը: Մի գնահատական, որին ես չեմ հավակնել եւ որին դատարանն ինքն է հանգել՝ ելնելով իր տրամադրության տակ եղած նյութերից: Դեռ ավելին, ինձ համար էլ ավելի կարեւոր է, որ ԱՄՆ բարձրագույն էմիգրացիոն ֆեդերալ դատական մարմինը, գնահատելով իր ձեռքի տակ գտնվող փաստաթղթային բազան, դատավորների միաձայն որոշմամբ ինձ քաղաքական ապաստան եւ ապաստանի 2 այլ տեսակներ է տրամադրել՝ հաղթահարելով Մ. Նահանգների Ազգային անվտանգության նախարարության՝ մինչ այդ դատարանին ուղարկված նախնական բացասական կարծիքը, որը հիմք ուներ հանգամանքը, թե ես Հայաստանում կասկածվել եմ քրեական հանցագործության կատարմանը աջակցության մեջ, իսկ ԱՄՆ ներգաղթային օրենսդրությունն ուղղակիորեն արգելում է այդ երկրում ապաստան տրամադրել անձանց, որոնք աշխարհի որեւէ կետում մեղադրվել կամ կասկածվել են որեւէ քրեական հանցագործության կատարման մեջ: Սակայն ֆեդերալ դատարանն իմ հայցը մերժելու համար անբավարար համարելով Հայաստանում իմ մեղադրված լինելու հանգամանքը եւ հիմնելով ու գնահատելով իր ձեռքի տակ եղած փաստաթղթային բազան, ԱՄՆ-ում ապաստան ստանալու իմ իրավաչափությունը (eligibility) հաստատելուց բացի ԱՄՆ Ազգային անվտանգության նախարարությանը իր որոշման առանձին հատուկ կետով հանձնարարել է ուսումնասիրել իմ «ինքնությունը եւ անցյալում կատարած գործողությունների համապատասխանությունը օրենքներին»: Եվ որ էլ ավելի արժեքավոր է իմ համար, որպես 6 ամիս տեւած այդ ուսումնասիրության արդյունք, ԱՄՆ ԱԱ նախարարությունը, սրբագրելով նախքան այդօրինակ ստուգումն անցկացնելը իր տված բացասական եզրակացությունը, դատարանին է ուղարկել գրավոր փաստաթուղթ, որ իմ, մեջբերում եմ, «կենսագրության ստուգումն ավարտված է եւ նրանում չի հայտնաբերվել որեւէ փաստ, որը կարող է խոչընդոտել Միացյալ Նահանգներում ապաստանի իրավունքի կիրառմանը»: Իր հերթին՝ դատարանն էլ որպես երկրորդ պաշտոնական փաստաթուղթ, այն վերահաստատել է ինձ՝ տեղեկացնելով, որ իմ ինքնության եւ կենսագրության ստուգման՝ ԱՄՆ Ազգային անվտանգության նախարարության կողմից իրականացված հատուկ հետաքննությունն ավարտված է եւ Միացյալ Նահանգներում քաղաքական ապաստան ունենալու՝ դատարանի նախորդ որոշմամբ շնորհված իմ իրավունքը արդեն կիրառության մեջ է: Այդ կերպ, որքան ինձ հայտնի է դարձել այդ դատարանի վճիռների հրապարակված ոչ ամբողջական աղբյուրներից, ես հանդիսանում եմ ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետության առաջին քաղաքացին, այլ նաեւ առաջին հայը, որ այդ դատարանի կողմից սահմանված կարգով ստացել է Միացյալ Նահանգներում քաղաքական կամ այլ բնույթի ապաստան ստանալու իրավունք: Ընդ որում, լինելով ներգաղթային հարցերի բարձրագույն ֆեդերալ դատական մարմինը, որի որոշումները նախադեպային իրավունքի ուժ ունեն Մ. Նահանգների բոլոր էմիգրացիոն դատարանների ու ներգաղթի դեպարտամենտի տեղական բաժինների համար, այն շատ պահպանողական դատարան է եւ տարեկան դրական լուծում է տալիս իր քննարկած գործերի առավելագույնը՝ 8-10 տոկոսին: Դե, իսկ գործեր, որտեղ որոշումները ընդունվեն միաձայն եւ այն էլ դեռ ավելին՝ տրամադրվեն ապաստանի միանգամից մի քանի տեսակներ, ինչպես իմ դեպքում է եղել, գործնականում խիստ հազվադեպ է պատահում:

(Այստեղ հոդվածագիրը ներկայացնում է ԱՄՆ դատարանի հրապարակած վճիռների պաշտոնական եւ ոչ ամբողջական ցանկից հայկական ազգանուններով անձերի ցուցակը, որի հրապարակումը գանց ենք առնում տարբեր երկրների հայազգի այդ քաղաքացիների հետագա անվտանգության նկատառումով: Միայն հաստատենք, որ նշյալ ցանկի անդամներին մերժվել է ԱՄՆ-ում քաղաքական ապաստանյալի կարգավիճակ շնորհել-խմբ.):

Ու հենց այդ առումով ինձ համար միանգամայն անհասկանալի ու վիրավորական էր իմ անունն ու բարի համբավը արդեն 9 տարի հրապարակայնորեն վարկաբեկողներից «Առավոտ» օրաթերթի «խիստ սկզբունքային» դիրքորոշումը՝ հրաժարվել տպագրել ԱՄՆ-ում իմ քաղաքական ապաստան ստացած լինելու մասին հաղորդագրությունը: Իսկ որ դա «Առավոտի» խմբագրի անձնական մոտեցումը չէր, այլ ընդգծված քաղաքական վերաբերմունք, խոսում է հենց թեկուզ այն հանգամանքը, որ նույն կերպ այդ տեղեկությունը տպագրել հրաժարվեց նաեւ այսպես կոչված «ազատ մամուլի» մեկ այլ ներկայացուցիչ՝ Արմինե Օհանյանի խմբագրած «Ժամանակ-Երեւանը»: Թերթեր, որոնք զբաղված են ամեն տեսակ կրիմինալներից՝ լինի դա պոռնոֆիլմ խառնակից ու կեղծարար Ջհանգիրյանից, մինչեւ ոսկրաջարդ բանտարկյալ Միքայելյանից մեջբերված «քաղբանտարկյալներ» կոչելու «սուրբ» գործին:

2008 թ. հունվար, ԱՄՆ

Բ էջից

ՀԱՅԱՍՏԱՆՍՓՅՈՒՌՔ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՆԱՅՈՒՄԸ...

կրթության եւ մշակույթի զարգացմանը, սփյուռքահայության ինքնության պահպանմանը:

Չորրորդ, ՀՕՀՀՄ-ն ճանաչում եւ հաստատում է հայության համար կենսական անհրաժեշտություն ներկայացնող հարցերի լուծման առաջնահերթությունները, նշում դրանց իրագործման ուղիները եւ լուծում դրանց ֆինանսավորումն ապահովելու հարցերը:

Վերջապես, հաշվի առնելով Հայաստանի հանդեպ ուժեղացող արտաքին՝ գլխավորապես թուրք-ադրբեջանական սպառնալիքները, որի դրսեւորումը հանդիսացավ 2008թ. մարտի 2-ին ադրբեջանական բանակի կողմից զինադադարի խախտումը եւ մի կամ միջոցի Մարտակերտի շրջանում պաշտպանական ամրության գրավումը, ներկա փուլում առաջնահերթ եւ անհետաձգելի խնդիր համարել Հայ Սփյուռքի ավելի ակտիվ մասնակցությունը Հայաստանի՝ Անկախ Հայոց Պետության պաշտպանունակության ամրապնդմանը:

Դրա իրականացման ուղիները համարել.

1. Սփյուռքի մասնակցությունը Հայաստանի եւ Ղարաբաղի բանակները զենքի արդիական տեսակներով համալրելու գործում:

2. Սփյուռքի օգնության ներգրավումը Հայաստանի ռազմական արդյունաբերությունը զարգացնելու գործում:

3. Կրճատել քաղաքացիական կառույցների նպատակով Հայաստան հիմնադրամին հատկացվող բյուջեն եւ ավելացված ֆինանսական միջոցներն ուղղել Հայաստանի եւ Ղարաբաղի պաշտպանության ամրապնդմանը:

3. Համապատասխան ուղիներ եւ ձեւեր փնտրել սփյուռքահայ երիտասարդությանը հաղորդակից դարձնելու ռազմական գործին, ելնելով այն իրողությունից, որ Հայաստանին եւ Ղարաբաղին ռազմական սպառնալիքների կամ նրանց վրա հավանական հարձակման պարագայում հնարավոր լինի օգտագործել նրանց ներուժը:

Թերեւս նպատակահարմար կլիներ այդ նպատակով. ա) օգտագործել սփյուռքահայ երիտասարդների ամառային արձակուրդները եւ հանգիստը Հայաստանում անցկացնելու հնարավորությունը, բ) կազմակերպել ամառային ճամբարներ՝ հատուկ, ռազմականացված ծրագրով, գ) կրկին ավելացնել սփյուռքահայ ուսանողներին Հայաստանի ռազմական հաստատություններում հատկացվող տեղերը, որը հնարավորություն կտա նրանց հաղորդակից դառնալ ռազմական ուսուցմանը եւ այլն:

4. ՀՕՀՀՄ-ի հատուկ հայտարարությամբ միջազգային հանրությանը հստակորեն տեղյակ պահել այն մասին, որ Հայաստանի վրա արտաքին հարձակման դեպքում հնարավոր ագրեսորն իր դեմ կունենա ոչ թե միայն Հայաստանը եւ Ղարաբաղը՝ իրենց 3,5 մլն բնակչությամբ, այլեւ ողջ սփյուռքահայությունը՝ աշխարհի համայն 10 մլն. հայությունը՝ իրենց բոլոր տեսակի ռազմական, տնտեսական եւ քաղաքական ներուժով ու կարողություններով:

5. Սփյուռքի ներկայացուցիչները (առանց անունները նշելու) հանդես գան հատուկ հայտարարությամբ առ այն, որ նրանք պատրաստ են յուրաքանչյուր տարի ավելացնել Հայաստանի պետական բյուջեով հատկացվող ռազմական ծախսերը՝ ոչ միայն դա հասցնելով 1 մլրդ դոլարի, այլեւ անցնելով այդ սահմանը:

Հայրենիք-Սփյուռք համագործակցության նոր մոտեցումների համակարգում, հավանաբար է, հարկ է նշանակել եւ ավելի մեծ տեղ հատկացնել նաեւ գիտական, կրթական եւ մշակութային ոլորտներին՝ առաջնային դիրքերում հրաժարվելով հին եւ իրենց դարն ապրած համագործակցության ձեւերից, շեշտը դնելով բարձրագույն տեխնոլոգիաների, ինովացիոն ուղղությունների եւ մեթոդների վրա:

Այսպիսին են ընդհանուր գծերով մեր կողմից առաջարկվող նոր մոտեցումները Հայաստան-Սփյուռք հարաբերություններին՝ ելնելով Հայաստանին եւ ողջ հայությանը սպառնացող նոր վտանգներից եւ մարտահրավերներից, ու հայության ազգային անվտանգությունն ապահովելու հրատապ խնդիրներից:

Մենք, իհարկե, պատկերացնում ենք այն բոլոր դժվարությունները, որ կանգնած են համասփյուռքյան կառույցներ եւ Հայաստան-Սփյուռք համահայկական մարմին ստեղծելու ճանապարհին: Բայց այդ դժվարությունները չեն կարող պատճառ հանդիսանալ նման գաղափարից հրաժարվելու համար: Հայությունն իր բազմադարյան պատմության ընթացքում կարողացել է լուծել ավելի բարդ խնդիրներ: Դրա համար անհրաժեշտ է ցանկություն, քաղաքական կամքի դրսեւորում, նեղ հատվածական շահերից վեր կանգնելու եւ դրանք համահայկական, համազգային շահերին ենթարկելու ունակություն:

Դա համապատասխանում է Անկախ Հայոց Պետության հզորացման եւ համայն հայ սփյուռքի ինքնության ու հարատեւության պահպանման շահերին:

Դա ժամանակի հրամայականն է: ■

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱՄԵՆԱՀԵՂԻՆԱԿԱՎՈՐ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆԸ

«Պատմաբանասիրական հանդեսի» 50-ամյակի առթիվ

ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ ԶԱՔԱՐՅԱՆ

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, ՀՀ ԳԱԱ «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» գլխավոր խմբագրի տեղակալ-պատասխանատու քարտուղար

Հայ պարբերական մամուլի բազմադարյան պատմության մեջ Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի «Պատմա-բանասիրական հանդես»-ն իր ուրույն տեղն ունի: Հինգ տասնամյակ շարունակ, անցնելով գիտահետազոտական, գիտակազմակերպչական եւ գիտահրատարակչական բարդ ու դժվարին ուղի, պարբերականը դարձել է հայագիտության ամենահեղինակավոր հանդեսներից մեկը, գիտական կադրերի պատրաստման հայեցի դարբնոց, հաջողությամբ իրականացրել է իր առջեւ դրված բազմաբովանդակ խնդիրները:

1950-ական թվականների սկզբներից Խորհրդային Միությունում սկսված քաղաքական ձնհալը, նախորդ տասնամյակներում իրենց հիմերը դրած տնտեսության աճը, ժողովրդի ընդհանուր մակարդակի վերելքը՝ դպրոցների, բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների, գիտահետազոտական հիմնարկների լայն ցանցի ստեղծումը, նպաստավոր պայմաններ էին ստեղծում գիտությունների, այդ թվում նաեւ հայագիտության առաջընթաց զարգացման համար: Պատմաքաղաքական նման բարենպաստ պայմաններում միայն հնարավոր դարձավ 1958 թ. իրագործել հայագիտական նոր պարբերականի հիմնադրումը՝ Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի ղեկավարության եւ անվանի հայագետների ջանքերով:

«Պատմա-բանասիրական հանդես»-ի առաջին համարը բացվում էր «Խմբագրության կողմից» նախաբանով, ուր ներկայացված էին պարբերականի հետապնդած ծրագրային նպատակներն ու խնդիրները: Արձանագրելով, որ «ինչպես գիտության բոլոր մյուս ճյուղերում, այնպես էլ պատմաբանասիրական գիտությունների բնագավառում տակավին կան շատ չլուսաբանված պրոբլեմներ, գիտական մանրազնին ուսումնասիրության եւ արդիականության դիրքերից վերագնահատման կարոտ բազմաթիվ հարցեր», նախաբանում նշվում էր, որ հենց նման խնդիրների քննարկման ու լուծմանն օժանդակելու համար է կյանքի կոչվում այս պարբերականը: Այնուհետեւ, մասնավորեցնելով, թվարկվում են այն բնագավառները, որոնց ուսումնասիրությունն առաջնային պետք է լիներ պարբերականի համար. «Պատմա-բանասիրական հանդես»-ի էջերում կլուսաբանվեն հայ ժողովրդի պատմության, լեզվի, գրականության, փիլիսոփայության, արվեստի եւ կուլտուրայի այլ բնագավառների հարցերը եւ ընդհանուր հայագիտության տեսական խնդիրները, հայ ժողովրդի քաղաքական, տնտեսական եւ կուլտուրական կապերը մյուս ժողովուրդների հետ: Հանդեսը լայնորեն կլուսաբանի Սովետական Հայաստանի գիտական եւ կուլտուրական նվաճումները: Գիտական պրոբլեմների քննարկմանը... նպաստելու նպատակով Հանդեսը կունենա գիտական քննարկումների բաժին, որը կօժանդակի ստեղծագործական բանավեճերի ծավալմանը: Նա կունենա նաեւ բնագրերի հրապարակման, գրախոսությունների, գիտական լուրերի ու տեղեկությունների բաժիններ»: Հանդեսի կարեւորագույն խնդիրներից է նաեւ համարվել արտասահմանի հայ ընթերցողներին Հայաստանի գիտահետազոտական հիմնարկների աշխատանքներին ծանոթացնելը, ինչպես նաեւ խորհրդային ընթերցողներին արտասահմանյան հայագետների աշխատանքների մասին տեղեկատվություն հաղորդելը: Պարբերականի գլխավոր նպատակն է՝ Հանդեսի շուրջ համախմբել խորհրդային ու արտասահմանյան հայագետներին եւ միացյալ ուժերով նպաստել հայագիտության հետագա զարգացմանը:

Ծրագրային սույն նման խնդիրներ է հետապնդել նոր հիմնադրված Հանդեսը եւ, առաջ անցնելով նշենք, որ 50 տարիների ընթացքում պարբերականի խմբագրությունը դա կատարել է գերազանց:

Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի նախագահության որոշմամբ ստեղծված պարբերականի խմբագրական կոլեգիայի կազմի մեջ ընդգրկվեցին անվանի պատմաբաններ ու բանասերներ Աշ. Հովհաննիսյանը, Ս. Երեմյանը, Լ. Խաչիկյանը, Բ. Առաքելյանը, Ա. Ղարիբյանը, Ս. Արեւշատյանը եւ այլք: Հանդեսի գլխավոր խմբագիր նշանակվեց անվանի պատմաբան, ակադեմիայի փոխնախագահ, ակադեմիկոս Մկրտիչ Ներսիսյանը, որը շուրջ 40 տարի անընդմեջ բոլորանվեր ղեկավարեց հանդեսի աշխատանքները եւ որի եռանդուն ջանքերով Հանդեսը դարձավ միջազգային ճանաչում ունեցող հայագիտական ամենահեղինակավոր պարբերականը: Հետագա տարիներին Հանդեսի խմբագրական կոլեգիայի կազմը համալրվում ու թարմացվում է նորանոր անուններով՝ հայագետներով ու արեւելագետներով՝ Բ. Պիոտրովսկի, Ի. Աբուլաձե, Վ. Բընըցյանու, Ա. Ղանալանյան, Կ. Ղաֆադարյան, Գ. Ջահուկյան, Էդ. Ջրբաշյան, Գ. Սարգսյան, Գ. Բրուտյան, Էմ. Պիվազյան, Հր. Բարթիկյան եւ ուրիշներ: Հանդեսի հիմնադիր եւ գլխավոր խմբագիր Մ. Ներսիսյանի մահից հետո այդ պաշտոնը 1999 թ. վստահվեց ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, նշանավոր հայագետ Վարդգես Միքայելյանին: Վերջինիս մահից հետո՝ 2005 թ., հանդեսի մեկ համար լույս է տեսել Պ. Մուրադյանի, մեկն էլ՝ Ան. Զաքարյանի խմբագրությամբ: 2006 թ. հանդեսի խմբագիր է ընտրվել ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, անվանի բանագետ-բանասեր Ս. Հարությունյանը:

Հանդեսի առաջին համարից ձեւավորված եւ տարիներ ի վեր նույնությամբ պահպանված բովանդակային կառուցվածքը՝ բաժիններն ու ենթաբաժինները («Հոդվածներ», «Հաղորդումներ», «Բանավեճեր», «Պատմա-մշակութային ակնարկներ», «Հրապարակումներ», «Գրախոսություններ», «Սփյուռքահայ կյանք», «Մեր հոբելյարները», «Լրատու», «Գիտական ինֆորմացիա»), հետագայում ներառվել է որոշ լրացումների ու ճշգրտումների:

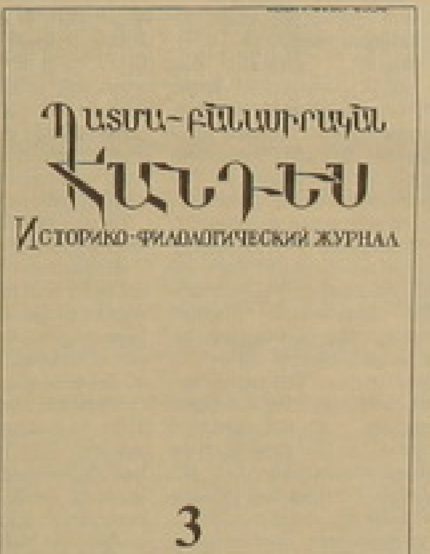

Պարբերականում նյութերը հրատարակվում են հայերեն եւ ռուսերեն՝ համապատասխան լեզուներով ամփոփումներով: Հետագայում դրանց կցվեցին անգլերեն լեզվով ամփոփումներ, որի շնորհիվ այդ նյութերի ընդհանուր բովանդակությունը մատչելի է դարձել օտարալեզու ընթերցողներին: 15002400 տպաքանակով երկլեզու պարբերականը հիմնադրման օրից տարածվում է ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ նրա սահմաններից դուրս: Այսօր թեեւ նվազել է Հանդեսի տպաքանակը (350 օրինակ), սակայն ինչպես եւ անցյալում հասնում է իր ընթերցողներին աշխարհի տարբեր ծագերում: Ի դեպ, մինչեւ 1990 թ. տարեկան հրատարակվել է հանդեսի 4 համար, 1991-1997 թթ.՝ 1 կամ 2 համար, մինչեւ 2000 թ. եղել են միացյալ համարներ, իսկ 2000 թ. առ այսօր տարեկան հրատարակվում է 3 համար: Այսինքն՝ եռամսյա հանդեսից վերածվել է քառամսյայի:

50 տարիների ընթացքում լույս է տեսել «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» 176 մեծադիր համար՝ յուրաքանչյուրը 15-20 մամուլ ծավալով, միջին հաշվով ամեն համարում զետեղվել է 25 անուն նյութ, այսինքն՝ իր գոյության ընթացքում այստեղ տպագրվել է շուրջ 4.400 միավոր:

1983 թ. հայերեն եւ ռուսերեն լեզուներով լույս տեսավ «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» 1958-1982 թթ. մատենագիտական ցանկը: Ցանկի հրապարակումների քանակը՝ 2828 միավոր, ներկայացնում է քառորդ դարի ընթացքում հայագիտական եւ նրան առնչվող գիտական այլ բնագավառների զարգացման ուղղություններն ու գիտահետազոտական գործընթացները:

«Պատմա-բանասիրական հանդեսի» էջերում հայ եւ այլազգի մասնագետների կողմից հայերեն ու ռուսերեն հրատարակվել են հոդվածներ, հաղորդումներ եւ գիտատեղեկատվական նյութեր, որոնք վերաբերում են հայ ժողովրդի տարբեր դարաշրջանների պատմության, գրականության, լեզվի, հնագիտության, վիմագրության, բանահյուսության, ազգագրության, փիլիսոփայության, իրավունքի, արվեստների, ճարտարապետության ամենատարբեր խնդիրների քննությանը, ինչպես նաեւ Հայաստանում, Սփյուռքում եւ արտասահմանում կատարված գիտական ու մշակութային կարեւոր իրադարձություններին, հայագիտական հրատարակություններին: Այն համակողմանիորեն լուսաբանել է նաեւ հայկական գաղթավայրերի պատմամշակութային կյանքը: Այս ամենը զուգակցվել է հարեւան երկրների ու ժողովուրդների հետ ունեցած փոխհարաբերություններով եւ կապերով: Հանդեսը ծանրակշիռ ներդրում ունի արեւելագիտական, կովկասագիտական, բյուզանդագիտական ուսումնասիրությունների ասպարեզում: Ընդհանուր մշակութաբանական եւ պատմաբանասիրական հետաքրքրություն ներկայացնող խնդիրները եւս մշտապես գտնվել են Հանդեսի ուշադրության կենտրոնում, որով առավել ընդլայնվել է նրա գիտական տեսադաշտը՝ այն դարձնելով գիտական լայն ընդգրկումների պարբերական: Այս տեսանկյունից դարձյալ հարուստ են հրապարակումների, գրախոսությունների եւ գիտական տեղեկատվության բաժինները, ուր պարբերաբար հրատարակվում են գիտության եւ մշակույթի ականավոր դեմքերի անտիպ նամակներ, աշխատություններ, արխիվային տարբեր բնույթի վավերագրեր, աշխարհում հայագիտական, արեւելագիտական եւ ընդհանուր մշակութաբանական արժեք ներկայացնող կարեւոր հրատարակությունների մասին գրախոսականներ: Միաժամանակ կարելի է արձանագրել, որ «Պատմա-բանասիրական հանդեսում» տպագրված նյութերն առանձնանում են աղբյուրագիտական եւ պատմագիտական հարուստ ու բազմաշերտ հենքով:

Հանդեսի գործունեությանը տարբեր տարիների իրենց ակտիվ մասնակցությունն են բերել Անդրկովկասի, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Մոլդովայի, Եվրոպայի, Մերձավոր եւ Միջին Արեւելքի երկրների, Ամերիկայի հայ ու այլազգի բազմաթիվ գիտնականները: Այսպես, օրինակ, օտարազգի գիտնականներից հանդեսին աշխատակցել են Բուլղարիայից Դ. Անգելովը, Վ. Գյուզելեւը, Չեխոսլովակիայից՝ Լ. Մոտալովան, Ռումինիայից՝ Վ. Բընըցյանուն (երկար տարիներ եղել է նաեւ խմբագրական կոլեգիայի անդամ), Իտալիայից՝ Ջ. Բոնֆանտեն, Վ. Պիզանին, Պ. Կունեոն, Ա. Ալպագո-Նովելլոն, Ֆրանսիայից՝ Ֆ. Ֆեյդին, Ժ.-Պ. Մահեն, ԱՄՆ-ից՝ Ռ. Թոմսոնը, Ջ. Գրեպինը, Ռ. Յակոբսոնը, Հոլանդիայից՝ Ա. Մայլը, Մ. Սթոունը, Բելգիայից՝ Ջ. Վայտենբերգը, Հունգարիայից՝ Է. Շյուցը, Ժ. Տոչանին, Գերմանիայից՝ Հ. Վալտեր Պոլը, Ռուսաստանից՝ Վ. Տոպորովը, Օ. Շիրոկովը, Տ. Իզմայլովան, Ա. Տերեշչենկոն, Ուկրաինայից՝ Ի. Կրիպյակեւիչը, Ն. Ռաշբան, Ա. Ավերբուխը, Ա. Զինչենկոն, Ա. Յա. Դաշկեւիչը, Վրաստանից՝ Ի. Աբուլաձեն (եղել է նաեւ խմբագրական կոլեգիայի անդամ), Դ. Չխիկվիշվիլին, Գ. Մելիքիշվիլին եւ շատ ուրիշներ: Պարբերականում հանդես են եկել նաեւ ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ սփյուռքի գրեթե բոլոր հայ անվանի հայագետները: Հեղինակների նման մեծ ընդգրկումը մի կողմից վկայում է Հանդեսի միջազգային լայն ճանաչման, մյուս կողմից՝ նրա գիտական բարձր վարկի ու հեղինակության մասին: Վերջինս իր արտահայտությունն է գտել նաեւ տարբեր երկրներից մեծահամբավ գիտնականների պարբերականի խմբագրությանը հղած նամակների բարձր գնահատականներում: «Պատմա-բանասիրական հանդեսը» մեծապես արժեւորել են Հ. Օրբելին, Վ. Մինորսկին (Լոնդոն), Կ. Մելիք-Օհանջանյանը, Հ. Սիրունին (Բուխարեստ), Հ. Անեսը, Հ. Ճալյանը (ԱՄՆ), Վենետիկի ու Վիեննայի Մխիթարյանների ներկայացուցիչները եւ շատ ուրիշներ: Այսպես, հայտնի փաստ է հետեւյալ իրողությունը. ակադեմիկոս Հովսեփ Օրբելին 1960 թ. հուլիսի 28-ին խմբագրությանը հղած իր նամակում «Պատմա-բանասիրական հանդեսը» գնահատում էր որպես «լրջագույն ակադեմիական ամսագիր», որի ասպարեզ իջնելը պայմանավորվում էր հասարակական անհրաժեշտ նախադրյալներով: «Բնութագրական է, որ անցյալի իրողությունների նկատմամբ ուժեղ հետաքրքրությունը ի հայտ է գալիս առաջընթացի ամենաինտենսիվ ժամանակներում: Ստեղծելով իր ապագան եւ ներկան, ժողովուրդը ձգտում է արժեւորել իր անցած ուղին, եւ թափով զարգացող ինքնագիտակցությունն անխուսափելիորեն խթանում է ուժեղ հետաքրքրությունն անցյալի դարաշրջանների հանդեպ»:

Գաղտնիք չէ, որ հանրապետության գիտական հանդեսները վերջին մեկուկես տասնամյակում մեծ դժվարությունների առջեւ են հայտնվել, ստիպված լինելով հաղթահարել բազմաթիվ ու բազմաբնույթ խոչընդոտներ՝ սկսած ֆինանսական սղությունից մինչեւ հրատարակության պարբերականության պահպանում, տպաքանակի նվազում, անգամ՝ հոդվածների հայթայթման ու ռասվիրման հետ կապված օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ հանգամանքներ: Անկախ հասարակական-քաղաքական վայրիվերումներից առաջացած վերոթվարկյալ խոչընդոտներից՝ «Պատմա-բանասիրական հանդեսը» աշխատել է բարձր պահել իր գիտական հեղինակությունը, ինչն ամենաբարդն է մեր իրականության մեջ: Այս դժվարին ժամանակներում անհրաժեշտ է պահպանել ու բարձրացնել Հանդեսի գիտական մակարդակը, ժամանակն է երիտասարդ ուժեր ներգրավել խմբագրական կոլեգիայի կազմի մեջ, ավելի համարձակորեն վերանայել պատմագիտության ու բանասիրության մեջ տեղ գտած հին ու կարծրացած տեսակետները եւ պատկերացումները, ըստ այդմ՝ զարկ տալ բանավիճային ժանրին ու քննարկումներին: Պատմաբանասիրական քառամսյա հանդեսի խմբագրությունը պատվով հաղթահարում է բոլոր փորձությունները, անշուշտ, մեծապես ունենալով «Գալուստ Գյուլբենկյան հիմնադրամի» եւ նրա հայկական բաժանմունքի ղեկավար, ՀՀ ԳԱԱ պատվավոր դոկտոր Զավեն Եկավյանի ֆինանսական հովանավորությունն ու աջակցությունը: Այդ օժանդակության շնորհիվ է, որ խմբագրությունը ձեռնամուխ է եղել հանդեսի 1983-2007 թթ. մատենագիտության կազմմանն ու հրատարակությանը: Այդ գործը հաջողությամբ ավարտին է հասցվում եւ, հուսով ենք, որ հանդեսի 50-ամյակին նվիրված հոբելյանական միջոցառումների օրերին այն կդրվի գիտական հասարակայնության սեղանին:

Ի մի բերելով «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» անցած հինգ տասնամյակների գործունեությունը՝ կարելի է վստահաբար արձանագրել, ՀՀ ԳԱԱ հայագիտական այս պարբերականն իր շուրջն է համախմբել մայր հայրենիքի եւ արտասահմանյան մեծաթիվ հայագետների, արդյունավետ աշխատանք է կատարել իր ծրագրային նպատակներն ու խնդիրներն իրագործելու համար: Այս առումով հատկապես անգնահատելի է Հանդեսի գիտակազմակերպչական նշանակությունը, քանզի պարբերականի խմբագրությունն անտրտունջ կազմակերպել, ընթացք եւ ուղղություն է տվել հայագիտական մտքի զարգացմանը: Բարձրագոչ չի հնչի, եթե ասվի, որ հայագետների մի քանի սերունդներ իրենց ինքնահաստատումն են գտել հենց այս Հանդեսի էջերում:

«Պատմա-բանասիրական հանդեսը» դարձել է հայագիտական մեծահամբավ օրգան եւ համընդհանուր ճանաչում ձեռք բերել մեր երկրում ու նրա սահմաններից դուրս: Անհնար է պատկերացնել հայագիտությունն առանց այս Հանդեսի: Ներկայումս, անկախ պետականության պայմաններում, երբ հայագիտության հարցը Հայաստանի Հանրապետությունում խիստ բարձրացել եւ դարձել է պետական-քաղաքական ու ազգային անվտանգության կողմնորոշիչներից մեկը, կարծում ենք, պետք է ընթացք տալ նաեւ խմբագրության աշխատանքների նորոգ վերելքին: ■

Յո՛ երթաս, հայաստան

ԱՐԹՈՒՐ ԱՐՄԻՆ

Հունական ժողովրդական մի հին խոսք կա՝ Մինչեւ Բյուզանդիոնի խելքի գլուխները դեմոկրատիայի ֆորմ տալ սեփական շահերի համար առձակաս պայքարում էին պառակտելով հասարակությունը, ծովից մռնդրը մեռավ կայսրություն ու պաշարեց մայրաքաղաք Կոստանդնուպոլիսը:

Արդյո՞ք այսօր բեռնաձի հարեւաններով շրջապատված, պատերազմի ու զինադադարի միջնամասում դեգերող նորանկախ, անկախ Հայաստանը չի կրկնում Բյուզանդիոնի օրինակը: Յո՛ երթաս, Հայաստան: Արդյո՞ք մենք այդպես էլ ի վիճակի չենք մեր իսկ պատմությունից դասեր քաղել: Չէ՞ որ պատմության ընթացքում մեր պարտությունների ու Հայաստանի «բացահանումը կատվի» նման փոխանցելու բուն պատճառները եղել են ներքին երկպառակությունները:

Վերջին մի քանի ամիսների ընթացքում, նախընտրական ու հետընտրական Հայաստանում տեղի ունեցածը թե՛ Հայաստանի մեջ, թե՛ Սփյուռքում ծնավորել է ժողովրդի վտանգավոր երկփեղկվածություն, պառակտվածության եզրային երեւույթ: Կործանարար արդյունքների չհասնելու համար անհրաժեշտ է բացատրել եւ խոսել ժողովրդի հետ բացեիբաց՝ փակագծերի բացումով, իրերն իրենց անուններով կոչելով եւ այս ամենի պատճառ-հետեւանքները վերլուծելով ու բացահայտելով:

Եվ առաջին հերթին, ըստ իս, անհրաժեշտ է պարզաբանել գունավոր կամ երգ ու պարի «հեղափոխությունների» իրական բնույթն ու նպատակները, ինչպես նաեւ Հայաստանի ժողովրդի մի ստվար մասի ընքրոստության պատճառները:

Գունավոր հեղափոխություններ:

Արդյո՞ք Ուկրաինայում, Ղրղզստանում, Վրաստանում տեղի ունեցած հեղափոխություններն իսկապես հեղափոխություններ էին: Նույնիսկ դպրոցականին պետք է, որ հայտնի լինի. հեղափոխություն նշանակում է՝ տնտեսական կացութաձեւի, սեփականության ձեւի եւ արտադրական հարաբերությունների փոփոխություն: Վերոնշյալ երկրներում սեփականության ձեւի փոփոխությունն արդյո՞ք ժողովրդի կամ ժողովրդական որեւէ խավի նպատակակետն է եղել: Ոչ: Այնհայտ ճշմարտություն է, որ «գունավոր հեղափոխությունները» արեւմտյան ուժերի կողմից նախատեսված են միայն նախկին ԽՍՀՄ-ի երկրների համար, որպեսզի իրենց համար ապահովեն տնտեսական նոր շուկաներ, գոտիներ եւ ուղիներ, կտրելով Ռուսաստանին իր աշխարհաքաղաքական ազդեցության ոլորտում գտնվող կարեւորագույն տարածքներից: Թե ինչ տեղի ունեցավ Վրաստանում «գունավոր հեղափոխության» արդյունքում՝ ակնհայտ է: ժողովրդավարության փոխարեն նրանք ստացան իշխանության լծակները տիրապետող մի խումբ մարդկանց փոխարինում մի ուրիշ խմբով եւ անգլո-ամերիկյան կողմնորոշում, որն ի վերջո բերելու է Վրաստանում ազգային խոշոր բուրժուազիայի չկայացմանն ու արեւմտյան բանկային կայսրությունների կողմից Վրաստանի ամենակարեւոր տնտեսական լծակների եւ ուղիների զավթում (միայն մեկ օրինակ. Բրիտանական ընկերության կողմից Վրաստանի ներքին երկաթուղու 100%-ով բաժնետոմսերին տիրանալը արդեն շատ խոսուն փաստ է):

Ցավոք, այսօր, Հայաստանում, նույնիսկ զինական աստիճան ունեցող հայաստանաքաղաքացիները չեն հասկանում, թե ի վերջո ինչ են նշանակում «արեւմուտք» եւ «արեւմտյան քաղաքական շահեր» հասկացությունները, խառնելով դրանք այս կամ այն երկրի շահերի հետ: «Գլոբալիզացիա», «Նոր ուխտ. համաշխարհային մեկ կառավարություն» վերնագրերով պրոցեսը սկսում է բեմականացնել իր կայացման հաջորդ փուլը: «Արեւմուտքն» արդեն վաղուց դարձել է համաշխարհային բանկային կայսրությունների սեփականություն, որոնց շահերը պարտադիր չէ որ բխեն այս կամ այն երկրի շահերից: Խմբավորումներ կազմած այս բանկիրները եւ նրանց կոսմոպոլիտ շահերը (Bilderberg Group, Round Table Group, Cecil Group եւ այլն) չունեն ո՛չ ազգային, ո՛չ պետական պատկանելիություն: Ինչպես ամերիկյան խոշորագույն պատմաբան, պրոֆեսոր Ք. Քուիգլին է ընդգծում իր «Ողբերգություն եւ հույս» գրքում (Carroll Quigley, «Tragedy And Hope», 1966, NY, p. 326), փորձաքիկ մարդկանց այս խմբերը ձգտում են «իրենց ձեռքում ունենալ, ոչ ավել ոչ պակաս, քան համաշխարհային ֆինանսական վերահսկում եւ տիրապետում քաղաքական ու տնտեսական իշխանությամբ՝ յուրաքանչյուր երկրում եւ ամբողջ աշխարհում որպես մեկ ամբողջություն»:

Ուկրաինայում, Ղրղզստանում եւ հատկապես Վրաստանում տեղի ունեցած «Գունավոր հեղափոխությունների» հոգեհայր Ջորջ Սորոսը անգլո-ամերիկյան հայտնի անունով բանկային խմբավորման ներկայացուցիչն է:

Առաջավոր մարդկությունը՝ թե՛ ԱՄՆ-ի, թե՛ եվրոպական երկրների քաղաքական, հասարակական կառույցներում ընդգրկված մասնավորականությունը, իրենց երկրների շահերից ելնելով պայքարում են այս ուժերի դեմ:

Մյուս կողմից, արդյո՞ք Ռուսական կայսրության շահերը Հայաստանի նկատմամբ կրում են «անշահախնդիր» բնույթ: Ոչ, իհարկե ո՛չ: Սակայն Հայաստանի՝ «արեւմո՞ւտք, թե՛ արեւելք» կողմնորոշվելու աշխարհաքաղաքական խնդիրը կարելի է չէ՞ վերլուծել ու ի վերջո բացատրել ժողովրդին:

Այս ամենի հիմքում աշխարհի տնտեսաքաղաքական շահերն են:

Բրիտանական ընկերությունը 100%-ով գնելով Վրաստանի ներքին երկաթուղին, կասադության մեջ է, որ ռուսները բաժանեցին 20 տարվա վարձակալությամբ «վերցնել» հայկական երկաթուղին: Թե՛ Վրաստանի, թե՛ Հայաստանի ներքին երկաթուղիներն այսօր վնասով աշխատող ու անեկամտաբեր են: Սակայն մոտ ապագայի հեռանկարով պատկերը լրիվ այլ է: Հիշեցնելով ընդգծեմ, որ 1-ին համաշխարհային պատերազմի իրական պատճառները՝ Բեռլին-Բաղդադ երկաթգծի պայմանագրից սկսեց, որ համարվում էր դարի մեծագույն շահութաբեր գործարքը (Բրիտանական կայսրությունը գերմանացիներին չթողեց դա անել): Մոտ ապագայի ստրատեգիայով պայմանավորված, Սեւ ծովից մինչեւ Պարսից ծոց (հնդկական օվկիանոս) «Եվրոպա-Ասիա» տրանս-կոնտինենտալ առեւտրական ուղին խնդիրներ է ստեղծում «արեւմուտք-արեւելք» շահերի հակամարտության մեջ: Եվ Հայաստանը որպես միջանկյալ տարածք կրկնակի կարեւորվում է այս տնտեսաքաղաքական բարդույթում: Իսկ երբ սրան ավելանում են Հայաստանում իրանական նավթի վերամշակման գործարանի կառուցման, ինչպես նաեւ «ռուս-իրանական գազի» ապագա խոշոր ծրագրերը, որտեղ Հայաստանի տարածքը ապահովվում է «արեւմուտք-արեւելք» միջանցքային կապի հնարավորությունը, ապա պատկերը պարզ է դառնում:

Այս սոցնակում, երբ Հայաստանը Վրաստանի նման հայտնվի «անգլո-ամերիկյան» ծածքառում, ապա Հայաստանի քաղաքական ակցիաները արժեզրկվում են, որովհետեւ արեւմուտքի քաղաքական ծածքառում են արդեն գտնվում տարածաշրջանում թե՛ Վրաստանը, թե՛ Թուրքիան եւ մասամբ Ադրբեջանը: Հայաստանը, անգլո-ամերիկյան կողմնորոշում որդեգրելով, Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի բարեկամական «հովանավորությունը» ձեռք չի բերելու: Ավելին, միանգամից ձեռք կբերի Ռուսաստանի թշնամությունը (վրաց-ռուսական հարաբերությունների տարբերակը մեր աչքի առաջ է), եւ հրանի նկատմամբ ամերիկյան թշնամական դիրքորոշմամբ՝ մեր արեւելյան հարեւանի բարեկամության կորուստը: Փաստորեն, Հայաստանի համար նման կողմնորոշում որդեգրելը հավասարազոր է ինքնասպանության:

Մյուս կողմից, դառնալ Ռուսաստանի պրովինցիայ կալված անհեռանկար է, անծանոթություն: Արցախի հիմնահարցը մեզ համար ո՛չ «արեւմուտքը», եւ ո՛չ էլ Ռուսաստանը չի լուծելու: Գերտերություններին Արցախի անկախ վիճակը «ձեռք» է տալիս: Ռուսաստանի համար Արցախի չլուծված խնդիրը իր հարավում գտնվող երկու երկրներին՝ Հայաստանին ու Ադրբեջանին իր ազդեցության տակ պահելու միջոց է, իսկ ԱՄՆ-ի կամ «արեւմտյան ուժերի» շահերը թույլ չեն տալիս Հայաստանի համար ոտնահարել Թուրքիային ու Ադրբեջանին: Երբ անգլո-ամերիկյան բանկիրները սատարում էին Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, որ Հայաստանում մի նոր «գունավոր հեղափոխություն» հաղթանակի, ապա չի բացառվում, որ Ռուսաստանն էլ էր սատարում ԼՏՊ-ին, որ հեղափոխության ալիքն ամրայման բարձրանա, բայց չհաղթի, որպեսզի արդյունքում Հայաստանը խճճելով կամերը «արեւմուտքից», առավել նետվի Ռուսաստանի խեղդող գիրկը:

Աշխարհաքաղաքական շահերի հակամարտության այս բարդույթում «կոմպլիմենտար քաղաքականությունը», որ վարում էր Ռ. Քոչարյանը, Հայաստանի համար միակ, բայց չափազանց վտանգավոր տարբերակն է: Փաստը՝ Հայաստանում նախընտրական եւ հետընտրական երեւույթներն են, իրենց հետեւանքներով ու հնարավոր շարունակությամբ:

Աշխարհաքաղաքական շահերի հակամարտության այս բարդույթում գոյատեւելու եւ սեփական շահեր ունենալու միակ հնարավորությունը՝ Հայաստանի (եւ Արցախի) եւ Սփյուռքի ժողովրդի կոնսոլիդար, անսասան միասնականությունն է, որ իր հետ հաշվի նստել է պարտադրում նույնիսկ ամենահզոր գերտերություններին, անկախ Հայաստանի մեծ կամ փոքր պետության լինելու հանգամանքից:

Լեւոն Տեր-Պետրոսյան, կեղծ ընդդիմություն, հեղափոխություն:

Ժամանակին՝ 1988-1992թթ., արեւմտյան ուժերը սատարում էին Ղարաբաղ կոմիտեին, որովհետեւ նրանց նպատակը ԽՍՀՄ-ի փլուզումն էր: Այսօր, արեւմտյան ուժերը հետապնդում են նոր նպատակներ: Տերերի պլանները միշտ են փոփոխվում՝ ըստ իրենց շահերի, սակայն նրանց գործակատարները միշտ են մնում գործակալի կարգավիճակում եւ պարտադրված են կատարել իրենց տերերի կամքը: Ընդհանրապես, եվրոպական բանկերում գործակալի ունեցած կապիտալի սառեցման հնարավորությունը եւ նրա վերահսկողությունը դոսյեներով, գործակալի համար բացառում է տերերի կամքը չկատարելու հնարավորությունը:

ԼՏՊ-ն, ինչպես ինքն էր միտինգներում արտահայտվում, 10 տարի ինքն իր սիրած գործն էր անում: Եվ հանկարծ, 10 տարի լռելուց հետո, որոշեց «համաժողովրդական շարժում» եւ հեղափոխության բացահայտ փորձ անել, հարթակում տնկելով իրականացված «գունավոր հեղափոխության» սիմվոլները՝ Ուկրաինայի եւ Վրաստանի դրոշները: Որեւէ տնտեսական-կառուցվածքային ծրագիր չունի, որեւէ քաղաքական իրավունքների, պետական կառավարման ֆորմաների փոփոխության տարբերակ չի առաջարկում: Կադրերի հարցով խոսում էր միայն իր գործընկեր հին էքիպի մասին սաղմոսներ արտասանելով: Արցախի հարցով, նորից իր հին կապիտուլյացիայի նկրտումներով տոգորված երգն էր երգում, որի համար լուսահոգի Վազգեն Սարգսյանը նրան պարտադրեց հրաժարական գրել: Երբ երկիրը զինադադարի պայմաններում դեռեւս պատերազմական իրավիճակում է, այս նախկին նախագահը ժողովրդի մեջ երջանկության մեջ է դնում՝ «համաժողովրդական շարժում», «հեղափոխություն», «բռնանու հետ ճիշտ ոչնչություն», «բանակը մինչեւ 10-15 հազար կրճատել» կարգախոսները:

Ով է այս մարդը: Բացի որեւէ համապատասխան, նույնիսկ ուսումնական գիրք եւ համանման արարքներ կատարող անձի բնութագրման դիմաց միայն կկարդաս «դավաճան», «պորվակատոր» բնորոշումները: Հարց է առաջանում, ինչպե՞ս կարողացավ նման մեկը հրահրել ժողովրդի մի ստվար զանգվածի ընքրոստությունը:

Էվոլյուցիա՞, թե՛ ռեւոլյուցիա. հեղափոխություն հանուն ինչի՞:

Նախկին ԽՍՀՄ-ից անջատված երկրներում, արեւմտյան հասարակական վերլուծումների գիտական կենտրոնների «Գունավոր հեղափոխություններ» անելու դասագիրք-ծեռնարկը շատ պարզ եւ աշխատող համակարգ-բանաձեւ է: Քանի որ նախկին ԽՍՀՄ-ից անջատված եւ նոր կազմավորված երկրներում անցման շրջանին հատուկ ժողովրդական ընդվզումների պարարտ հող կա, ժողովրդական զանգվածների մեջ տարածում են անվստահություն եւ ռեժիմի ատելություն, հեղինականացնելով երկրում եղած բոլոր՝ հասարակական, հոգեւոր, պետական կառույցների հեղինակությունը, արդյունքում ստեղծում են ժողովրդական ընդվզման ալիք, որի հիմքի վրա երկրում իշխանության լծակներին են տիրանում արեւմտյան դրածոները: Վրաստանի կամ Ուկրաինայի ժողովուրդն իր էնտուզիազմով ընդվզման մեջ այդպես էլ չհասկացավ, որ վերջնական արդյունքում ոչ թե իր անորոշ ցանկությունները լուծում ստացան, այլ կատարվեց եւ իրականացավ միայն արեւմտյան ուժերի նպատակները: Երկիրը աշխարհաքաղաքական մի դաշտից անցավ մյուս դաշտ: Իսկ կապիտալիզմին հատուկ սոցիալական կտրուկ շերտավորումներն ու անտարբերությունը, որ գոյություն ունի եւ ընդվզում է նախկին սովետական մարդուն, իր ամբողջ «համեմունքներով» հանդերձ մնաց նույնը: Արդյո՞ք սա էր Վրաստանի ժողովրդի հեղափոխություն անելու նպատակը:

Հայաստանի թերթերում շատ են խոսվում մարդու իրավունքների, հանցագործ մենաշնորհային հովանավորության, կոռուպցիայի ու նման բաների մասին: Եվ զավեշտալին այն է, որ անգլո-ամերիկյան կամ եվրոպական միջնորդական խմբերն են այս մասին խոսում ու դասում, երբ ԱՄՆ-ում սահմանադրական խախտումով հանդերձ, երկրի դրամը արտադրում է մասնավոր ընկերություն Federal Reserv-ը, որը եւ է երկրի իրական տերը: Երբ հովանավորչությունը, կաշառքն ու կոռուպցիան օրենքներով կարգավորված օրինական բնույթ են կրում, երբ ամբողջ լրատվությունն ու հեռուստատեսությունը պատկանում է մի քանի խոշորագույն ընկերությունների, որոնց տերերը վերնախավի խմբերում ընդգրկված մարդիկ են եւ այլն: Աշխարհում մարդու իրավունքներ իրականացնող Միացյալ Նահանգները հրաժում իր հինգ տարիների ներկայությամբ խլել է 650 հազար մարդու կյանք: Եվ սա ըստ իրենց պաշտոնական հաղորդագրության: Իսկ FAX News-ի խոսնակներ՝ Բ. Օրեյլին, Շ. Հաննիթին ու սրանց նմանները, հեռուստաէկրանից բացեիբաց հայտարարում են, որ կարեւորը ԱՄՆ-ի ազգային շահերն են... Այն դեպքում, երբ իրաքյան պատերազմի համար վճարում է շարքային ամերիկացին, իսկ պատերազմով պայմանավորված պետական պատվերների շնորհիվ հարստանում են միայն մասնավոր ընկերությունների տերերը՝ մի փոքր խումբ մարդիկ: Ինչպես «Բժիշկ մահը» կինոնկարում ամերիկացի հանրահայտ փաստաբան Ջեֆրի Ֆայգերն է ասում.- «Ազատությունը կամ իրավունքները ԱՄՆ-ում երբեւիցէ հավասարաչափ բաշխված չեն եղել. միշտ էլ հարուստները կամ լավ դիրք ունեցողները օգտվում են ավելի մեծ իրավունքներից եւ ազատություններից: Ավելին, ԱՄՆ-ում կա ե՛ւ ռասիզմ, ե՛ւ էթնիկ ու սոցիալական խտրականություն»:

Հայաստանում, «կապիտալիստական երկիր» ասելով, մարդն իր մտապատկերում պատկերացնում է ԱՄՆ-ը կամ որեւէ եվրոպական երկիր, բայց ոչ թե ասենք Պակիստան: Այնհայտ ճշմարտություն է, որ որեւէ երկրում ժողովրդի ցանկություններն աճում են ոչ թե այդ երկրի հնարավորությունների համեմատ, այլ աշխարհի ամենաբարձր զարգացած էկոնոմիկա ունեցող երկրների կենսամակարդակի համեմատ: Սակայն, մեքսիկական ու բրազիլական կինոներ նայելով հայաստանցին, ըստ իր տեսած կինոնկարների թվում է, թե արդեն ու անմարդկ Մեքսիկայում բոլորն ապրում են ճոխության մեջ: ԱՄՆ տուրիստ գալով, նրանք իհարկե չեն այցելում Լոս Անջելես քաղաքի South Central թաղամասը, եւ չգիտեն այստեղ ապրող բազմահազար ժողովրդի սոցիալական սարսափելի վիճակի մասին: Չեն շփվում, չգիտեն ԱՄՆ-ում հանրային դպրոցների ուսումնական խայտառակ ծրագրերի, զանգվածային անգրագիտության մասին, եւ չգիտեն, որ այդ ամենը ծրագրավորված է վերեւից:

Արդյո՞ք Հայաստանում մարտի 1-ի դեպքերը սոված ժողովրդի հեղափոխության փորձ էր: Ոչ: Ոտից գլուխ «Ավդիաս» կամ «Պումա» բանկանոց հանդերձանք ու բջջային հեռախոս ունեցող հեղափոխական երիտասարդները ամենեւին չարդեն՞ պետք լուծեին ժողովրդի սոցիալական խնդիրները, թե՞ նախկին կրիմինալ, այսօրվա միլիոնատեր, կիսագրագետ գեներալ Մանվելը պետք լուծեր քաղաքացիական իրավունքի հետ առնչվող ժողովրդին հուզող հարցերը:

Մոռացե՞լ սովետական տարիներին հեղափոխության մասին դպրոցներում մեզ հրամցված պրոպագանդիստական կեղծ կարգախոսները: Համաշխարհային պատմությունը բաց աչքի նման ցուցում է՝ որեւէ երկրում, որեւէ ժամանակ, որեւէ հեղափոխություն չի լուծել այդ ժողովրդի տնտեսական, իրավական ու քաղաքացիական իրավունքի հարցերը, հակառակը՝ հեղափոխությունները միշտ վնասել են հասարակության առաջընթացներին:

Հեղափոխություն նշանակում է՝ արյո՛ւն, հեղափոխություն նշանակում է քաղաքացիական պատերազմ: Ես ցանկանում եմ հարց տալ Ազատության հրապարակում կանգնած իմ հայրենակիցներին. հեղափոխություն հանուն ինչի՞: Որ արդյունքում՝ վերեւում գտնվող մի խումբ մարդկանց փոփոխություն լինի՝ մի ինչ վատ կամ մի ինչ «լավ» համանման մի ուրիշ խմբո՞վ: Սխալմամբ «ընդդիմություն» կոչված այս խումբն իր գործունեության ընթացքում, արդեն մի քանի տարի է բացի պրեզիդենտական աթոռը զավթելուց ուրիշ խնդրականով հանդես չի եկել ժողովրդի առջեւ: Եվ այս անգամ էլի՛ նույնը. ԼՏՊ-ի գլխավորությամբ «ընդդիմությունը» այդպես էլ չուզեց կամ չկարողացավ ժողովրդի ցանկությունները ձեւակերպել հասարակական, քաղաքական պահանջների տեսքով: Չէ՞, իրենց պետք է պրեզիդենտական աթոռը, որն ի դեմս ԼՏՊ-ն ժամանակին ուներ եւ վեց տարվա ընթացքում կարողացավ Հայաստանը տնտեսապես քայքայելով լուծարել, սարքելով այն մի խումբ ապաշնորհ ու անքաղաքական ամբողջների ագարակ: Նախընտրական քարոզարշավի ժամանակ այս «ընդդիմության» կողմից չինչեց՝ արհմիություններ ստեղծելու իրավունքի, 12 ժամանակներով աշխատաժամանակի, միջինում աշխատավարձի չափի որոշման եւ այլն եւ այլն պահանջներ: Ինչո՞ւ համանման պահանջներ չհնչեցին: Դե որովհետեւ դա ընդդիմադիր դաշտում ամենօրյա, տնտեսական, անընդհատ, տարիների աշխատանք է պահանջում, իսկ սրանց դա պետք չէ. էլի պետք աշխատել ո՞վ է սիրում որ, թեկուզ ժողովրդի համար: Իսկ Հայաստանի ժողովուրդը, հասարակությունը, իսկապես իրական ընդդիմության կարիքն ունի, որպեսզի ոչ թե ռեւոլյուցիոն, այլ էվոլյուցիոն ճանապարհով, քայլ առ քայլ լուծի իր քաղաքացիական իրավունքների խնդիրները: Համաշխարհային փորձը վաղուց ձեւակերպել է՝ որեւէ պետության տնտեսական եւ հասարակական կառույցը նաեւ ուժեղ է այնքանով, որքանով ուժեղ ու կարող է տվյալ երկրի հասարակական ընդդիմությունը:

Յո՛ երթաս, Հայաստան:

ԱԱ.

Մամուլը եւ տեղեկատվությունը

ԽՈՍՔԻ՝ ՀՌՉԱԿՎԱԾ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌԹԻՎ ԿԱՄ ՏԻՐՈՒՅԹՆԵՐՈՒՄ

Զրույց Բորիս Նավասարդյանի հետ

2007, դեկտեմբեր-2008, մարտ 20: Ապրեցինք փորձության, իմա՝ ստուգարքային մի շրջան, գնահատականները՝ քաղաքական, բարոյական տրվեցին՝ որակումներով, կոչումներով եւ այլնով՝ տարբեր՝ պաշտոնական լրատվական, ժողովրդական-հանրահավաքային, աշխատանքային, ընտանեկան, ընկերային եւ այլ մակարդակներում: Ճշմարի՞տ, թե՞ ոչ՝ ընկալման հարց է: Եղավ հանրային սուր առճակատում կարծիքի, այդ ընկալման պատճառներով. լրատվամիջոցները խորացրին բեւեռացման պրոցեսը: 2008-ի գարնանամուտը՝ մարտի 1-ը շրջադարձ բացեց: Մարտի 1-ը հայ հասարակության մարմնում բացեց վերք, որից եթե ապաքինվում ենք, ապա արմատական փոփոխություններով, կամ էլ մեռնում ենք (թեկուզ՝ դանդաղ): Եվ դա կլինի, եթե շարունակվի մեր հանրության (երկրի հոգին) մարդկային-բարոյական, սոցիալական, հոգեբանական նվաստացումների տեսական ցավը (վերքը) անտեսելու, նաեւ՝ այո՛, արհամարհելու քաղաքականությունը:

Գարնանային առաջին խառն օրերի մասին. դրանք հանրային մթնոլորտային ճնշման գագաթնակետն էին. սառը, խուլ պայթյունի հեղձուկ՝ տեղեկատվական խաղի (եւ ոչ միայն) պատճառով: Մի բան, որ մարդկանց մեծ մասի մեջ ստեղծեց ոչ այնքան վակուումային, որքան խիստ դրամատիկ հոգեվիճակ: Հետխորհրդային շրջանում համենայն դեպս գրական ցենզուրան դեռ այսպես չէր ակտիվացել: Ու երեւի հետ էինք վարժվել եւ կամ թթվածնային անհրաժեշտության գիտակցությունը չէինք կորցրել կամ ավելի սուր էր զգացել՝ թմբիրից դուրս գալով:

Մարտի սկզբներին չնայած կուտակումներ չէր թույլատրվում, տեղումներից խուսափելու համար, բայց մի օր փողոցում մի 3 մարդ խոսում էին: Նրանցից միջին տարիքի՝ խռովածից ու արցունքից դատելով ընթերցելու հետ սեր չունեցող մեկը ասում էր. «Արա, գժվում եմ, մի կարդալու բան ավէք, մի սայթի հասցե»: Այդ օրերին արտասահմանից մեզ սայթի հասցեներ էին ուղարկում (որովհետեւ օրը մեկի ճամփան փակվում էր):

Այդ օրերին նաեւ հասկացանք, որ ամենավտանգավորը մտածող մարդն է եւ ամենավտանգավոր բանը անկախ մտածելու, հատկապես արտահայտվելու հակումն է (սովետների դասը շուտ էինք մոռացել. չխոսել, չլսել, չտեսնել): Բայց մխիթարականն այն է, որ մարդը ունի նաեւ ներքին մտածողություն՝ իր կենսափորձից, աշխարհայացքից ծնվող, թե այդ լուռ մտածողությունը ինչպե՞ս պիտի վերահսկեն, չես պատկերացնում: (Չլինի՞ այն չարաբաստիկ չիպավորո՞ւմը...):

Համենայն դեպս մենք շարունակում ենք լուռ մտածել ու նաեւ զրուցել: Այս անգամ՝ Երեւանի մամուլի ակումբի նախագահ Բորիս Նավասարդյանի հետ:

- Տեղեկատվական համակարգ եւ հասարակություն: Հատկապես ճգնաժամային պայմաններում սուբյեկտիվ տեղեկատվության ազդեցությունը մարդու հոգեբանության վրա ինչպիսի՞ հետեւանքներ կարող է ունենալ:

- Ինֆորմացիան սուր եւ լարված իրավիճակներում անորոշության, վախի հաղթահարման հիմնական միջոցներից մեկն է: Մարդը, երբ չի հասկանում, թե ինչ է տեղի ունենում իր շուրջը, բայց զգում է, որ տեղի ունեցող երեւույթը շատ լուրջ անդրադարձներ կարող է ունենալ իր կյանքի, ապագայի համար, ինքը անհանգիստ է եւ կարող է ենթարկվել տարբեր տեսակի հոգեբանական ծանր ազդեցության: Մենք դա տեսանք, երբ մարդիկ այդ վախի, անորոշության անհանգստության մեջ էին ընտրություններից անմիջապես առաջ եւ, մասնավորապես, մարտի 1-ից հետո: Մարդիկ ինֆորմացիոն այդ խաղը ամեն կերպ փորձեցին հաղթահարել, եւ ականատեսը եղանք երեւույթների, թե ինչպես ամբողջ կյանքը գրեթե տանը անցկացրած տնային տնտեսուհիներ հավաքվում էին բարեկամների բնակարանում, եւ ինտերնետից որեւէ անգամ չօգտված մարդիկ սկսում էին ինտերնետը որպես ինֆորմացիայի հիմնական միջոց ընդունել: Որովհետեւ հեռուստատեսությունն իրենց բոլորովին չէր կարող բավարարել, թերթ կարդալու սովորությունը չկա, բացի այդ թերթը, կարելի է ասել՝ տեղեկատվական էլիտայի համար է, երբ շատ ավելի տեղեկացված է ընթերցողը, եւ թերթը իրեն օգնում է ավելի խորը հասկանալ երեւույթը: Եվ ինտերնետային տեղեկատվության կոլեկտիվ այդ սպառողը իրենց կարծես ավելի էր հանգստացնում: Ներքաղաքական հստակ ուղղվածությամբ թերթերը հակառակը՝ կարող են այդ վախի, անորոշության զգացումը սրել:

Մինչեւ մարտի 1-ը մարդկանց այն հատվածը, որը չէր բավարարվում հեռուստատեսության եւ կամ մերձիմ հարեւանների լուրերով, մղվում էր համացանցային տեղեկատվության, սա կարող էր նաեւ վտանգավոր հետեւանքներ ունենալ, եթե այն դառնար տեղեկատվության հիմնական աղբյուրը: Որովհետեւ զանգվածային հոգեբանության ազդեցության տակ տարբեր երեւույթներ եւ մեխանիզմներ են ի հայտ գալիս, որը մարդկանց մոտ անորոշությունից դուրս գալու խաբկանք է ստեղծում: Որովհետեւ բազմաթիվ մարդկանց մեջ, երբ ստանում են նույն տեղեկատվությունը միաժամանակ, միեւնույն զգացումներն են առաջանում, հանգստության պատրանք է ստեղծվում, բայց դա կեղծ է, այնպիսի դեպքերում մարդը խաբկանքի մեջ է, զանգվածային գիտակցության գերության մեջ:

- Ուրեմն՝ մի կողմից հանրային տեղեկատվական միջոցների նկատմամբ անվստահության օր-օրի խորացում, մյուս կողմից՝ համացանցային տեղեկատվության ժամանակավոր հանգստություն: Եվ ի՞նչ կատարվեց մարդու հետ:

- Շատ բարդ է: Եղավ այն, ինչ եղավ, եւ ունեցանք ծանր հետեւանքներ, որի զոհը դարձավ մեր հասարակությունը: Տեղեկատվության դաշտը, որից մարդիկ ստիպված էին դիմել այլ միջոցների, եւ դրանք հարյուր տոկոսով չէին կարող կատարել իրազեկման ֆունկցիա, հանգեցրեց հասարակության պառակտման-առանձնացման՝ կախված նրանից, թե ինչ որակի միակողմանի ինֆորմացիա էին ստանում դառնալով այդ մասնատողության կողը:

- Հանրային հեռուստատեսությունը հատկապես «Հայլուր» լրատվական ծրագրով, ի՞նչ դեր ունեցավ իրադրությունը սրելու, մարդկանց գրգռելու գործում: Այս մեթոդը հիշեցնում-զուգահեռվում էր 1988-ի խորհրդային մամուլի խաղաչաքներին, երբ մոսկովյան «Վրեմյա»-ն իր սառնիչ հաղորդումներով հաջորդ օրն իսկ ալեկոծում ու բազմապատկում էր Անկախության հրապարակը:

- Միանշանակ զուգահեռը կա, եւ դա չի նշանակում, թե դա նույնքան չէր ազդում մարդկանց վրա եւ հակազդեցություն թողնում, ինչպես «Վրեմյա»-ն: Պատկերացնում եմ «Հայլուրի» եւ կամ նույն կարգի ինֆորմացիա տարածող այլ լրատվամիջոցների շատ գտնվողների վիճակը: Բացի դա, Հայաստանում կա նաեւ մի զանգված, որ լեզվական պատճառով կամ սովորության համաձայն սպառում է ռուսալեզու թերթերի ինֆորմացիան: Պատկերացնո՞ւմ եք, թե ինչպիսի վերաբերմունք ունեին այդ մարդիկ նրանց նկատմամբ, ովքեր գալիս էին հանրահավաքներից:

- Այս շրջանը երբեմն տեղեկատվական պայքարի տպավորություն էր թողնում:

- Պայքարը քաղաքական էր, եւ տեղեկատվությունը այդ քաղաքական պայքարի կարեւորագույն զենքերից էր, ամենամեծ ազդեցությունը հանրահավաքներն ու հեռուստատեսությունն էին թողնում: Եվ բնականաբար, մարդիկ, որ հիմնականում հանրահավաքների ազդեցության տակ էին, նաեւ ընդդիմադիր թերթերի, որ, իհարկե, ավելի փոքրաքանակ սպառող ունի եւ նրանք, ովքեր պաշտոնական լրատվության ազդեցությանն էին ենթարկվում, չէին կարող չդառնալ իրար հակառակ բեւեռներ՝ եթե ոչ ատելությամբ, ապա՝ բացասական զգացողությամբ: Եվ այս երեւույթը դրսեւորվեց թե՛ ընտանիքներում, թե՛ աշխատանքային մակարդակներում, թե՛ դպրոցներում, ամենափոքր սոցիումներում իսկ:

- Իսկ եթե ավելի բարձր չափանիշներից ելնենք, մամուլի առանձնությունը հասարակության համար ի վերջո անկողմնակալ (իրական, ոչ թե աչքին թոզ փչող) տեղեկատվությունն է, չէ՞:

- Եթե հասարակությունը ընդունենք որպես մի օրգանիզմ, ապա մամուլը դրա նյարդային համակարգն է, որ կատարվող երեւույթի մասին ազդանշան է տալիս հասարակական գիտակցությանը: Եթե այդ նյարդային համակարգը առողջ է, նա հասցնում է համարժեք ազդակ: Եթե այն վնասված է, այսինքն՝ գտնվում է արհեստական ազդեցության տակ (ասենք՝ թմրադեղերի, մեր այսօրվա իրականության մեջ քաղաքական հաղթությունն է դա), ինչպես այս ընթացքի քաղաքական եւ գաղափարական մանիպուլյացիաներն էին, որոնք այնպես էին աղավաղում այդ նյարդային համակարգը, որ սխալ ազդակ էր հաղորդվում հանրային գիտակցությանը:

- Եվ դա ինչպիսի՞ ավերներ գործեց:

- Ամենաբարդ՝ հասարակական հիվանդություններ, նույնիսկ՝ հոգեկան: Այսօր մեր հասարակությունը ոչ անբուժելի, բայց հիվանդ վիճակում է:

- Բարեկամուհիներիցս մեկը շատ հանդարտ մի կողմ գցեց թերթերից մեկը ու ասաց՝ իմ ամենօրյա կյանքից իմ աչքի առաջ է տարիներ շարունակ, ո՞ւմ են փորձում խաբել: Իրականությունից մղոններով հեռու, մտացածին, հորինովի տեղեկության համար փաստորեն որեւէ պատասխանատվություն չկա՝ ըստ որում խոսքը ոչ թե մեկնողական-վերլուծական բնույթի հրապարակումների մասին է, այլ ընդամենը իրողություն-երեւույթի արձանագրման:

- Եթե պաշտոնական աղբյուրներից հեռուստատեսային լրահոսի համար ստացվում է, թե հրազեն չի օգտագործվել, սակայն մարդիկ գիտեն եւ ականատես են եղել, որ օգտագործվել է, այդպիսի անվստահությամբ ու բողոքով լցված մարդկանց շատ հեշտ է ասել, որ մահացել է 300 հոգի, նույնիսկ եթե դա այդպես չէ: Եվ որովհետեւ այդ աղբյուրը վարկաբեկված է, ինքը փնտրում է այլ աղբյուր եւ արդեն պատրաստ է վստահել ցանկացած այլընտրանքային տեղեկատվության: Երբեք, սակայն, չի կարելի հավասարեցնել, հավասար պատասխանատվության ենթարկել պաշտոնական եւ ոչ պաշտոնական տեղեկատվամիջոցները: Որովհետեւ ի վերջո՝ պատասխանատվություն հասարակության առողջության եւ երկրի կայունության համար կրում են իշխանությունները:

Ըստ Հայաստանում գործող օրենքի, հասարակության առաջ իրենց ինստիտուտի առանձնության առումով հատուկ պատասխանատվություն եւ հստակ պարտավորություններ ունեն առաջին հերթին հանրային հեռուստատեսությունը եւ ապա՝ մասնավոր հեռուստատեսությունները: Ես բազմիցս ընդգծել եմ, որ նույնիսկ մասնավորները օգտվում են հանրային սեփականությունից, հանրային պաշարից, քանի որ իրենց տրամադրված է մի հաճախականություն, որը կարող էր տրամադրվել մեկ ուրիշի: Դա տրվել է իրենց մրցույթով, եւ դա պատասխանատվություն է, այն ինչ չունեն թերթերը, որովհետեւ դրանք ուրիշի տեղը չեն զբաղեցնում:

- Եվ այսու, իրենք դադարել են հանրային պահանջի սպասարկուն լինելուց, կորցրել վստահությունը:

- Միանշանակ, նրանք խախտել են բոլոր հնարավոր սկզբունքները:

- Երբ չի բավարարվում օբյեկտիվ տեղեկատվության հանրային բավարար պահանջը, տիրապետում է պաստառայինը:

- Ինչ որ խմբի ձեռքում լրատվամիջոցը դառնում է մանիպուլյացիայի գործիք: Հասարակությունը սպասարկելու առանձնությունից բացի, նրանք խախտել են նաեւ տեղեկատվական անվտանգության իրենց ֆունկցիան: Արդեն մենք խոսեցինք այն մասին, որ եթե մարդը տեղեկություն չի ստանում հիմնական աղբյուրից, կարող է դառնալ ապատեղեկատվության զոհ, կամ վստահի այլ աղբյուրների: Մենք շատ լավ գիտենք, որ հասարակության մի զգալի մաս օգտվում է արտերկրյա տեղեկատվական կայքերից:

- Day.az-ը օրինակ:

- Day.az-ը այսօր ավելի մեծ վստահություն ունի մեր հասարակության մեջ, քան որեւէ հեռուստաալիք: Դա նորմալ երեւույթ չէ: Ես գնահատում եմ day.az-ի պրոֆեսիոնալիզմը եւ կարող եմ ասել՝ այդ ինֆորմացիայի 90 տոկոսը վստահելի է, սակայն մնացած 10 տոկոսը կարող է լինել ամեն բան: Եվ եթե մարդկանց դրդում ենք, որ day.az-ին հետեւեն, մենք խախտում ենք մեր ազգային անվտանգության խնդիրը:

- Այս ֆոնին, ինչպե՞ս եք գնահատում «Գալա» հեռուստաընկերության նկատմամբ վերաբերմունքը, մի կողմից հարկային (քաղաքական), մյուս կողմից՝ հանրային:

- Սա շատ կարեւոր երեւույթ էր: Չանդրադառնանք «Գալայի» եթերային բովանդակությանը կամ տեղեկատվության օբյեկտիվության աստիճանին: Հիմա դա կարեւոր չէ: «Գալան» ճեղքեց հեռուստատեսությունների՝ մեզ մոտ ձեւավորված այն շղթան, որոնց աշխատանքները հրահանգվում են վերեւից: Դա փաստորեն միակ օղակն էր հեռուստատեսային դաշտում, որ հրաժարվեց կատարել հրահանգներ, այսինքն՝ ես այնպես եմ աշխատելու, ինչպես ճիշտ եմ գտնում քաղաքական այս իրավիճակում՝ փորձելով չխախտել օրենքը: Օրենքը ոչ ոք կասկածի տակ չի դնում, ինչպիսին էլ որ լինի: Այս երեւույթը ինչ որ տեղ հույս է տալիս, որ մեզ մոտ կարող է լինել անկախ հեռարձակվող լրատվամիջոց, այն ինչ չկա մեր հարեւան, նաեւ ԽՍՀՄ նախկին անդամ շատ երկրներում:

- Նման պայմաններում, ձեւավորված այսպիսի մթնոլորտում լրագրողի անկախություն կամ մասնագիտական ինքնուրույնություն հնարավո՞ր է: Եվ առհասարակ՝ լրագրողի մասնագիտական պատասխանատվությունը շատ ավելի խիստ է դրվում նման սուր իրավիճակներում: Ցավոք, չկա այս հարցի խոր գիտակցումը:

- Մենք այնպիսի ժամանակներում ենք ապրում, երբ կան մասնագիտություններ, այդ թվում նաեւ լրագրողինը, որտեղ հերոսություն է պետք: Վերջին ամիսներին, որեւէ քաղաքացի, եթե նա կատարում է լրագրողական աշխատանք, իրավունք չունի մտածել, որ իր ղեկավարի, իշխանությունների, սեփականատերերի հրամանը կամ հրահանգը արդարացնում է իր ցանկացած գործողություն: Ես հասկանում եմ, դիմադրելը հերոսության է հավասար, որովհետեւ կան զուտ կյանքային, աշխատանքային խնդիրներ, բայց կան իրավիճակներ, երբ ավելի կարեւոր բաներ են առաջ գալիս: Ցավոք, հերոսության մասշտաբները մեզ մոտ երեւի ավելի քիչ են, քան անհրաժեշտ է, որպեսզի լրագրողական մասնագիտությունը պաշտպանվի:

- Լրագրողը պաշտպանված չէ:

- Ինքն էլ պաշտպանված չէ, մասնագիտությունն էլ ամբողջովին՝ ոչ: Մարտի 1-ից 20-ը ընկած ժամանակահատվածը ցույց տվեց, որ վտանգված է հասարակական այդ ինստիտուտը, լրատվամիջոց կոչվածը: Եվ պատմական փորձից գիտենք, թե ինչ է նշանակում, երբ լրատվամիջոցները դադարում են որպես այդպիսին լինելուց, ինչպես սովետների ժամանակ էր: Մենք այսօր կանգնած ենք այդ վտանգի առաջ: Կորցնում ենք այդ մասնագիտությունը: Կարծիքներ կան, թե խոսքի ազատություն աշխարհում գոյություն չունի, եւ Հայաստանի վիճակն այս առումով համեմատում են նույնիսկ ԱՄՆ-ի, Անգլիայի հետ: Ոչ ոք չի ասում, որ այնտեղ 100 տոկոսով ապահովված է դա, բայց համեմատել այն երկրների հետ, որտեղ գոնե 60 տոկոսով դա ապահովված է, մի երկրի հետ, որտեղ 2 տոկոսով իսկ ապահովված չէ, նորմա՞լ է:

Հանրային պահանջներից մեկը պիտի լինի նորմալ լրատվամիջոցների դաշտ ստեղծելը, եւ դա պետք է սկսել հանրային ռադիոհեռուստաընկերությունից: Իսկ առհասարակ մեզ մոտ նույնիսկ ընդդիմությունը խոսքի ազատության համար պայքարե՞լ է: Մարդիկ պայքարել են իրենց խոսքի ազատության համար եւ ոչ՝ խոսքի ազատության, որպես սկզբունքի:

- Ուրեմն անհրաժեշտ է ունենալ մարդկանց մի խումբ, որ ավելի լայն մտահոգություն եւ վերանձնական մղումներ ունի:

- Ռոմանտիկ չլինենք եւ չփնտրենք մարդու, որ մոռանալով անձնականը, զբաղվելու է միայն հասարակության շահերով: Ուղղակի մարդը պիտի լինի այնքան կիրթ եւ գիտակից՝ հասկանալու, որ հասարակությունը այնպիսին է, որ պահանջում է ունենալ ազատ լրատվամիջոցներ եւ իրավիճակի վրա ազդեցություն ունեցողները պիտի թույլ տան, որ լրատվամիջոցները իրենց ֆունկցիան կատարեն:

- Այդ հասարակությունը դեռ պետք է վերացնի անհանդուրժող վերաբերմունքը մասնավոր ինքնուրույնությունը պահպանողների նկատմամբ եւ ապա գիտակցի անկախ լրատվամիջոցների գոյության անհրաժեշտությունը եւ աջակցի նրանց գործունեությանը:

- Ես հակված եմ մտածելու, որ մեզ մոտ ավելի քիչ են այն մարդիկ, ում անհրաժեշտ է, որոնք կարող են հավասարիմ մնալ իրենց սկզբունքներին: Եվ խնդիրը ոչ թե վերաբերմունքի մեջ է իրենց հանդեպ, որքան նրանց սակավության: Որովհետեւ որքան դժգոհ լինենք մեր հասարակության իրազեկվածության աստիճանից, կրթվածության մակարդակից, բայց չի կարելի ասել, որ նա ցինիկ է: Շատ եսասեր է, իր վրա վերձակ փակող է, բայց ցինիկ չէ: Եթե լինեն մարդիկ, որոնք սկզբունքային են եւ ամեն իրավիճակում այդ սկզբունքներին հավասարիմ են, նրանք կգնահատվեն: Նույն «Գալայի» օրինակը. ի վերջո, գտնվեցին հազարավոր մարդիկ, որոնք գնահատեցին՝ «եթե դուք այդպիսին եք, արժե, որ դուք լինեք»: Եթե շատ լինեն այդպիսիք, իրենցից եկող էներգիան կտարածվի:

- Եվ այդ առողջ բջիջները երբ շատանան, հասարակական գիտակցությունն ավելի մեծ զարթոնք կապրի:

- Շատ անհրաժեշտ է դա, որովհետեւ կարող ես դու քաղցած չլինել, աշխատանք ունենալ, բայց անհանգիստ լինել: Եվ այդ դիսկոմֆորտ իրավիճակից ուզում ես դուրս գալ, երբ հասկանում ես, որ դա զոմբիացվածություն է: Չնայած եւ Հայաստանում այդպիսի զոմբիացված հասարակություն չի կարող լինել: Եվ մեր ժողովուրդը այդպիսին չի դառնա, եւ երկիրն է փոքր, եւ տեղեկատվական հոսքերն են բազմազան: Մենք այնպիսի երկիր չենք, որտեղ փակվենք, նույնիսկ օբյեկտիվ բնական պայմաններ դրա համար ստեղծված չեն:

Զրուցավարը՝
ՄԵԼԻՆԵ [illegible]

Այդ հայրենասեր գիտնական-գործարարը՝ ԿԱՐՈ ԱՐՄԵՆ

«Հայազգի գիտնականի դեղամիջոցը մեռած» խորագիրը կրող հոդվածով «Ազգը» անցյալ տարվա օգոստոսի 29-ին ներկայացրել էր, որ Մ. Նահանգների սննդի եւ դեղամիջոցների ընդունման հանձնախումբը (ՍԴՎ) մերժել էր արտոնագրել հայազգի կենսաբան Կարո Արմենի եւ նրա աշխատակազմի հայտնագործած երիկամի հաղցկեղի պատվաստանյութը, որի վրա 300 մլն դոլար էր ծախսվել անցած 12 տարիների փորձարկման ընթացքում: Այդ մասին հաղորդել էր Գրետա Անանյանը «Լոս Անջելես Թայմզ» թերթում տպագրած իր ընդարձակ հոդվածում:

*Այժմ **«Արմինյն Միռոր-Սփեքթեյթր»** թերթից քաղելով, հավելյալ տեղեկություններ ենք ներկայացնում այդ հայրենասեր ու իր գործին նվիրված գիտնական-գործարարի մասին: Հոդվածի հեղինակն է **Աննա Վասնդյանը**:*

Կարո Արմենն ամերիկահայ համայնքի ճանաչված ներկայացուցիչներից է: Խորաթափանց գիտնական, հաջողակ գործարար եւ նվիրված հայրենասեր:

Ծնվել է Սամսունում, բարեկեցիկ մի ընտանիքում, որտեղ հոր գործերը գնալով վատթարացել են թուրքական խտրական օրենքների անկայունության պայմաններում: Պատանի տարիքում սերտորեն կապված է եղել հորական կողմի տատիկի՝ տիկին Ազնիվի հետ, որից էլ լսել է եղեռնի ահավոր մանրամասնությունները: Ինքը՝ տիկին Ազնիվը, ընտանիքի որոշ անդամների հետ մազապուրծ Սամսուն տեղափոխված լինելով ողջ է մնացել: Սամսունն այդ ժամանակ ապահով ապաստան էր, քանի որ մեծ թվով օտարերկրացիների առկայությունը թույլ չէր տալիս թուրքերին բացահայտ խժդժություններ իրականացնել այնտեղ:

Այդ պատմությունները խոր հետք են թողել Արմենի հոգում: Հաճախել է Սամսունի Միսիոնարական վարժարանը, որտեղ ինչպես ինքն է հիշում, ստիպված է եղել համախոհների հետ միասին տարբեր առիթներով բանավիճել վարժարանի շուրջը հաճախ հավաքված թուրք ազգայնամոլ հրոսակախմբերի հետ: Այդ ժամանակ օտար դպրոցների տնօրենները տվյալ ազգության ներկայացուցիչներ էին, իսկ փոխտնօրենները՝ անպայման թուրքեր:

Կանխատեսելով, որ նման փոխադարձ «շփումները» վտանգավոր հետեւանքներ կարող են ունենալ, դպրոցն ավարտելուց անմիջապես հետո Արմենի հայրը նրան առաջարկում է մեկնել Լոնդոնում կամ Նյու Յորքում ապրող հորաքույրերից մեկի մոտ: Արմենը ընտրում է երկրորդ տարբերակը: Մեկնում է Նյու Յորք, որտեղ բարձրագույնն ավարտելուց հետո, համապատասխան աշխատանք չգտնելով շարունակում է ուսումը եւ պաշտպանում դոկտորական թեզ՝ ֆիզիկայի գծով: Աշխատանքի է անցնում լաբորատորիայում, բայց միաժամանակ հետաքրքրվում նաեւ ֆինանսական շուկայի խնդիրներով:

Ներքին ձայնը օգնության է հասնում: Նկատելով նավթի գների տեւական բարձրացումը, 1979-ին նա որոշում է պարտքով փող վերցնել եւ գնել «Վեստերն պասիֆիկ ինդաստրիզ»՝ տոմսեր արտադրող ընկերության բաժնետոմսերը: Չորս ամիս անց բաժնետոմսերի գինը կրկնապատկվում է, եւ դա խաչակնքում է նրան: Գիտակցում է, որ շուկան ռիսկային է, բայց որոշում է խիզախել:

«Այդ ժամանակներում էր, որ ես հայտնաբերեցի Ռադիարդ Քիփլինգի «Եթե» բանաստեղծությունը: Հրաշալի մի ստեղծագործություն: Խիստ ուսանելի», ասում է Կարոն եւ շարունակում. «Երբ գիտությունից բիզնեսի աշխարհ մուտք գործեցի, գործերս այնքան էլ լավ չընթացան: Եկամուտս նվազեց զգալիորեն, որովհետեւ ամեն ինչ զրոյից պետք է սկսեի: Բայց մարտահրավերները փոխանակ վհատեցնելու, խթանիչ ուժ հանդիսացան: Մարդիկ ինձ խենթ համարեցին, երբ սկսեցի զբաղվել հակացեններով: Բայց դա ուներ իր հիմնավորված պատճառաբանությունը», խոստովանում է նա եւ բացատրում, որ ինքը 15 տարեկան է եղել, երբ բացահայտվել է, որ մայրը քաղցկեղով է տառապում:

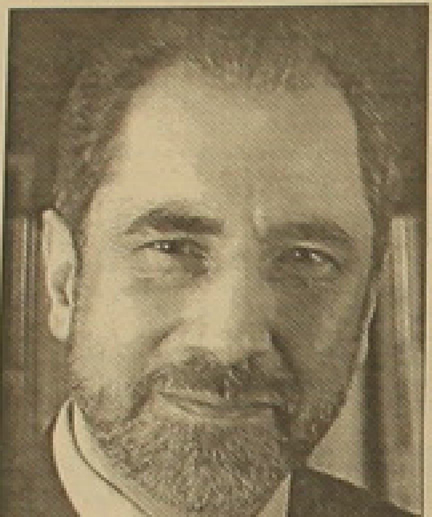

Հայրը, որն ընդհանրապես ուժեղ է եղել ինչպես ֆիզիկապես, այնպես էլ բնավորությամբ, սկսել է թուլության եւ վհատության նշաններ ցույց տալ: Արմենը հասկացել է, որ դա ընտանիքի քայքայման պատճառ կարող է լինել: 1970-ին Մ. Նահանգներ տեղափոխվելով նա անմիջապես սկսել է զբաղվել այդ դաժան հիվանդության ուսումնասիրություններով, որպեսզի ինչ-որ ձեւով կարողանա օգնել մորը: Գտել է մի փորձարարական մեթոդ, որով կկարողանար խթանել իմունային համակարգը: Դրանով զբաղվում էր նաեւ մի զույգ՝ Նյու Ջերսիում: Ամուսինը հայ էր: Նրանց աջակցությամբ նա առաջ է տանում իր մեթոդը եւ մորը Թուրքիայից տեղափոխում Մ. Նահանգներ: «Նա շատ էր փոխված»: Ավելի մեռած էր, քան ողջ: Սահավոր ցավերի մեջ էր: Բոստոնում անմիջապես կազմակերպեցի նրա բուժման գործընթացը: Օրական մի քանի անգամ մորֆին էր ստանում», հիշում է Արմենը թաց աչքերով: Դա երկար չի տեւում, եւ մայրը մահանում է արյան զեղումից:

Մոր մահը շրջադարձային կետ է դառնում նրա կյանքում: Ինքն իրեն երդում է տալիս անել ամեն ինչ թեթեւացնելու մարդկանց տառապանքն ու ցավը, պայքարել քաղցկեղի դեմ: 1992-ին աշխատանքի է անցնում «Իմյունեքս» դեղագործական ընկերությունում, մասնակցում կոնֆերանսների Վաշինգտոնում:

«Դժվար հաղթահարելի հիվանդություն է: Ամեն մեկի մոտ տարբեր բնույթ է կրում: Բարդությունը նաեւ այն է, որ տառապելու հասկություն ունի», նշում է Կարո Արմենը:

Կարոն նաեւ հիմնել է «Հայաստանի երեխաների հիմնադրամը»՝ օգնելու որբ երեխաներին եւ ցածր եկամուտ ունեցող ընտանիքներին:

«Ամաչում եմ ասել, բայց առաջին անգամ 2001-ին եմ այցելել Հայաստան: Դրանից հետո իմ առաջ երկու խնդիր էի դրել՝ հակացենը եւ Հայաստանին օգնելու խնդիրը: Երկրորդ անգամ այցելեցի 2003-ին եւ շրջեցի մի շարք գյուղերով: Պայմաններն այնտեղ, հատկապես որոշ տեղերում խմելու ջրի պակասը եւ սանիտարական վիճակը ինձ մեծապես հուզեցին: Ինքս ինձ խոստացա ավելի համախակի այցելել: Դրանից հետո փորձում եմ երեք ամիսը մեկ գնալ եւ ծանոթանալ իրավիճակի փոփոխություններին: Հրաշալի մարդկանց եմ հանդիպել, որոնք նվիրված աշխատում են մեր ծրագրերն իրականություն դարձնելու ուղղությամբ», ասում է նա:

Արմենը երկու զավակ ունի, որոնք իր հետեւից են գնում, հետաքրքրվում են այն ամենով, ինչը հայկական է: Մի քանի անգամ այցելել են Հայաստան:

Թարգմ.՝
ՀԱԿՈԲ ՕՀԱՆՅԱՆ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՅԱՆ ԱՐԴԻ ԲԻԶՆԵՍԻ ՆՇԱՆԱՎՈՐ ՀԱՅԵՐԸ

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԴԱԴԱՅԱՆ

ԱՊԱՀՈՎ ՄԱՐԴԸ

*Այս տարվա փետրվարի 21-ին Կրեմլում, հանդիսավոր պայմաններում, ՌԴ նախագահ Վ. Պուտինը շնորհակալություն հայտնեց եւ «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 2-րդ աստիճանի շքանշանով պարգեւատրեց «Ռոսգոսստրախ» ապահովագրական ընկերությունների խմբի նախագահ, 36-ամյա **Դանիլ Էդուարդի Խաչատուրովին**: Վերջինս երախտանքի խոսքում ասաց. «Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի կողմից այսօր հանձնված պարգեւը ես համարում եմ «Ռոսգոսստրախի» հազարավոր կոլեկտիվի, մեր աշխատակիցների եւ երկրի բոլոր տարածաշրջաններում գործող ապահովագրական գործակալների աշխատանքի բարձր գնահատական: Ես հպարտ եմ, որ աշխատում եմ Ռուսաստանի քաղաքացիներին ծառայելու բազմամյա ավանդույթներ ունեցող հայրենական ապահովագրության առաջատար-ընկերությունում»:*

Ով է այս համակրելի հայը եւ ինչպիսի՞ ծառայություններ է մատուցել:

Նա ծնվել է 1971-ին, Մոսկվայում, 1994-ին ավարտել է տեղի ճարտարապետական-շինարարական ինստիտուտը, ապա ՌԴ կառավարությանն առընթեր ֆինանսական ակադեմիան եւ ԱՄՆ Արեւմտյան համալսարանը: Աշխատել է «Մոսնարբանկում», 1996-2000-ին եղել է «Բինբանկի» փոխնախագահը, 2000-2002-ին՝ «Ալյանսից» նավթարդյունաբերական ընկերության փոխնախագահը, իսկ 2002-ից դառնում է Ռուբեն Վարդանյանի «Տրոյկա դիալոգ» ներդրումային ընկերությունների խմբի կառավարիչ-տնօրեն: Այդ թվականին տեղի է ունենում մի իրադարձություն, որը կանխորոշում է Դ. Խաչատուրովի հետագա կենսուղին: Ակնհայտ դարձավ, որ 1992-ին ձեւավորված «Ռոսգոսստրախ» պետական ապահովագրական ընկերությունն ի վիճակի չէ արդյունավետ իրականացնելու իր գործառույթները, եւ պետությունը վաճառքի հանեց արժեթղթերի փաթեթի 9 տոկոսը, ապա եւս 40 տոկոսը: Ապահովագրական գործում Դ. Խաչատուրովի, թերեւս, միակ պատկերացումն այն էր, որ նրա ավտոմեքենաները երեք անգամ առեւանգվել էին, եւ նա զարմանում էր՝ ինչու, որտեղի՞ց են 7000-դոլարանոց մեքենայի դիմաց վճարում 70 հազար... Նա եւ Ռ. Վարդանյանը, հաշվարկելով բոլոր վտանգները ու անկանխատեսելի հետեւանքները, որոշեցին ձեռք բերել այդ փաթեթը. վարկեր վերցրեցին զանազան բանկերից, ներդրեցին իրենց անձնական միջոցներն ու գույքը եւ վճարեցին 68 մլն դոլար:

«Ֆինանսիստների համար որոշ ժամանակով 30-50 մլն դոլար ժողովելը դժվար բան չէ: Հարցն այն է՝ կարո՞ղ ես, արդյոք, այն վերադարձնել: Մենք ներդրեցինք մեր բոլոր միջոցները, այսինքն՝ մեծ ռիսկի դիմեցինք»:

Եվ ռիսկը լիովին արդարացվեց: 2003-ի հուլիսին ներդնողները ձեռք բերեցին ընկերության 75 տոկոս փաթեթը (մինուս 4 արժեթուղթ), 2004-ի փետրվարին Դ. Խաչատուրովը դարձավ «Ռոսգոսստրախի» գլխավոր տնօրենը, մեկ ամիս անց՝ վարչության նախագահը, որից հետո սկսվեց տեւական աշխատանք եւ ցնցումից հաջողություններով լեցուն գործունեություն:

Կարճ ժամանակում «Ռոսգոսստրախը» վերածվեց Ռուսաստանի ամենաշահութաբեր ձեռնարկություններից մեկի: Ներկայումս այն միակ ապահովագրական ընկերությունն է, որը ՌԴ փոստի եւ խնայբանկի նման ունի համառուսաստանյան ցանց եւ ապահովագրում է մարդու կենսագործունեության հետ կապված գրեթե ամեն ինչ՝ կյանքից ու առողջությունից սկսած, մինչեւ ավտոմեքենա եւ ընտանի կենդանի: Ցանցում ընդգրկված են շուրջ 3000 գործակալություններ, ապահովագրական բաժիններ, վնասների կարգավորման կենտրոններ, որտեղ աշխատում է 97 հազար մարդ, այդ թվում՝ 60 հազար գործակալներ, որոնց վճարվում է յուրաքանչյուր գործարքի 10%-ը: Բացի Դ. Խաչատուրովից, ընկերությունը ղեկավարում են եւս 12 բարձրակարգ պրոֆեսիոնալներ, որոնցից 4-ը հայեր են՝ կառավարիչ-տնօրեն, նախագահի կրտսեր եղբայր Սերգեյ Խաչատուրովը, փոխնախագահ Դենիսի Մարկարովը, բիզնեսի ու հաղորդակցության զարգացման գծով տնօրեն Ռաֆայել Մինասբեկյանը եւ ներքին վերահսկողության դեպարտամենտի ղեկավար Արա Գասպարյանը:

Սակայն, այդուհանդերձ, «Ռոսգոսստրախը» վերահսկում է պետությունը, նրան է պատկանում 25 տոկոսանոց փաթեթը, ինչը հնարավորություն է տալիս հարկ եղած դեպքում արգելափակում դնել եւ ուղղակիորեն հոգ տանել ոչ միայն սեփական քաղաքացիների նկատմամբ, այլեւ ներառել տնտեսության մի ահռելի ճյուղի վրա: Այդ նպատակով գործում է Հսկողական խորհուրդ, որը ղեկավարում է ՌԴ փոխվարչապետ Ալ. Ժուկովը: Բացի այդ, ընկերությունը ներառված է այն ձեռնարկությունների ցանկում, որոնք կարող են սեփականաշնորհվել բացառապես ՌԴ նախագահի հրամանագրով:

2006-ին «Ռոսգոսստրախն» առաջին տեղը գրավեց երկրի ապահովագրական ընկերությունների շարքում, իսկ 2007-ի փետրվարին «Ֆինանս» հեղինակավոր շաբաթաթերթը հրապարակեց Ռուսաստանի 500 ամենահարուստ մարդկանց ցանկը, որտեղ Դ. Խաչատուրովը՝ միակը ապահովագրական բիզնեսի ոլորտից, 2006-ի արդյունքներով զբաղեցրեց 48-րդ հորիզոնականը՝ 1,3 միլիարդ դոլար անձնական ունեցվածքով:

Այստեղ հարկ է մի պարզաբանում անել. համաշխարհային պրակտիկայում ապահովագրական բիզնեսն ունի 3-5 տոկոս շահութաբերություն, իսկ Ռուսաստանի պայմաններում այն պարզապես վնասաբեր է (հատկապես ավտոապահովագրության տեսակետից): Այդ իսկ պատճառով, օրական աշխատելով 18 ժամ, Դ. Խաչատուրովը խոշոր գումարներ է վաստակում այլ միջոցներով: Մասնավորապես, եղբոր հետ վերահսկում է «Ռուս-բանկը»: Նրա աշխատասենյակի մոնիտորներից մեկը մշտապես միացված է Ռուսաստանի առեւտրային համակարգին (որն, ի դեպ, ղեկավարում է Ժակ Տեր-Մկրտչյանը): Նա, ասենք, կարող է կառուցվող շինությունից 100 հազար քմ. գնել՝ մեկը 700-800 դոլարով եւ շինարարության ավարտից հետո վաճառել 2400 դոլարով...

Անչափ հետաքրքրական է Դ. Խաչատուրովի վերաբերմունքը փողի ու բիզնեսի հանդեպ: Հարցազրույցներից մեկի ժամանակ նա ասում է.

- «Ես դրամական արտահայտությամբ նպատակներ չունեմ: Եթե նման նպատակ հետապնդես, ապա այն օրը, երբ կհասկանաս, որ ուզածդ բանը կարող ես գնել, այնժամ ամեն ինչ կկորցնի իր հետաքրքրությունը: Ես ուզում եմ այնպես անել, որ իմ ղեկավարած ընկերությունն առաջինը լինի ոչ միայն Ռուսաստանում:

- Այսինքն, Ձեզ առաջնորդում է առաջինը լինելու մղո՞ւմը:

- 100 տոկոսով, ինչպես ցանկացած տղամարդու»:

Ուզում ես հավատալ, որ նա իր նպատակին կհասնի:

...Ասում են, Դանիլ Խաչատուրովն անցյալ տարի եղել է Հայաստան եւ Սբ. Էջմիածնում մկրտել որդուն: Ասում են, եկեղեցու կառուցումն է ֆինանսավորել Ղարաբաղում: Ասում են, խոստացել է օժանդակել Մոսկվայում կառուցվող հայկական եկեղեցական համալիրին: Գործածում ենք «ասում են» բառերը, որովհետեւ երբ հայկական լրատվամիջոցները լռում են այդ տաղանդաշատ հայորդու մասին, ապա ուրիշ անելու բան չի մնում:

Դ.Գ. Ըստ «Ֆինանս» շաբաթաթերթի, 2007-ին Դ. Խաչատուրովի անձնական ունեցվածքը կազմել է 2,8 միլիարդ դոլար: Նա, փաստացի, համարվում է ռուսաստանաբնակ ամենահարուստ հայը: ■

ԱՄՆ նախկին նախագահ Քարտերը երկխոսություն է հաստատում «Համասի» հետ

Առջեւում իսրայելյան Զատկի տոներն են եւ Իսրայելի կազմավորման 60-ամյակի տոնակատարությունները

Օրերս Պաղեստինի ինքնավարության Գազայի հատվածում նորից սրվեց ռազմաքաղաքական իրավիճակը: Պատճառը իսրայելական բանակի «Համասի» չեզոքացման առաջադրանքից բխող պատժիչ գործողություններն են: Դրանց հետեւանքով ապրիլի 17-ին միայն սպանվեցին 15 պաղեստինցիներ, որոնցից 5-ը՝ երեխա: Թեեւ նույն օրը ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բան Կի Մունը մտահոգություն արտահայտեց Գազայում բռնության սաստկացման առնչությամբ եւ զսպվածության կոչ արեց հակամարտող կողմերին, բայց ապարդյուն: Իսրայելը Գազայի հատվածում ոչ միայն շարունակեց պատժիչ գործողությունները, նաեւ որոշեց շրջափակել Այսրհորդանանը: Ի դեպ, հրեաների Զատկի տոների կապակցությամբ ընդունված այս որոշումը ուժի մեջ կմտնի այսօր երեկոյան, իսկ շրջափակումը կտեւի 8 օր:

Մինչ իսրայելական բանակի պատժիչ գործողությունները շարունակվում էին Գազայի հատվածում, իսկ Իսրայելը որոշում էր շրջափակել Այսրհորդանանը, նույն ապրիլի 17-ին տարածաշրջան մեկնած Ջիմի Քարտերը Եգիպտոսի մայրաքաղաք Կահիրեում հանդիպում է «Համասի» ղեկավարներից Մահմուդ Զահարի եւ Սաիդ Սիամի հետ: Հանդիպումներից հետո ԱՄՆ նախկին նախագահը պատրաստակամություն է հայտնում Կահիրեից անցնել Սիրիայի մայրաքաղաք Դամասկոս, հանդիպելու «Համասի» քաղբյուրոյի ղեկավար Խալիդ Մեշալին:

Ջիմի Քարտերի հանդիպման մասին տեղեկացրել է CNN-Turk-ը: Դրա մանրամասները հայտնի չեն: Սակայն ակնհայտ է, որ ԱՄՆ-ը «Համասին» համարում է ահաբեկչական կազմակերպություն, իսկ Սիրիային, որի մայրաքաղաքում է ապաստանում կազմակերպության քաղբյուրոյի ղեկավարը՝ ահաբեկչությանն աջակցող երկիր: Այս պայմաններում «Համասի» առաջնորդների հետ հանդիպելու համար Իսրայելն ու ԱՄՆ-ը դատապարտում են Քարտերին, իսկ նախկին նախագահը արդարանում է, թե հանդիպումն իրականացվել է ոչ թե Սպիտակ տան, այլ անձնական նախաձեռնությամբ:

Խնդիրը, սակայն, ԱՄՆ նախկին նախագահի արդարացումը չէ, ոչ էլ դրա բովանդակությունը: Նման հանդիպումները երբեք անձնական նախաձեռնությամբ չեն իրականացվում: Դրանք, որպես կանոն, բխում են պետական առաջադրանքից եւ այդ առաջադրանքի կատարումը սովորաբար տրվում է տվյալ պահին պաշտոնական կարգավիճակ չունեցող նախկին պետական գործչին: Ուստի եւ տրամաբանական է, որ Քարտերի հանդիպումը ունենա քաղաքական առաջադրանքով պայմանավորված լուրջ պատճառներ:

Որո՞նք են դրանք: Ըստ երեւույթին, Գազայի հատվածում իսրայելական բանակի պատժիչ գործողություններին պաղեստինցիների հավանական հակահարվածը «Համասի» հետ երկխոսության պատրաստակամությամբ թուլացնելու իսրայելա-ամերիկյան ձգտումներն են: Ինչո՞ւ, որովհետեւ հրեական սուրբ Զատկի տոներն ավարտվում են ապրիլի 27-ին, իսկ մայիսի 14-ին լրանում է Իսրայելի պետության կազմավորման 60-ամյակը:

Այսինքն՝ Զատկի տոներին հետեւելու են 60-ամյակի տոնակատարությունները: Տոներին ու տոնակատարություններին պաղեստինցիների վրեժխնդրության համար Իսրայելը, ինչ խոսք, դառնում է ավելի խոցելի:

Խոցելիությունը խառը բնակչություն ունեցող այս երկրում հրեաների անվտանգությունը պաղեստինցի մահապարտներից պաշտպանելու լուրջ խնդրի առջեւ է կանգնեցնում վարչապետ Էհուդ Օլմերտի կառավարությանը: Միաժամանակ Իսրայելը կանգնում է կազմավորման 60-ամյակի տոնակատարությունները առանց լուրջ միջադեպերի անցկացնելու մեկ այլ դժվարին առաջադրանքի առջեւ: Էլ չենք խոսում տոնակատարություններին 60-ամյակին արժանավայել շքեղություն ապահովելու, ինչպես նաեւ ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշի գլխավորությամբ տարբեր երկրների ղեկավարներին պատշաճ մակարդակով հյուրընկալելու մասին:

Ահա թե ինչու ահաբեկչական կազմակերպությունների ամերիկյան ցուցակում գտնվող «Համասին» ԱՄՆ նախկին նախագահ Ջիմի Քարտերի հաղորդած երկխոսության ազդանշանները զուգորդվում են Գազայի հատվածը վերստին գրավելու Իսրայելի պատրաստակամության մասին մեկնաբանություններով, որոնց բարձրաձայն ապրիլի 17-ին համապատասխան հրապարակումով դառնում է BBC-ի թղթակից Յոնաթան Մարկուսը: Եթե տոներն ու տոնակատարությունները պաղեստինցի մահապարտների համար խոցելի չդարձնեին Իսրայելին, ապա հազիվ թե ԱՄՆ նախկին նախագահ Քարտերը «Համասի» ղեկավարների հետ հանդիպելու համար մեկներ տարածաշրջան, առավել եւս Դամասկոս այցելելու պատրաստակամություն հայտներ:

ՎԱՀԱՆ ԴԵՂՐՅԱՆ

Աշխարհում գաղթականների թիվը հասել է 26 միլիոնի

Իրենց երկրներում հարկադրաբար տեղահանված անձանց թիվը 2007-ի վերջերին հասել էր 26 միլիոնի: Դա ամենաբարձր ցուցանիշն է 1990-ականների սկզբից ի վեր: Այս տվյալներն է հրապարակել «Փախստականների նորվեգական խորհուրդ» մարդասիրական ոչ կառավարական կազմակերպությունը:

Վերջինիս անցկացրած հետազոտությունը վկայում է, որ Ռուսաստանի տարածքում Չեչնիայի փախստականների թիվը 157 հազարից իջել է 137 հազարի:

Զեկուցագրի հեղինակներն այդ փոփոխությունը բացատրում են փախստականների մի մասի Չեչնիա վերադարձով, ինչպես նաեւ ՌԴ իշխանությունների հաշվառումից նրանց դուրսբերմամբ:

Հետազոտության տվյալների համաձայն, Չեչնիայում անվտանգությունը փոքր-ինչ բարելավվել է, իսկ Ինգուշեթիայում իրավիճակը բարդացել է: Նշվում է, որ Ռուսաստանի տարբեր շրջաններում վատացել է վերաբերմունքը հյուսիսկովկասցի գաղթականների հանդեպ:

Փաստաթուղթը վկայում է, որ առնվազն 52 երկրների բնակիչներ ստիպված են եղել լքել իրենց տները: Հարկադիր տեղահանվածների թիվը հատկապես շատ է Աֆրիկայում (12,7 մլն մարդ՝ 19 երկրում): Միայն Սուդանում նրանց թիվը հասնում է 6 միլիոնի: Կոլումբիայում կա 4 մլն գաղթական, Իրաքում՝ 2,5 մլն:

Զեկուցագրի համաձայն, աշխարհում մոտ 10 մլն գաղթականներ անհրաժեշտ օգնություն են ստանում իրենց երկրների կառավարություններից:

Լուիզիանայի դատարանի սրբապատկերը ճանաչվեց հակասահմանադրական

Լուիզիանայի նահանգի դաշնային դատարանը հակասահմանադրական է ճանաչել շենքի սրահում Հիսուս Քրիստոսի սրբապատկերի գոյությունը, հաղորդում է ABC հեռուստաընկերությունը:

Սլայդել քաղաքի դատարանի դեմ համապատասխան հայց էր ներկայացրել Լուիզիանայի Քաղաքացիական ազատությունների պաշտպանության միությունը: Գործի լսումները սկսվել էին 2007-ի սեպտեմբերին: Այն ժամանակ դատավոր Իվան Լեմելը հայտարարել էր, թե սրբապատկերը դատարանի սրահում կթողնի, եթե այնտեղ կախվեն նաեւ ուրիշ հայտնի պատմական «օրենսդիրների» պատկերներ: Որպես օրինակ նա նշել էր Մովսեսի, Կարլոս Մեծի եւ Նապոլեոն Բոնապարտի անունները: Դատավորի խոսքերով, նման շրջապատում այցելուն սրբապատկերի գոյությունը չէր գնահատի որպես կրոնական խորհրդանիշ:

Բայց այժմ դատավոր Լեմելը գտնում է, որ սրբապատկերը խախտում է հայցվորների քաղաքացիական իրավունքները: Բերվող առաջին պատճառաբանությունն այն է, որ սրբապատկերի կողքին չեն կախվել ուրիշ պատմական գործիչների նկարներ: Երկրորդն էլ այն է, որ Հիսուսը ձեռքին ունի Նոր Կտակարան, իսկ սրբապատկերի տակ գրված է. «Աշխարհը ճանաչելու համար կատարի՛ր այս օրենքները»:

Որպես լրացուցիչ փաստարկ դատավոր Լեմելը նշել է, որ ԱՄՆ գերագույն դատարանը Տեխասի նահանգում տասը պատվիրանների քանդակը ճանաչել է սահմանադրական, քանի որ շրջակայքում կան պատմական այլ իրադարձությունները պատկերող հուշարձաններ: Մինչդեռ Քենթուկիում տասը պատվիրանների պատկերները ճանաչվել են հակասահմանադրական, քանի որ դրանցում առկա է «կրոնական զգացմունքներ արթնացնելու եւ պահպանելու» ձգտում:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Պուտինն արդեն ազգային լիդեր է

«Միասնական Ռուսաստան» կուսակցության լիդեր դառնալու Պուտինի համաձայնությունը սովորական քայլ չի կարելի համարել: Մոտենում է նրա նախագահական ժամկետի ավարտը ու նա, որպես փորձառու եւ խելացի քաղաքագետ, իրեն ապահովագրում է նոր նախագահի հետ ունենալիք հարաբերություններում: Որ Մեդվեդեւը, ինչպես ասում են, ոտից գլուխ իր կարիերայով պարտական է Պուտինին, փաստ է: Բայց քաղաքականության մեջ հույս դնել մարդկային պարկեշտության վրա՝ նվազ հուսալի գործ է: Անձնական երաշխիքը ուժն է, ինչն էլ դրդում է Պուտինին գործել կանխակալ շրջահայացությամբ:

Ինչ տեղի ունեցավ ըստ էության: Ըստ Ռուսաստանի սահմանադրության, վարչապետը լրիվ կախման մեջ է նախագահից, վերջինս կարող է տարբեր պատրվակներով (մեկին որ ղեկի՝ նաեւ առանց դրանց) պաշտոնանկել կառավարության ղեկավարին: Սակայն, լինելով պառլամենտում բացարձակ մեծամասնություն կազմող կուսակցության լիդեր եւ վայելելով բնակչության լայն աջակցությունը, Պուտինը փաստորեն դառնում է անձեռնմխելի: Այսինքն, Վլադիմիր Վլադիմիրովիչը ապահովում է իր եւ Մեդվեդեւի երկարամյա համատեղ գործունեությունը:

Ավելին, ըստ որոշ տեղեկությունների, Պուտինը ամենայն հավանականությամբ իր ենթակայության տակ կդնի նաեւ նախագահի լիազոր ներկայացուցիչներին, ինչը նրան կապահովի իրական իշխանություն տարածաշրջաններում:

Պուտինի հակառակորդները ինչպես Ռուսաստանում, այնպես էլ Արեւմուտքում ներկա կուսակցական շինարարությունը հեգնանքով համարում են խորհրդային լավագույն ավանդույթների շարունակություն: Բայց նմանությունները ավելի շուտ արտաքին են: Խորհրդային Միության կոմունիստական կուսակցությունը լրիվ վերահսկում էր իր քաղաքացիների կյանքը՝ ընդհուպ անձնականը: Մասնավոր սեփականության ու բազմակուսակցականության պայմաններում նման համատարած գերիշխանություն հնարավոր չէ: Բացի այդ, կոմկուսը ամենայն գաղափարայնացված կազմակերպություն էր, իսկ «Միասնական Ռուսաստանին» մասնակցելը նրա անդամներին սոսկ հնարավորություն է տալիս պաշտպանելով Պուտինին վայելելու իշխանական արտոնություններ:

Եվ այսպես, Գրիզլովի հայտարարությամբ Պուտինը հռչակվեց ազգային լիդեր (ոչ միայն կուսակցության): Մնում է միայն զինվել համբերությամբ եւ սպասել, թե ինչպես կզարգանան Պուտին-Մեդվեդեւ փոխհարաբերությունները: Այստեղ երեւի աստղագուշակներն էլ անզոր լինեն, թեեւ փորձ նրանք արդեն անում են, ոչ հօգուտ դրանց ներդաշնակ զարգացման...

Ռուս նացիոնալիստ, թե՞ նենգ սադրիչ

Ռուսաստանում ազգամիջյան անառողջ հարաբերությունների պայմաններում, երբ նույնիսկ այդ հողի վրա կատարված սպանությունների գործերը դատարանում արդարացվում են, առնվազն տարակուսանք առաջացրեց այն հաղորդումը, որ քրեական գործ է հարուցվել ծայրահեղ նացիոնալիստական Ապօրինի ներգաղթի դեմ շարժման լիդեր Ալեքսանդր Բելովի դեմ:

Այս անձը մեծապես քիչ հարձակումներով է հանդես գալիս հատկապես կովկասցիների ու միջինասիացիների հասցեին՝ հօգուտ «Ռուսաստանը ռուսների համար» տխրահռչակ նշանաբանի: Մինչդեռ անհավատալին այն է, որ այդ Բելով կոչվածն իրականում էթնիկ հրեա է «Պոտկին» ազգանունով: Պարզ է, թե ով կարող է նրան ներդնել ռուս ազգայնական շարժման մեջ, բայց թե ինչու են նրան հանդուրժում ռուսները, հայտնի չէ:

Ինչեւէ, վերջին «Ռուսական մարշի» ժամանակ Աբրահամի շառավիղն այլեւայլ ատելությունների հետ մեկտեղ հայտարարել էր, որ իրենց հաղթանակը ոչ ոք չի կանգնեցնի, ո՛չ Միջին Ասիայից ու Անդրկովկասից ներգաղթած օկուպանտների հորդաները, ո՛չ էլ ծախու չինովնիկները: Ազգային թշնամանք հարուցող այս կարգի ելույթներն էլ կազմում են մեղադրանքի հիմքը:

Սակայն, ելնելով դառը իրողություններից, դժվար է հավատալ, որ գործը կարող է հասնել դատարան: Ամենայն դեպքում Պոտկինն այն կարծիքին է, որ, իբր, Կրեմլն ուզում է դրանով սոսկ վախեցնել իրեն ու հետագայում վերահսկել իր գլխավորած շարժումը:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Մոսկվա

Սեւ ծխամպ Բուենոս Այրեսի վրա

Աչքեր կսկծեցնող սեւ ծխի ամպով է պատված Արգենտինայի մայրաքաղաք Բուենոս Այրեսը: Իշխանությունները հավաստիացնում են, թե ծուխը թունավոր չէ: Բայց նրանց խոսքերը չեն փարատում մայրաքաղաքի բնակիչների երկյուղները, որոնցից շատերն արդեն շնչառության հետ կապված խնդիրներ ունեն:

Այդ «ծխածածկույթի» մեղավորները խոշոր քաղաքի ծայրամասերում ապրող ագարակատերերն են, որոնք զանգվածաբար այրում են արոտավայրերից հավաքած չոր տերեւները: Այդ այրման հետեւանքով արդեն բռնկվել են անտառային հրդեհներ, որոնք ճարակել են ավելի քան 65 հեկտար կանաչ տնկարկներ: Կրակն ընդհուպ մոտեցել է մայրաքաղաքին: Հրդեհները մարելու փորձերն առայժմ արդյունք չեն տալիս: Հրշեջներին օգնության են հասել զինվորականները եւ ժանդարմները: Իսկ մեղավոր ագարակատերերին սպառնում են քրեական պատասխանատվության կանչել:

ՌԻԱ գործակալությունը հաղորդում է, որ սեւ ծխամպը նաեւ դժվարացրել է երթեւեկությունը. ավիաճանապարհային տեսանելիությունը գրեթե զրոյական է: Վերջին օրերին ավտոճանապարհներին բազմաթիվ վթարներ են եղել, զոհվել են 4 եւ վիրավորվել 20 անձինք:

Ո՞ւր է հեռանում գրադարանների խնդիրը

ՀՀ մշակույթի նախարարության հաստատած ծրագրի գործակալությունը նախորդ տարի հրատարակել է 50 անուն գիրք մանկապատանեկան տարիքի երեխաների համար, ավելի քան 100 անուն գեղարվեստական ու քաղաքական գրականություն, դասական ստեղծագործություններ: Այս տարի գործակալությունը ընդլայնված ծրագրով մտադիր է հրատարակել 122 անուն գիրք, ավելի քան 20 անուն երաժշտական գրականություն՝ դասագրքեր, նոտաներ, մանկական հանրագիտարանի երկրորդ հատորը, 19-րդ դարի հայ կերպարվեստի ու ճարտարապետության նշանավոր դեմքեր, Վիլյամ Սարոյանի չթարգմանված ստեղծագործություններից, Մինաս Ավետիսյանի կենսամատենագիտությունը: Պետպատվերով գիրք են հայ ու համաշխարհային դասականների ստեղծագործություններ, սակայն եղած օրինակների մեծ մասը մաշվել ու պատառոտվել է, շատերն էլ խոնավության պատճառով բորբոսնել: Արդեն հինգ տարի աշխատակիցների նախաձեռնությամբ բացվել է օտար լեզվի բաժին: Ֆոնդում կա մոտավորապես 1000 կտոր գիրք, սակայն դրանք էլ այլեւս չեն բավարարում ընթերցողներին: «Թող մշակույթի նախարարը, տեսչական այցելի, մյուսները գնան վերնիստ ու տեսնեն, թե ինչպես են դասականների գրքերը փոշիների մեջ վնասվում: Մեր ամբողջ հարստությունը ոտքի տակ են տալիս, իսկ մեր գրադարաններում դրանք բացակայում են: Գոռներով վնասվում են, թող գնան ու բաժանեն գրադարաններին: Ամբարներից բաժանվում են, թե ընթերցող չկա: Գիրք չեն տալիս, ինչ ընթերցող լինի: Գրեթե ամեն օր գալիս են գրադարան, ասում՝ ուզում ենք Հյուգոյի «Փարիզի Աստվածամոր տաճարը», կամ ուրիշ գրեր, բայց չունենք: Եղածն էլ մաշված է: Անտարբերությունը չարիք է», ասում են գրադարանավարները՝ հույս ունենալով, որ իրենց ձայնը ինչ-որ մի տեղ կհասնի ու համայնքից օգնություն չստացած գրադարանին գոնե աջակցության ձեռք կմեկնի մշակույթի նախարարությունը: Գրադարանը մշակույթի նախարարության կամ ԱԳ-ի որեւէ միջոցառման չի մասնակցում, իսկ սեփական նախաձեռնությամբ հանդիպումներ գրեթե չկան: «Միջոցներ չունենք, որ օրվա թերթ ստանանք, տարեկան 10 գիրք ենք ստանում, էլ ինչ նախաձեռնության մասին կարող է խոսք լինել: Փոխանակ մենք ընթերցողին լրատվություն տանք, ասենք, թե որ թերթում կամ ամսագրում ինչ հոդված կա, ընթերցողներից ենք վերջին նորությունները իմանում»:

հրատարակելու համար կառավարությունը տարեկան տրամադրում է 135 մլն դրամ: Ավելի քան 30 մլն դրամ գումար է հատկացվում հանրագիտարանային գրականություն տպագրելու համար: Մնացած գումարով գործակալությունը հազիվ կարողանում է հրատարակել հայ դասականների որոշ ստեղծագործություններ: Համաշխարհային գրականություն վերահրատարակելու համար ֆինանսները չեն բավականացնում:

90-ականների անցումային դժվարությունները, սոցիալական ու ֆինանսական ծանր կացությունը լուրջ հարված հասցրին մշակութային գրեթե բոլոր օջախներին՝ նմանապես անմնացորդ օտարելով հանրային քաղաքից ու գրադարանից: Կառավարության ընդունած որոշման համաձայն, ծայրամասային ու մարզերի բազմաթիվ գրադարաններ դուրս մնացին մշակույթի նախարարության աջակցությունից ու հովանավորությունից: Համայնքների տնօրինության տակ հայտնված գրեթե բոլոր գրադարանները մատնվեցին «թշվառության» ու կանգնեցին «գոյատեւման համար պայքարի»:

«Ընկնում ենք դռնեդուռ, ողորմություն խնդրում, որ գրադարանը պահենք»

Էջմիածնի Հովհ. Հովհաննիսյանի անվան կենտրոնական գրադարանը տարեկան սպասարկում է ավելի քան 500 ընթերցողի: 90 000 կտոր գրականություն ունեցող գրադարանը վերջին անգամ համալրվել է 90-ականների սկզբին: Ընթերցողները հիմնականում պահանջում

«Ձեռներս չենք ծալում ու սպասում, որ պետությունը մեզ ուշադրություն դարձնի»

Երեւանի Ավետիք Իսահակյանի անվան գրադարանի տնօրենությունը վաղուց հոգնել է սպասելուց, թե պետական մարմինները երբ են բարձրելու դրանց ու ուշադրություն դարձնեն: Գրադարանի տնօրենությունն արդեն համոզվել է, որ պետք է հենվել սեփական նախաձեռնությունների վրա ու ընկերական-բարեկամական շրջանակների շնորհիվ ընդլայնել գրադարանը, որի ավելի քան մեկ միլիոնանոց ֆոնդն օրական համալրվում է նոր գրքերով: 31 000 ընթերցողների մոտ 70 տոկոսն ուսանողներն են, ովքեր բացի պարտադիր ուսումնական ծրագրերից ուրիշ գրականություն չեն կարդում: Նախորդ տարի գրադարանը մասնակցել է Մոսկվայի «Пушкинская библиотека» Ռուսաստանի գրադարանների զարգացման ծրագրին ու անվճար ձեռք բերել 2000 անուն գրականություն: «Ձեռներս չենք ծալում ու սպասում, որ պետությունն ուշադրություն դարձնի գրադարանին: Նախարարությունից սպասվող գումարը շատ քիչ է որեւէ լուրջ գործունեության համար: Երբ մեր ներկայացրած նախաձեռնություններից գոնե մեկն էլ հաջողվում է՝ ոգեւորվում ենք», ասում է Ա. Իսահակյանի անվան գրադարանի տնօրեն Հասմիկ Կարապետյանը:

«Պեպոյով ու Սամվելով այլեւս չես զարմացնի 21-րդ դարի հայ մանուկին»

«Պարտադիր օրինակի բաշխման օրենքը» դարձել է բազմաթիվ խնդիրների ու վիճաբանությունների թեմա: Ըստ ընդունված օրենքի, պետպատվերի շրջանակներում հրատարակվող գրքերից մեկական օրինակ պետք է հասկացվի մշակույթի նախարարության հովանավորության ներքո գործող գրադարաններին: ՀՀ մշակույթի նախարարության մշակութային քաղաքականության վարչությունից տեղեկացանք, որ մշակույթի նախարարությունը իրավասու չէ հովանավորելու հանրապետության տարածքում գտնվող բոլոր գրադարաններին եւ աջակցում է մայրաքաղաքի՝ երեք եւ մարզկենտրոնների գրադարաններին: «Խնկո-Ապոր» մանկական գրադարանը նույնպես գտնվում է ՀՀ մշակույթի նախարարության հովանավորության ներքո, սակայն տնօրեն Ռուզաննա Տոնոյանի խոսքերով, «Պարտադիր օրինակի բաշխման օրենքը» թերի է եւ արդյունավետ չի գործում:

Թերեւս այդ պատճառով «Խնկո-Ապոր» գրադարանը «Անտարես» մեդիահոլդինգի» հետ համատեղ նախորդ տարի հրատարակել է մանկապատանեկան գրականության ամբողջ աշխարհում ընթերցվող ամենամեծ պահանջարկը վայելող 10 անուն գիրք՝ Հեմինգուեյի «Ծերունին եւ ծովը», Օ'Հենրիի «Վերջին տերեւը», Շեքսպիրի «Ռոմեո եւ Ջուլիետ» եւ այլն: «Հայ գրականության կերպարները հնացել են, կորցրել արդիականությունը: Պեպոյով ու Սամվելով այլեւս չես զարմացնի 21-րդ դարի հայ մանուկներին: Նրանք նորություն են սպասում: «Հարի Փոթեր»-ի 3-րդ, 4-րդ հատորները թարգմանված չեն, բայց պահանջարկ ունեն անգամ անգլերեն օրինակները»:

ՀԱՍՄԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Նրա ֆիլմերի հերոսը հասարակ մարդն էր

Անցյալի ու ներկայի սահմանագծում էր ապրում ու ստեղծագործում վավերագրող ռեժիսոր Արա Վահունին: Վավերագրական ֆիլմի հիմնադիրներից է, որ ընկերների ու հանդիսատեսի հիշողության մեջ մնաց որպես բարի, անկեղծ ու լավատես անձնավորություն: Նրա կյանքի զարկերակը չափել է այդքան շատ կադրեր: Սակայն Աստծո եւ ժամանակի գործերն անհասկանալի են: «Արային ճանաչում եմ 44 տարի: Հիմա թվում է, թե այդ տարիները մեկ վայրկյանում թռան-անցան: Մեծ արվեստագետ էր, նկարիչ, գրող, ֆիլմեր էր նկարահանում: Ոսկե մարդ էր: Չի կարելի ասել, թե նա բախտավոր անձնավորություն էր: Նրա երջանկությունը տեւական էր: 25-ամյա աղջկա մահը ցնցեց նրան, ու Արայի հոգում փշրվեց ինչ-որ մի բան», ասաց Ռուբեն Գեւորգյանը:

Երեկ «Նարեկացի» արվեստի միության դահլիճում կազմակերպված հուշ-երեկոն նվիրված էր ռեժիսոր Արա Վահունուն: «Ուշացած հանդիպում»՝ այսպես էր վերնագրված միջոցառումը, որի ընթացքում հանդիսատեսին ներկայացրին Արա Վահունու կերպարը: Արվեստագետները նշում են, որ Վահունու ֆիլմերը երբեք չեն կորցնի արդիականությունն ու ժամանակի ընթացքում ավելի կարժեւորվեն:

Հ. Հ.

«Ազգային պատկերասրահի» երաժշտական փառատոն

«Արվեստի պատկերասրահ» մշակութային հիմնադրամը, ՀՀ մշակույթի նախարարության, Ազգային պատկերասրահի եւ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի աջակցությամբ, արդեն չորրորդ տարին է, ինչ անց է կացնում «Ազգային պատկերասրահ» միջազգային երաժշտական փառատոնը: Երեկ փառատոնի բացման առիթով ողջույնի խոսք ասացին մշակույթի նորանշանակ նախարար Հասմիկ Պողոսյանը, փառատոնի անփոփոխ գլխավոր հովանավոր «Վիվասել» գլխավոր տնօրեն Ռալֆ Յիրիկյանը, աշխարհահռչակ երաժիշտներ Սերգեյ Խաչատրյանը (Գերմանիա), Վարդան Մամիկոնյանը (Ֆրանսիա), Սերգեյ Բաբայանը (ԱՄՆ), երաժշտական կոլեկտիվներ, մշակույթի գործիչներ:

Փառատոնի բացման պատիվը տրվեց Հայաստանի պետական կամերային նվագախմբին (գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր Արամ Ղարաբեկյան): Երեկոյի ընթացքում հնչեցին Էդվարդ Գրիգի, Աստոր Պիացցոլլայի եւ Արվո Պյարտի ստեղծագործությունները, որոնցում իրենց կատարողական փայլուն արվեստով աչքի ընկան իտալացի ակորդեոնիստ Մարիո Ստեֆանո Պիետրոդարկին եւ Էլլա Մելիք Հուսյանը (Իտալիա):

«Ազգը» համերգից հետո զրուցեց իտալացի երաժշտի հետ, որին հայ երաժշտասերները ծանոթ էին անցած տարի «Ոսկե ծիրան» փառատոնի բացման առիթով կազմակերպված համերգից: Իտալացի արվեստագետը նշեց. «Ձեր երկրից հրավեր ստանալիս երջանիկ եմ զգում: Այստեղ հանդիսատեսի ջերմությունն եմ զգում, ինչն ինձ ավելի է ոգեւորում: Իսկ նման նվագախմբի ու մաեստրոյի հետ հանդես գալը մեծ պատիվ է ինձ համար: Ակորդեոնը այն գործիքն է, որով կարող ես նվագել՝ ե՛ւ դասական, ե՛ւ փոփ, ե՛ւ ժողովրդական, ե՛ւ ֆոլկլորային երաժշտություն: Սովորել եւ ավարտել եմ Սանտա Չեչիլիա ակադեմիան եւ հենց այնտեղից էլ շատ բան եմ սովորել: Ցավոք, հայ կոմպոզիտորների գործեր չեմ կարող կատարել, քանի որ ծանոթ չեմ՝ կա՞ն ակորդեոնի համար գրված երաժշտություններ, բայց պետք է նշեմ, որ Իտալիայում հատուկ ինձ համար գրում են գործեր, որոնք, կարծում եմ, առիթ կունենամ Հայաստանում ունկնդրել»: Երաժիշտը նշեց նաեւ, որ Հայաստանով պարզապես հիացած է, իսկ մարդկանց մեջ զգացել է այնպիսի ջերմություն, ինչպիսին ունեն իտալացիները:

ՄԱՐԻՆԵՏԱ ՄՈՒԽԱՐՅԱՆ

ՀԱՅԱՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

«Ազդարարը» Երեւանում

«Ազդարար» պարբերականի մուտքը հայ լրագրության ասպարեզ (1794 թ.) դարձավ ժամանակի կարեւորագույն իրադարձություններից մեկը: Այն ճանապարհ հարթեց հայ պարբերական մամուլի հետագա զարգացմանը: Իր շուրջը համախմբելով Կալկաթայի հայ համայնքը՝ ծավալել է հայապահպան գործունեություն: Այսօր՝ ավելի քան 200 տարի անց հնդկահայ ընթերցողը հնարավորություն ունի կարդալու «Ազդարար» պատմամշակութային հանդեսը: Ժամանակի ընթացքում փոխվել են պարբերականի առջեւ դրված հարցերն ու խնդիրները, սակայն հայապահպանության ու լեզվի ամրապնդման խնդիրներն այսօր էլ արդիական են ու մտահոգիչ: Կալկաթայի հայ համայնքն ունի 300 ընտանիք: Նրանց հիմնական զբաղմունքը միջին բիզնեսն է: Գործում է հայկական դպրոց, եկեղեցի, մշակութային օջախներ, սակայն երիտասարդության մեծամասնությունը հեռանում է հայկական արմատներից: «Երիտասարդությունը քիչ է հետաքրքրվում հայրենիքի խնդիրներով: Մի տեսակ հեռացել են, խորթացել: Բայց երբեք չպիտի լինի: Նրանք էլ են հայ: Պարբերականի վերահրատարակության նպատակն է Կալկաթայում բնակվող հնդկահայերին մոտեցնել Հայաստանին», ասաց պարբերականի խմբագիր Մաշիկ Սարգսյանը: Երեկ ԱԳ-ում տեղի ունեցավ վերահրատարակված պարբերականի առաջին երկու համարների շնորհանդեսը:

Պարբերականն անդրադառնում է հայրենիքում տեղի ունեցող մշակութային իրադարձություններին, արվեստագետների գործունեությանը, նաեւ արցախյան հերոսամարտում զոհված ազատամարտիկներին, թերեւս այդ կերպ փորձելով բարձրացնել հնդկահայ երիտասարդության հայրենասիրական ոգին:

Հ. Հ.

Հովսեփ Կարալյանի էսքիզները «Նռան գույնում»

Վերհուշի նկարիչ են համարում գեղանկարիչ, գրաֆիկ, պլակատիստ, գրքի ձեւավորող Հովսեփ Կարալյանին: Փաստում են, որ ամենուր ինքնատիպ է, հարազատ՝ իր միջավայրին ու անցյալին կենդանություն տվող: Այդպիսին է համարել նրան նաեւ Սերգեյ Փարաջանովը:

- Մի քանի անգամ մերժեց Փարաջանովի առաջարկը՝ հեղինակել «Նռան գույնը» ֆիլմի կերպարների զգեստները: Ասում էր՝ փորձ չունեմ: Համաձայնվեց, երբ Փարաջանովն հերթական անգամ տուն եկավ ու ասաց. «Կամ դու կանես գործը, կամ՝ ոչ ոք»:

Այսպես է եղել երկու թիֆլիսեցի ստեղծագործողների համատեղ աշխատելու պատմությունը, որ ներկայացրեց Հովսեփ Կարալյանի դուստրը՝ Բելլա Կարալյանը: Հենց նա է պահպանել «Նռան գույնը» ֆիլմի համար հոր հեղինակած էսքիզները: Դրանցից 60-ը ներկայացված են Ազգային պատկերասրահի ֆիլմերի ծրագրերի ղեկավար Մելիք Կարապետյանի կազմակերպած ցուցահանդեսում: Այն նվիրված է Հովսեփ Կարալյանի ծննդյան 110-ամյակին ու կտեւի 3 շաբաթ: Ցուցահանդեսի գաղափարը, կազմակերպչի հավաստմամբ, ծագել է 2006 թվականին, երբ նախաձեռնել էին հայկական ֆիլմերի ազդագրերի ցուցահանդես: Նախապատրաստման ընթացքում պարզվել է, որ պահպանվել են էսքիզները եւ ցուցադրման համար լիովին պատշաճ տեսքով:

- Շատ տարբեր էին, բայց ընդհանուր էր նրանց Թիֆլիսը, ընդհանրություններ կային ընկալումներում: Առաջին անգամ հորս լսեցի Փարաջանովի տանը մասին: Հայրիկն ասաց. «Նա հանճար է»: Տեղեկացրեց Բելլա Կարալյանն ու փաստեց, որ հոր կյանքն ու գործունեությունը հարուստ են եղել ու անցել Խորհրդային Միության տարբեր քաղաքներում, բայց նրա ստեղծագործություններում ամենից վառ արտացոլվել է հենց ծննդավայրը՝ Թիֆլիսը՝ իր կենցաղով, մտածողությամբ, կերպարներով...

Նույն այդ արտացոլքը կա նաեւ Ազգային պատկերասրահում ընթացող ցուցահանդեսի նմուշներում, որոնք ստեղծվել են ֆիլմի սցենարին համապատասխան: Թիֆլիսում եւ Մոսկվայում մասնագիտական կրթություն ստացած Կարալյանը նաեւ դասավանդել է նույն այդ քաղաքներում, աշխատել-ապրել է նաեւ Բաքվում ու Ախալքալաքում: 1953-ից հիմնավորվել ու մինչեւ կյանքի վերջը՝ 1981 թվականը ապրել է Երեւանում: Հովսեփ Կարալյանի գործերը պահպանվում են ՌԴ կենտրոնական թանգարաններում, նաեւ Հայաստանի Ազգային պատկերասրահում եւ այլ թանգարաններում:

Ի պատիվ նկարչի հոբելյանի՝ ապրիլի 20-ին Ազգային պատկերասրահում կցուցադրվի «Նռան գույնը» ֆիլմը:

ՆՈՒՆԵ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Տիգրան Մարտիրոսյանի փառահեղ նվաճումը

Հայ ծանրորդը աշխարհի եւ Եվրոպայի երիտասարդների հինգ ռեկորդ սահմանեց

Ռեռուաստանյան ծանրամարտի Եվրոպայի առաջնությանը հետեւող հայ մարզասերները, անկասկած, մեծ ցավ ապրեցին Յոհիփիծե խուրճունյանի ցավալի «սայթաքման» համար, որի պատճառով մեծ ներուժ ունեցող հայ մարզուհին զրկվեց Եվրոպայի չեմպիոնուհի դառնալու հնարավորությունից: Մի քանի ժամ անց հայ մարզասերներին հոգեկան ծանր իրավիճակից հանեց եւ իր զերազանց ելույթով հոգվանի պահեր պարգեւեց Տիգրան Մարտիրոսյանը: Մինչեւ 69 կգ քաշային ծանրորդը վստահ հանդես եկավ իսպանական մրցահարթակում՝ հաջողությամբ իրագործելով բոլոր 6 մոտեցումներն ու արժանիորեն կանգնեց պատվո պատվանդանի ամենաբարձր աստիճանին: Եվրոպայի չեմպիոնի տիտղոսի հետ մեկտեղ Տիգրանը մեկ երեկոյի ընթացքում միանգամից աշխարհի եւ Եվրոպայի երիտասարդական 5 ռեկորդ սահմանեց: Դա վկայում է հայ դյուցազունի մեծ ներուժի եւ անսխալելի առավելության մասին: Երկամարտում նա 13 կգ-ով առաջ անցավ 2-րդ տեղը գրաված ֆրանսիացի Վենցելաս Դաբայայից:

Չեմպիոնի կոչման համար պայքարում Տիգրանի հիմնական մրցակիցը Դաբայան էր: Սակայն արդեն պոկում վարժությունից հետո հայ ծանրորդը Եվրոպայի չեմպիոնի տիտղոսը նվաճելու լուրջ հայտ ներկայացրեց: Նա բաց վստահ հաջորդաբար իր զինանոցում պահեց 150, 155 եւ 158 կգ-անոց ծանրաձողերը եւ մոտակա հետապնդողից՝ բուլղարացի Դեմիր Դեմիրեւից առաջ անցավ 12 կգ-ով: Վերջինս երեք փորձերից միայն մեկը հաջող կատարեց՝ բարձրացնելով 145 կգ, հաջորդ երկու փորձերի ժամանակ չկարողացավ «սանձել» 148 կգ-անոց ծանրաձողը:

Նշենք, որ պոկում վարժությունում ցույց տված 158 կգ արդյունքը աշխարհի եւ Եվրոպայի երիտասարդական նոր ռեկորդ էր: Տիգրան Մարտիրոսյանը գերազանցեց չին ծանրորդ Յուչեյ Յաոյի նախկին նվաճումը, որը 2005-ի սեպտեմբերի 27-ին Դոհայում բարձրացրել էր 156 կգ:

Առաջին վարժությունից հետո զգալի առավելության հասնելով մրցակիցների նկատմամբ, Տիգրան Մարտիրոսյանը նույն վստահությամբ հանդես եկավ նաեւ հրում վարժությունում՝ հաջորդաբար բարձրացնելով 180, 185 եւ 188 կգ-անոց ծանրաձողերը: Ֆրանսիացի Դաբայան եւս այս վարժությունում անթերի կատարեց երեք փորձերն էլ: Նրան հաջողվեց կրկնել Տիգրանի ցուցանիշը (188 կգ) եւ ի հաշիվ ընդամենը 300 գրամ պակաս անձնական քաշի, հրում վարժությունում արժանացավ ոսկե մեդալի՝ հայ ծանրորդին թողնելով արծաթե պարգեւը: Սակայն երկամարտում Մարտիրոսյանը վաղուց իր համար ապահովել էր Եվրոպայի չեմպիոնի ոսկե մեդալը: Նա ցույց տվեց 346 կգ, ինչը 13 կգ-ով ավելի է Դաբայայի արդյունքից: 3-րդ տեղը զբաղեցրած բուլղարացի Սեհմեդ Ֆիկրետովը ցույց տվեց 315 կգ (140+175) արդյունք:

Տիգրան Մարտիրոսյանի ցուցանիշը հրում վարժությունում (188 կգ) Եվրոպայի երիտասարդների նոր ռեկորդ էր: Երկամարտում էլ նա միանգամից աշխարհի ու Եվրոպայի երիտասարդական երեք ռեկորդ սահմանեց՝ հաջորդաբար ցույց տալով 338, 343 եւ 346 կգ: Նախկին ռեկորդը (335 կգ) պատկանում էր Տիգրանի հայրենակից Ռուդիկ Պետրոսյանին, որը 2000-ին Սիդնեյի օլիմպիական խաղերում էր սահմանել բարձրագույն նվաճումը: Այնպես որ հայ ծանրորդը բոլոր առումներով գերազանցեց մրցակիցներին ու փայլուն հաղթանակ տոնեց:

69 կգ քաշային կարգում Հայաստանը ներկայացնում էր նաեւ Առաքել Միրզոյանը, որը հանդես եկավ «B» խմբում: 21-ամյա ծանրորդը երկամարտի 296 կգ (135+161) արդյունքով 25 մասնակիցների մեջ զբաղեցրեց 12-րդ տեղը: Միրզոյանը յուրաքանչյուր վարժությունում միայն առաջին մոտեցումները հաջող կատարեց, իսկ մյուս երկու փորձերը տապալեց:

Երեկ ուշ երեկոյան մրցահարթակ դուրս եկան մինչեւ 77 կգ քաշային ծանրորդները: Հայաստանը ներկայացնում էր Եվրոպայի փոխչեմպիոն Արա Խաչատրյանը: Ինչպես հայտնի է, քաշային այս կարգում Եվրոպայի գործող չեմպիոն Գեւորգ Դավթյանը չի մասնակցում առաջնությանը: Մարզիչները նրան հանգստանալու հնարավորություն են ընձեռել: Հայ ծանրորդներից Իսպանիայում հանդես կգան նաեւ Վահրամ Գեւորգյանը (85 կգ), Տիգրան Վ. Մարտիրոսյանը (85 կգ), Էդգար Գեւորգյանը (94 կգ), Արսակ Մկրտչյանը (գերծանր քաշ) եւ Արթուր Բաբայանը (105 կգ): Հուսանք, որ մեր ծանրորդները առաջիկա օրերին եւս կուրախացնեն իրենց նվաճումներով:

Դի Ստեֆանոն «Ռեալում» 100 լավագույններից առաջինն է

Մադրիդի «Ռեալը» յուրօրինակ հարցում է անցկացրել իր երկրպագուների շրջանում՝ որոշելու ակումբի պատմության ընթացքում 100 լավագույն ֆուտբոլիստներին: Հարցմանը մասնակցել են 1 մլն-ից ավելի ֆուտբոլասերներ: Հարցման արդյունքներով «Ռեալի» բոլոր ժամանակների լավագույն ֆուտբոլիստ է ճանաչվել համաշխարհային ֆուտբոլի լեգենդներից մեկը՝ անցյալ դարի 50-60-ականների անվանի խաղացող Ալֆրեդո դի Ստեֆանոն: Նա ստացել է 28466 ձայն: Նրան 122 ձայնով է զիջել ֆրանսիացի Զինեդին Զիդանը, որն իր ելույթներն ավարտել էր «Ռեալում» ֆուտբոլի աշխարհի առաջնությունից հետո: Լավագույն եռյակը եզրափակել է «Ռեալի» ներկայիս խորհրդանիշ Ռաուլը (28090 ձայն), որին հաջորդել է նրա նախկին թիմակից, բրազիլացի պաշտպան Ռոբերտո Կառլոսը:

Ալֆրեդո դի Ստեֆանոն «Ռեալի» կազմում դարձել է Իսպանիայի բազմակի չեմպիոն ու գավաթակիր, նվաճել է չեմպիոնների եւ Միջմայրցամաքային գավաթները: Նա երկու անգամ ճանաչվել է Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ:

Եվրո-2008-ում մրցավարներից խստություն է պահանջվում

ՈՒԵՖԱ-ն ցուցում է տվել Եվրոպայի առաջնության հանդիպումները սպասարկող մրցավարներին խիստ միջոցներ կիրառել կոպտությամբ աչքի ընկնող եւ մրցավարների վճիռների հետ չհամաձայնվող ֆուտբոլիստների նկատմամբ: Առաջնության հանդիպումները սպասարկող 12 մրցավարները ՈՒԵՖԱ-ից 6 կետից բաղկացած ուղեցույց են ստացել, ըստ որի մրցավարներին կոչ է արվում կարմիր քարտ ցույց տալ կոպիտ խաղի փորձեր անող ֆուտբոլիստներին, ներառյալ օդային պայքարում ծեռքով մրցակցին հարվածելու դեպքերը: Նաեւ մրցավարները պարտավոր են դեղին քարտով պատժել ֆուտբոլիստներին սիմուլյացիայի համար:

Ուղեցույցը վերաբերում է նաեւ ազգային հավաքականների գլխավոր մարզիչներին: Նրանց խորհուրդ է տրվում թիմի գործողությունները ղեկավարել միայն տեխնիկական զոնայից: Իսկ եթե մարզիչները սկսեն քննադատել մրցավարներին, ապա վերջիններս նրանց պետք է դեղին քարտի արժանացնեն: Եվրոպայի առաջնության յուրաքանչյուր խաղի սպասարկման համար գլխավոր մրցավարը կստանա 10 հազար եվրո, իսկ նրա օգնականները՝ 5 հազարական: Նախորդ առաջնության համեմատ նրանց աշխատավարձը բարձրացել է 60 տոկոսով:

Պլովդիվը կհյուրընկալի շախմատիստներին

Ապրիլի 20-ին Բուլղարիայի Պլովդիվ քաղաքում մեկնարկում է շախմատի Եվրոպայի 9-րդ անհատական առաջնությունը: Այն բավական ներկայացուցչական կազմ ունի: Տղամարդկանց մրցաշարում հանդես գալու համար նախնական հայտ են ներկայացրել 332 շախմատիստներ: Կանանց մրցաշարի մասնակիցների թիվը 165 է:

Եվրոպայի առաջնությունում մեծ թիվ կկազմեն նաեւ Հայաստանի շախմատիստները: Տղամարդկանց մրցաշարի մասնակիցների թվում են Վլադիմիր Հակոբյանը (2673), Գաբրիել Սարգսյանը (2643), Կարեն Ասրյանը (2630), Տիգրան Պետրոսյանը (2616), Արտաշես Մինասյանը (2574), Տիգրան Քոթանջյանը (2570), Արա Մինասյանը (2560), Սամվել Տեր-Սահակյանը (2449) եւ Ռոբերտ Հարությունյանը (2293): Մասնակիցների մեջ ամենաբարձր անհատական վարկանիշն ունի Սլովակիայում բնակվող Սերգեյ Մովսիսյանը (2695): Վլադիմիր Հակոբյանն իր վարկանիշով 5-րդն է:

Կանանց մրցաշարում ամենաբարձր անհատական գործակիցն ունի ըվեդ շախմատիստուհի Պիա Կրամլինգը (2539): Էլինա Դանիելյանը (2479) իր վարկանիշով 6-րդ տեղում է: Բացի Էլինայից, Հայաստանը Պլովդիվում կներկայացնեն նաեւ Լիլիթ Մկրտչյանը (2413), Լիլիթ Գալոյանը (2324), Նելլի Աղինյանը (2295), Սիրանուշ Անդրեասյանը (2278) եւ Աննա Հայրապետյանը (2115):

Եվրոպայի անհատական առաջնություններն անցկացվում են 2000-ից: Առաջին մրցաշարն անցկացվել է Իտալիայի Սենտ Վինսենտ քաղաքում, որին մասնակցել են միայն տղամարդիկ: Հաջորդ տարվանից Եվրոպայի առաջնությանը մասնակցել են նաեւ կանայք, ընդ որում մրցաշարերն անցկացվել են տարբեր երկրներում: Իսկ պահ վերջին երկու առաջնություններում կանանց եւ տղամարդկանց մրցաշարերը համատեղ կազմակերպվել են մեկ երկրում: 2006-ին Եվրոպայի առաջնությունը տեղի է ունեցել Թուրքիայի Կուշադասի քաղաքում, իսկ անցյալ տարի շախմատիստներին հյուրընկալել էր Գերմանիայի Դրեզդեն քաղաքը:

Հոլիֆիլդ-Կալզագե մենամարտին մեծ հետաքրքրությամբ են սպասում

Այսօր Լաս Վեգասում կկայանա միջին քաշում աշխարհի նախկին բացարձակ չեմպիոն, 43-ամյա ամերիկացի Բեռնարդ Հոփկինսի եւ WBC-ի, WBA-ի եւ WBO-ի վարկածներով երկրորդ միջին քաշում չեմպիոնական գոտիների տեր, 36-ամյա ուելսցի Ջո Կալզագեի մենամարտը: Այն մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել բռնցքամարտի սիրահարների շրջանում: Նրանք հանդես կգան կիսածանր քաշային կարգում:

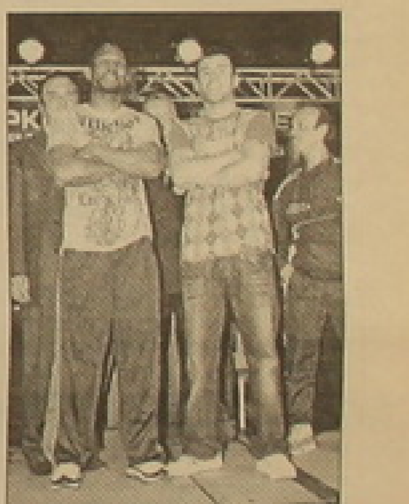

Մենամարտից առաջ կայացել է բռնցքամարտիկների մամլո ասուլիսը: Կալզագեն հետեւյալն է նշել. «Արդեն 11 տարի աշխարհի չեմպիոն եմ եւ վերջերս ժամանել եմ Ամերիկա: Բեռնարդն էլ համարյա 11 տարի աշխարհի չեմպիոն է եղել: Ես վստահ եմ ուժերիս: Բեռնարդը դեռ երբեք նոկաուտի չի ենթարկվել եւ կարծում եմ, որ դա ինձ կհաջողվի: Շաբաթ օրը հարգանքով չեմ վերաբերվի ինձնից տարիքով մեծ մրցակցի նկատմամբ: Ցանկանում եմ դառնալ առաջինը, ով նոկաուտի կենթարկի նրան եւ բուշակի կուղարկի: Սաստիր եմ հարվածներիս թիվը 1000-ից կրճատել-հասցնել 500-600-ի, որպեսզի դրանք ավելի հուժկու լինեն եւ ծնկի բերեն մրցակցիս: Եթե ինձ հաջողվի լավագույն մենամարտը ցուցադրել, ապա կհաղթեմ ցանկացածին: Բեռնարդին հարկ եղավ բանտ նստել, որպեսզի ուժեղ դառնա: Իմ կարծիքով, դա վկայում է նրա թուլության մասին: Երբ ռինգ դուրս կգամ, կզգամ ինձ ինչպես տանը ընտրիկ իմ երկրպագուների աջակցությամբ»:

«Առաջիկա մենամարտը վերջին 1,5 տարվա ընթացքում կլինի ծախսելիկ բռնցքամարտիկի նկատմամբ 3-րդ մրցախաղը: Եթե նա մտադիր է նվաճել իր հարվածների քանակը, ապա նշանակում է պատասխան հարվածի համար բաց կլինի: Ինձ հարկ չկա գլուխս ցավեցնել: Նույնիսկ իմ ամենավատ քննադատները կարող են հաստատել, որ գերազանց մարզավիճակում եմ: Ժամանակները փոխվել են եւ 43 տարեկանն այլեւս այն տարիքը չէ: Ես ինձ հանգիստ չեմ տալիս, առողջությունս չեմ վնասում: Արդեն տարեց մարդ եմ եւ կապացուցեմ, որ բռնցքամարտին հրաժեշտ տալուց հետո մարզասերները դեռ երկար կհիշեն ինձ ու կխորտեն: Շաբաթ օրը դուք կտեսնեք խելական մարզիկին ու տղամարդուն, ինչը կզարմացնի բոլորին: Ամեն անգամ, երբ իմ հնարավորությունները սխալ են գնահատում, հաղթում եմ», հայտարարել է Բեռնարդ Հոփկինսը:

Սամփրաս-Նալբանդյան ցուցադրական մրցախաղ

Ամերիկացի նախկին հանրահայտ թենիսիստ Փիթ Սամփրասը մայիսի 20-ին Բուենոս Այրեսի «Էստադիո Լունա Պարկ» մարզադաշտում ցուցադրական մրցախաղ կանցկացնի Արգենտինայի հավաքականի առաջատար Դավիթ Նալբանդյանի հետ: Խաղից ստացված ողջ հասույթը փոխանցվելու է ուռուցքաբանական հիվանդություններով տառապող երեխաների օգնության հիմնադրամին:

Դատեն կվերադառնա կորտ

Ճապոնացի անվանի թենիսիստուհի, 37-ամյա Կիմիկո Դատեն 12 տարվա ընդմիջումից հետո որոշել է կրկին կորտ վերադառնալ: Նրա լավագույն արդյունքը 1995-ին թենիսիստուհիների դասակարգման ցուցակում զբաղեցրած 4-րդ տեղն է: Թենիսիստուհու իր կարիերայում նա 7 մրցաշարի հաղթող է ճանաչվել: Դատեն Ճապոնիայի ամենահաջողակ թենիսիստուհին է: Նա հասել է մինչեւ Ուիմբլդոնի, Ավստրալիայի բաց առաջնության եւ «Ռոլան Գարոսի» մրցաշարերի կիսաեզրափակիչ: Այս տարվա մարտին նա Շտեֆի Գրաֆի ու Մարտինա Նավրատիլովայի հետ մասնակցել է ցուցադրական մրցաշարի: Դատեն նշել է, որ առայժմ կխաղա Ճապոնիայում եւ խոշոր մրցաշարերի չի մասնակցի, մինչեւ կրկին լավ մարզավիճակ ձեռք բերի:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ԱԶԳ **Հայոց Աշխարհ** ՀԱՅՏԱՐԱՐ

Մոռացված ճակատագրեր

Երկու հայ կանանց ողբերգությունը Ստամբուլում

Ոչ պաշտոնական տվյալներով, վերջին 15 տարիների աշխատելու նպատակով Ստամբուլ է մեկնել 40.000 հայ, նրանց գերակշիռ մեծամասնությունը կանայք են: Հիմնական զբաղմունքն այստեղ հիվանդներին խնամելն ու տնային աշխատանքներ կատարելն է:

Քում Քափըում Ստամբուլի բանվորական թաղամասերից է: Հենց այստեղ էլ հիմնականում կենտրոնացված են աշխատելու նպատակով Ստամբուլ մեկնած հայերը: Արտերկրի տարբերություն նրանց միջեւ գրեթե չկա: Մեկ բնակարանում ապրում է մի քանի ընտանիք:

Զեմֆիրա Սողոմոնյանի վարձած բնակարանի տարածքն ընդամենը 15 քառակուսի մետր է: 63-ամյա Զեմֆիրա Սողոմոնյանը Ստամբուլում է ապրում արդեն 6 տարի: Խնամում է իրեն հասակակից կանանց եւ տաս հազար աշխատանք գտնելու համար թակում է իրական տարին: Մասնագիտությամբ բանասեր եւ պատմաբան է, պատահված ընտանիքի մայր է եղել եւ երբեւէ չի էլ պատկերացրել, որ կարող է զրկվել տարիների ընթացքում ստեղծածից: «Ողջիս ավտովթարի ենթարկվեց: Հիվանդանոցի ծախսերը հոգալու նպատակով տանելի տոկոսով գումար պարտք վերցրեցի: Հետո էլ պարտքս վերադարձնելու նպատակով բնակարանս վաճառեցի: Եվ հետո, ինչպես հաճախ է պատահում, օրերից մի օր հասկացա, որ կորցրել եմ ողջ ունեցվածքս», ասում է տիկին Զեմֆիրան:

Թուրքիայի տունն էժան արժեր: Այս հանգամանքն էլ որոշիչ է դառնում: «Գումար աշխատել, Հայաստանում բնակարան գնել եւ տուն վերադառնալ: Սա էր Թուրքիա գալուս նպատակը: 6 տարի արդեն այստեղ եմ, սակայն բավարար գումար դեռ չեմ կարողացել աշխատել: Հայաստան վերադառնալը վերջնական նպատակս է, բայց ինչպես: Թուրքերեն սովորել, հարթահարել հոգեբանական բարդությունները ու կատարել թուրք տանտիրոջ պահանջները, այս ամենը հեշտ չէր: Հաղթահարել եմ այս դժվարությունները, սակայն նպատակս դեռ չեմ իրականացրել», նշում է Զեմֆիրա Սողոմոնյանը:

Զեմֆիրա Սողոմոնյան

Ամսական աշխատավարձը տնային աշխատանքներ կատարելու համար 500-600 դոլար է: Երբ ավտոբուսի տոմսն արժե գրեթե մեկ դոլար, գումար խնայելն այստեղ այնքան էլ դյուրին չէ:

52-ամյա Լարիսա Խաժոյանը Ստամբուլում է արդեն տասը տարի: Մասնագիտությամբ դերասանուհի է, 20 տարի աշխատել է Թալինի թատրոնում եւ պատմում է, որ հայրենի քաղաքի հասարակական կյանքի ակտիվ մասնակիցներից է եղել: Ստամբուլում եւս տիկին Լարիսան ակտիվ հանրային կյանքով է ապրում: Հպարտությամբ ցույց է տալիս «Ակօսում» տպագրված իր հարցազրույցը, կարող է երկար խոսել Հրանտ Դինքի հետ ծանոթության, այնուհետեւ բարեկամության մասին: Հրանտ Դինքի սպանությունից հետո տիկին Լարիսայի սենյակի մի մեծ անկյունն ամբողջովին հայ լրագրողի նկարներով է պատված: Թուրքիա գալու պատճառների մասին խոսել չի սիրում: «Պարտքիս երկիրն եմ վերադարձել», սիրում է կրկնել, սակայն չի ձգտանում նշել, որ Հայաստան վերադառնալու մասին չի դադարում մտածել: Հետո, մտերմիկ զրույցի ընթացքում պատմում է, որ Արցախյան պատերազմի մասնակից եղբայրը վիրահատության կարիք ունի, հարկավոր է ավելի քան 5 հազար դոլար աշխատել, նաեւ մեր ծնողների ապրուստի համար գումար վաստակել:

Քում Քափըում կարող ես խոսակցություններ լսել ամենատարբեր լեզուներով: Այս թաղամասում լավագույն բիզնես է միջազգային հեռախոսազանգեր ապահովող փոքրիկ սրահներ աշխատեցնելը: Այդ սրահների դռներին փակցված են այն երկրների դրոշները, ուր ամենից հաճախ են զանգահարում: Հայաստանինը առաջիններից մեկն է:

ԱՐՓԻՆԵ ԲԱՂԴԱՍԱՐ
Ստամբուլ-Երեւան

Լարիսա Խաժոյանը Հրանտ Դինքի հետ

Հայտարարություն գնանշման հարցման մասին

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Վ. Գեսաշեն համայնքը կազմակերպում է գնանշման հարցում.

1. Ռոզդան ջրագծերի եւ դրենաժի նորոգման նպատակով, նախագծային արժեքը՝ 5695.3 հազ. դրամ
2. Վ. Գեսաշեն համայնքի գյուղապետարանի շենքի նորոգման նպատակով, նախագծային արժեքը՝ 2498.5 հազ. դրամ
3. Վ. Գեսաշեն համայնքի խմելու ջրի հին ջրագծի վերանորոգման նպատակով, նախագծային արժեքը՝ 3767.5 հազ. դրամ

www.
azg.am

«Էկոնոմիկա եւ Իրավունք» ամսագիր

Ինչպես անքերի վարել հաշվապահությունը եւ խուսափել հաշվապահական, հարկային եւ իրավաբանական սխալներից

• Օրենսդրական նորություններ • Պարզաբանումներ
• Խորհրդատվություն

«Էկոնոմիկա եւ Իրավունք» - ամսագիր ղեկավարների եւ մասնագետների համար
Բաժանորդագրվելու համար զանգահարեք 54-24-81, 54-74-81

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կենտրոնական բանկը ողջունում է իր կողմից կազմակերպվող մրցույթներին հնարավորինս շատ ընկերությունների ու անհատ ձեռնարկատերերի մասնակցությունը եւ հրավիրում մասնակցելու բաց (հրապարակային) մրցույթներին:

Կենտրոնական բանկի կողմից կազմակերպվող մրցույթների մասնակիցների առավելագույն մրցակցությունը, թափանցիկությունը, հրապարակայնությունը, Կենտրոնական բանկի կողմից ապրանքների, աշխատանքների եւ ծառայությունների ձեռքբերման մրցույթների մասնակիցների շրջանակի ընդլայնումը եւ նրանց միջեւ մրցակցության խախտումը ապահովելու նպատակով Կենտրոնական բանկը հայտարարում է մրցույթների մասնակիցների տեղեկատվական բազայի կազմավորման մասին:

Տեղեկատվական բազայում ընդգրկվելու են տարբեր ոլորտների աշխատանքներ իրականացնող, ծառայություններ մատուցող, ապրանքներ վաճառող այն ընկերությունները եւ անհատ ձեռնարկատերերը, որոնք իրենց մասին տեղեկություններ կներկայացնեն Կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն՝ հետեւյալ հասցեով. Երեւան, 0010, Վազգեն Սարգսյան 6, հեռ. 592805, ֆաքս 524881, էլ. փոստ. administrative@cba.am:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

United Nations Development Programme

Vacancy Announcement No. 009-08-HR

The United Nations Development Programme in Armenia invites applications from qualified and experienced candidates for the position of the Communications Associate for Gender and Politics in Southern Caucasus: Georgia and Armenia Project.

Please visit **http://www.undp.am/?page=Jobs** to obtain full Terms of Reference, application procedures and requirements.

Applications can be submitted through **http://oc.undp.am/?go=vacancies** site, or delivered hard copies to the UN House Security Desk, 14, P. Adamyan str., to the attention of the HR Associate.

Applications will be considered only if accompanied by an updated CV, letter of motivation and copies of diploma(s). Only short listed candidates will be contacted.

Application Deadline: 2 May 2008 , 18:00

Women candidates are encouraged to apply
UNDP / UN House is a non-smoking environment

UNDP Armenia

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) ՊԳԳ - ՄՐԾՁԲ - 08/1 ծածկագրով կազմակերպում է մրցակցային բանակցություններ՝ **ՀՀ խաղաղապահության նախարարության կարիքների համար էներգետիկ աշխատանքների տեխնիկական հսկողության ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով**: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 1000 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ» «Բեջ-գալ» ՄՊԸ -ի 247230066158 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք.Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ. 28-93-25, համակարգողի քարտուղար՝ Կ. Ռամբյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ մրցակցային բանակցությունների հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրը ժամը 10.00-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պետական գնումների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ն (պատվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԾՁԲ- 08/30» ծածկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ **ՀՀ Արարատի մարզպետարանի կարիքների համար էներգետիկ աշխատանքների տեխնիկական հսկողության ծառայությունների ձեռքբերման նպատակով**: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 675 ՀՀ դրամ փոխանցել «Արդշինինվեստբանկ» «Բեջ-գալ» ՄՊԸ -ի 247230066158 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Կոմիտասի պ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, Կ. Ռամբյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը պետք է ներկայացնել մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակվելու օրվան հաջորդող օրվանից հաշված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 12.00-ն:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇՄԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պաստառային արվեստի թանգարանների եւ պատմական միջավայրի պահպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ը (պատվիրատու) «ՊԱՄԹ ՊՄՊ ԳՀԱՊՁԲ-08/03» ծածկագրով հայտարարում է գնանշման հարցում՝ «Զվարթնոց» պատմամշակութային արգելոց-թանգարանի շենքի ամբողջական վերանորոգման աշխատանքներն իրականացնելու համար: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 500 (հինգ հարյուր) ՀՀ դրամ փոխանցել «Հայէկոնոմբանկի» «Պատմամշակութային արգելոց-թանգարանների եւ պատմական միջավայրի պահպանության ծառայություն» ՊՈԱԿ-ի N 163008140325 հաշվեհամարին եւ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել պատվիրատուին հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Թաիրովի 15, հեռ.՝ 58-74-25, Վ. Իսախանյանին:

Հրավերն անձին տրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանդես գալու դեպքում՝ նաեւ անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա:

Հայտերը պետք է ներկայացվեն մինչեւ դրանց բացման պահը՝ սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող օրվանից 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 12-ը:

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-29-60

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համար՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.: Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Ավետիքյան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 18.04.2008, գինը՝ 100 դրամ, տպագրում է «Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարանում՝ Արշակունյաց 2: